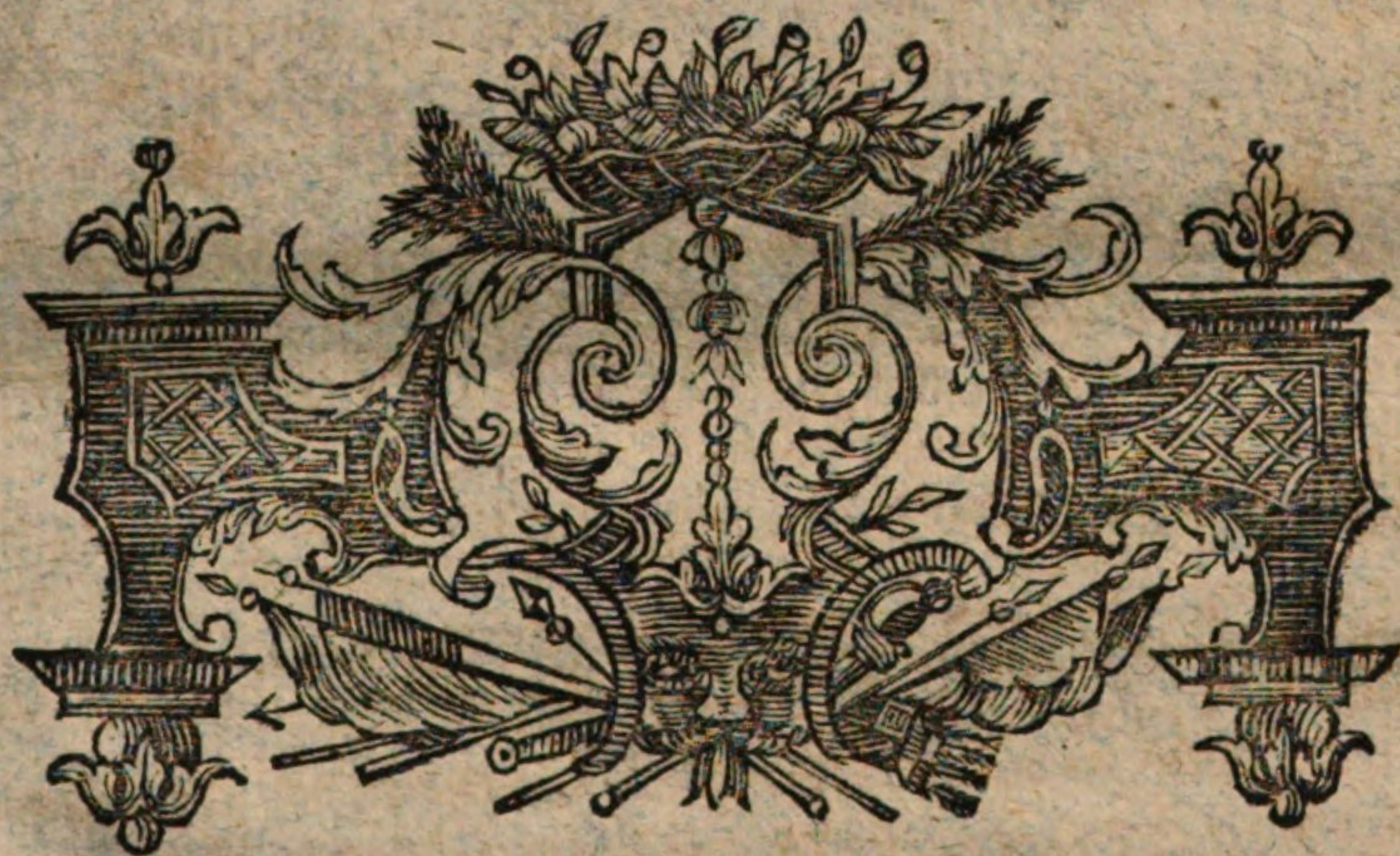

2
CONRADI SAM. SCHVRZFLEISCHII
POLYHISTORIS OLIM VITEMBERGENSIS
INCOMPARABILIS

COMMENTATIO
DE
DIVISIONE IMPERII
CAROLINI

FRANCOFVRTI ET LIPSIAE

c15 15 CCLVI

I.

Quod per CAROLI M. tempora latissime patuit Francorum regnum, tamdiu firmiter stetit & floruit, dum ab uno regebatur. Sed postquam exemplo non utili divisum est, ivit in partes, & bella deinceps exorta sunt, quæ non minus familiam, quam regnum illud confecerunt.

II. Omnino autem dubitare licet, utrum CAROLVS tenero erga filios affectui indulserit, an rationem habuerit veteris Merovingorum divisionis, superiori Pipinianæ Gentis consuetudine repetitæ, & proximo etiam Avi patrisque instituto confirmatæ. Alterum jure inficior, alterum facile concedo, neque causam video, quamobrem excusari possit CAROLVS, si quidem dicere velimus, eum privata potius charitate, quam publicis exemplis eo fuisse inductum.

III. Vtcunque sit: CAROLI M. divisio imprudentiæ arguenda est, quam tamen deinde fortuna correxit, mortuisque CAROLO & PIPINO filiis, omnia regna iterum conjunxit, atque uni LVDOVICO PIO transmisit.

IV. At ne sic quidem hanc divisionem probare possum, ideo quod ejus ratio ab utilitate & robore imperii sejuncta
A est,

est, ut maxime non respondeat exitus, & aliunde impediatur. Id enim fortuito, ac præter dividendis institutum accidit, neque prudentiæ in imperando sitæ convenit, nec laudem meretur.

V. Tum vero in Italia adhuc superstes erat BERNHARDVS, CAROLI M. ex PIPINO Nepos, cui regnum istud præter & contra superiorem Germanorum consuetudinem relictum est, quod deinde malo non caruit, nec parvum LVDOVICO PIO periculum attulit, cum auctore BERNHARDO superiorum temporum concordia & tranquillitas conturbarentur.

VI. Magnus ergo, nec satis poenitendus error fuit, quando amplissimum florentissimumque hoc Francorum imperium divisit CAROLVS, quod non dicam terrarum orbi, sed certe Europæ, præsertim Christianæ, & cultæ jam subigendæ par & aptum videbatur.

VII. Sed nullum majus ex divisione damnum cepit Respublica Francorum, ac post tempora CAROLI M. Etenim CAROLI MARTELLI *Majoris domus*, & PIPINI Regis errores meliores eventu, quam consilio mutati emendatique sunt, postquam sive morte, sive abdicatione, quæ mortem imitatur, ad imperium unius Francorum Respublica rediit, pristinumque robur recepit. Nam CAROLOMANNVS MARTELLI filius regno cessit, & sponte migravit ad sodalitatem sacram: nec multo post Grypho seditiosis conatibus seipsum evertit: postea CAROLOMANNVM PIPINI filium mors abstulit, regnum uni CAROLI M. ad dicit: & hujus deinde filii PIPINVS & CAROLVS satis concesserunt, neque diu superfuit BERNHARDVS CAROLI filius, & regno pariter oculisque privatus decessit. Quibus rebus evenit, ut nemo restaret præter HLVDVICVM PIVM, unum

unum imperii CAROLINI, sed disparem potentia hæredem, vid. *Annales Francorum Pitheani ad A. DCCXLI. DCCXLVII. DCCLIII. DCCLXXI.* Conf. *Annales Fr. Fuldenses a MARQ. FREHERO editi, & Annal. Fr. ex bibliotheca justi REYBERI, nec non annales BERTINIANI.*

VIII. Inter hos nemo minus prudentia opinionem sustinuit, quam HILDOVICVS PIVS, qui præterquam quod artes belli neglexit, in omnibus quoque vitæ imperii-que partibus incautus & infelix fuit.

IX. Cæterum CAROLI M. testamentum, quod ad divisionem imperii regnique ejus spectat, memoratur ab auctore annalium Francorum, quorum scriptor Moguntia fuit & floruit, ad A. DCCCVI. consentiunt ADELMVS BENEDICTIVS, qui in diœcesi Vangionum apud Orientales Francos vixit, ad annum eundem: MONACHVS ENGOLISMENSIS in vita CAROLI M. pag. 268. iisdem verbis reddit. *Integrum testamentum bona fide exhibent PET. PITHOEVS, qui vitæ CAROLI M. ab ANONYMO ENGOLISMENSI descriptæ subjunxit, p. 283. seqq. Nec diversum extat apud MELCH. GOLDASTVM, in constit. imperial. Tom. I. ad A. 806. Alterum CAROLI M. testamentum reperitur apud EGINHARDVM de vita CAROLI M. Cap. XXXIII. cujus pleraque loca interpungenda esse admonet codex antiquissimus Vindobonensis apud P. LAMBECEIVM bibl. Aug. Vindob. Lib. II. Cap. VIII.*

X. Ad confirmandum hoc testamentum accivit Francorum Ordines, quorum permagna erat auctoritas in publicis regni negotiis, quorumque suffragio in comitiis atque in rebus arduis utebatur, id quod placita eorum temporum evincunt. vid. *Annal. Fr. ad A. DCCCVI.* Non enim in

❧ ❧ ❧

speciem, aut commendationis gratia tantum requirebat assensum procerum, sed cupiebat, ut vim haberet, nec sine effectu esset.

XI. Nec modo optimates Franciæ, sed etiam LEO III. Romanus Pontifex subscripsit & approbavit, cujus alioqui in CAROLVM M. propensa voluntas extitit, sæpeque alias perspecta fuit. Non indigebat equidem CAROLVS assensu & auctoritate Romani Antistitis, si ultima hæc voluntas solum ad Franciæ regnum pertinuisset. At quia etiam de successore Romani imperii agebatur, consulto adhibitus est Pontifex, tanquam is, qui præcipuus esset in senatu populoque Romano, quippe inter quem atque CAROLVM superioribus annis certa pacti ratione convenisset. Non enim est, cur existimem, CAROLVM id honori venerationique Pontificis solum tribuisse, quando huius rei profundior graviorque causa subest.

XII. CAROLVS enim hætenus erat Romanorum *Patricius*, eamque dignitatem ab Anno DCCLXXIV. tenebat ac tuebatur, quem deinde Anno DCCCI. cum nomine tituloque AVGVSTI *Imperatoris Romanorum* commutavit, postquam LEO III. vice Senatus populi que Romani partes has egit, CAROLVMque Imperatorem solemni ritu consecravit. vid. *Annales Fr. ad h. A.* verba hæc sunt: *In die natalis Domini ante confessionem beati Petri Apostoli, cum Rex ab oratione surgeret, LEO Papa coronam capiti ejus imposuit, & a cuncto Romanorum populo acclamatum est: CAROLO AVGVSTO a Domino coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria. Et post laudes more antiquorum Principum adoratus est, atque ablato Patricii nomine Imperator & AVGVSTVS est appellatus. EGINHARDVS, CAROLO a secretis, tunc adfuit, literisque manda-*

mandavit, CAROLVM eo tempore *Imperatoris & AVGVSTI nomen accepisse, de vita ejus Cap. XXVIII.* De re ipsa & ritu consecrationis a LEONE III. peractæ, & acclamationis sollemnis a populo factæ omnes consentiunt *Francorum annales, scriptor vitæ CAROLI M. Anonymus, ADELMVS, ADO Viennensis, & sequiores OTTO Frisingensis, SIGEBERTVS & alii.* Nisi quod Regino dissentit, & consecrationem hanc rejicit in Annum DCCCII. Nulla hic in rationibus temporum pugna est, si exponitur, qualis supputatio, Romanæ, an Gallicæ Ecclesiæ intelligatur: quarum illa a Natali Christi, hæc ab *Incarnatione* ejus inchoatur, apud FR. HARAEVM in *annal. Brabant. Tom. I. p. 52.*

XIV. Exinde perspicio, Patriciatum, quatenus summi Romanorum Principis potestatem denotat, suscepto AVGVSTI Imperatoris nomine, non extinctum, sed insigniori titulo commutatum, majorique splendore fuisse ornatum. Nam hoc indicant verba: *Ablato patricii nomine, Imperator & AVGVSTVS est appellatus.* Non res, non imperandi jus & potestas, sed nomen ablatum est, atque adeo nihil præter nomen amplioremque titulum mutavit CAROLVS Imperator creatus. Annales a REVBERO editi pro ablato habent, *omisso imperii nomine:* certe ut designent, nullam rei potestatisque amissionem esse factam. Monachus Ego-lismensis scribit. *Antea dominus CAROLVS vocabatur ab omnibus, Rex Francorum & patricius Romanorum; sed post laudes a domino Apostolico more antiquorum principum adoratus est, atque ablato Patricii nomine, Imperator & AVGVSTVS est appellatus, apud PITHOEVM pag. 262. 263.* Observandum est, seculo adhuc simplici titulorumque parco, nomen patricii proxime a nomine regis Francorum fuisse collocatum. Sicut autem titulo *Patricii* dominium

A 3

regium,

regium, ita nomine *Advocati defensionem armatam*, summamque omnium rerum & regionum imperii administrationem complectebatur. Vocabula *domnus*, *Carlus*, eodem seculi morem, me non monente, satis demonstrant.

XV. PETRVS DE MARCA, Antistes Parisiorum doctissimus, longe aliter existimat, & quanquam Cæsare Baronico sincerior cordatiorque est, tamen evincere annitur, non patricii, sed imperatoris nomine summum jus in Romanos delatum esse ad CAROLVM M. *cum antea patricii Romanorum jurisdictione tantum frueretur. Vno verbo, e magistratus tribunali evectum esse Romæ ad solium Principis, de concordia sacerdotii & imperii Lib. II. Cap. II.* Laudat ibidem EGINHARDVM in *Annalibus*, qui nullos *Annales* scripsit. Deinde ex iis adducit verba, quod CAROLVS, *omisso Patricii Romanorum nomine, Imperator & AVGVSTVS appellatus sit.* Sed priora illa *omisso Patricii Romanorum nomine*, in Codice EGINHARDI non leguntur: neque dubito, quin ea ex annalibus Francorum desumpta EGINHARDO per incuriam vindicarit.

XVI. Quod rem ipsam attinet, summum jus in Romanos altius repetendum est, ut acquirendi ejus veræ rationes causæque intelligantur. Quæ ita se habent. Agebatur annus DCCLXXIV. cum ab Episcopis Romæ congregatis, præter jus eligendi Pontifices, Romanæ urbis principatus titulo patricii ad CAROLVM M. deferretur. Inter eos erat præcipuus HADRIANVS I. idemque primarius civis Romanus, & SPQR. interpres. Ratio hujus concessionis sita fuit potissimum in grato officio, quod ingentibus CAROLI M. meritis rependi æquum justumque videbatur. Jam enim urbi a Græcis destitutæ, quasque derelictæ imminebant LANGOBARDI, occupaturi etiam, nisi CAROLVS super-

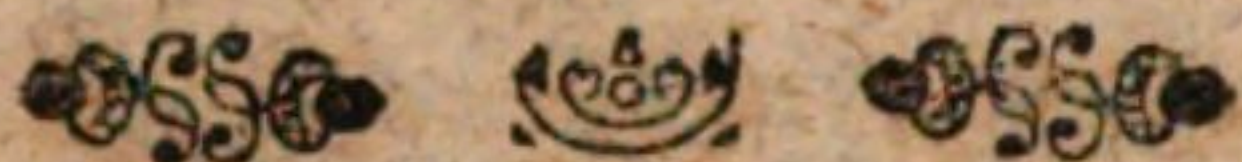
supervenisset, captoque rege Desiderio, urbem pariter & ecclesiam liberasset. Igitur regnum Italiae armis, sed patriciatum Romanum diverso jure acquisivit, pactoque convento non magistratum duntaxat, sed summum jus potestatemque titulo Patricii est consecutus. vid. MONACHVS REICHERSPERGENSIS *ad An. DCC LXXIV.* Spectatque huc antiquissimum fragmentum, quod ex manuscripta ANASTASII historia Ecclesiastica superest apud decretorum compilatorem GRATIANVM *can. 22. Dist. LXIII.* Hoc fundamento nixus LEO III. HADRIANI I. successor *claves PETRI & vexillum urbis*, certissima summi juris in Romanos indicia CAROLO M. nondum consecrato Imperatori transmittere statutum habuit, apud MONACHVM EGOLISMENSEM *p. 257.* Igitur jam tum jure patriciatus hanc potestatem CAROLVS M. habuit, neque aliter intellexit ac declaravit LEO III. Pontifex, apud GRATIANVM *can. 23. ibidem.* Neque puduit CAROLVM M. titulis regiis subungere titulum Patricii Romanorum, quem sine dubio volebat esse *characterem* insignioris potestatis. Nemo enim tam absurdus sit, ut credat, CAROLVM M. in eo titulo quæsisisse duntaxat simulacrum dignitatis & pompam, quippe quæ ab ejus seculi more abhorrebant. Itaque documentum erat summi juris, & verus character Romani principatus, quem nomine tituloque Patricii CAROLVS M. obtinebat. *Imprudenter JAC. CHIFFLETIVS patriciatum CAROLI M. ad major domatum retulit, non distinguens potestatem regiam a munere regni.*

XVII. ROBERTVS BELLARMINVS non satis sibi constat, & nimis audax est, quando nihil non conquirat & tentat, ut probare possit, totum hoc Romanorum imperium, quod pervenit ad CAROLVM M. LEONI Pontifici acceptum

acceptum esse referendum, *Lib. I. Cap. V. de translatione imperii Romani.* At hoc repugnat superiori pacto, & summo juri per id acquisito, quum clerus populusque Romanus, & cum utroque Pontifex Patritiatum Principatumque Urbis in CAROLVM M. facto SCto transtulerunt. Quod cum non posset nescire BELLARMINVS, mox arcescit præsidium a testamento CAROLI M. per LEONEM confirmato. Verum ita non conficit, quod vult, quoniam approbatio testamenti ad rationem prudentiæ & securitatis pertinebat, & requirebatur a LEONE III. non ut ab effectuore, nedum ut a datore & domino Imperii Romani, sed ut a primario cive & membro Senatus populi que Romani. Nam ante LEONIS hujus Pontificatum CAROLVS cum Clero atque populo pactus est, & ab utroque principatum urbis obtinuit, atque adeo jure hujus pacti nixus, HLVDOVICVM *imperialis nominis heredem constituit*, apud EGINHARDVM, *de vita CAROLI M. Cap. XXX.* Cautior callidiorque est Cæsar BARONIVS, & testamento CAROLI M. ex bibliotheca Pithœana prolato asserit, CAROLVM Leoni discernendum reliquisse, ut cui vellet Pontifex, imperium daret, *in annalium ecclesiasticorum Tomo IX. ad An. 806.* Cui expresse & directo adversatur EGINHARDVS, qui consiliorum CAROLI omnium confcius, testamentum ab eo confectum Romam pertulit, *in adducto Cap. XXX.* Ne id nunc addam, quod ab eventu coronationis colligit MARCVS ANTONIVS de Dominis, quum affirmat LVDOVICVM, patre mortuo, *sola eguisse coronatione*, *Lib. VI. Cap. XI. de republica ecclesiastica.* Id quod omnino verum est, & plane constat ex annalibus Francorum *ad A. DCCCXVI. collat. cum A. DCCCXIII.* Id vero non scripsit accurate Spalatensis Antistes, quod de acquisito armis imperio tradidit, ratus, *titulum Imperatoris*

non jure belli acquisivisse, sed imperium ipsum, hoc est, terras & regna imperii omnia, quæ supererant in Occidente. Primo enim jus imperandi hic spectari oportet, quod CAROLVS M. non belli titulo, sed pacto acquisivit, confecto eam in rem Scto, *de quo vid. MELCH. GOLDASTVS Const. imp. Tom. I. A. Ch. 774. & in replicat. pro imperio Cap. XIII.* Deinde radix & sedes imperii Roma CAROLI armis non subacta est, atque adeo jus belli hic locum non habet. Neque CAROLVS recte nominatur omnium regnorum *absolutus dominus*, neque ipsius acquirendi modus tantum continetur jure successionis, & belli, ut putat *Archiepiscopus Spalatensis*. Nam præterquam quod non conversim dicuntur *rex hereditarius, & absolutus*, etiam admitti debet ratio acquirendi ex pacto, quam perperam omittit *Spalatensis*.

XVIII. Et si autem Italiae regnum armis paratum esse, ultro concedimus, tamen non est, cur dubitemus, separatas a Francorum regno habuisse rationes. At enim PETRVS DE MARCA in aliam ivit sententiam, & auctoritate HADRIANI fretus putavit, Francorum Longobardorumque nationes in unum regnum coaluisse, *Lib. II. Cap. II. de conc. sac. & imp.* Ante omnia hic observari debet, regnum Longobardorum bello fuisse quæsitum. Regnum contra Francorum successionem, saltem temperata constabat, & diversum quoque titulum retinebat. Non possunt autem non diverso jure censerī, quæ cum plura diversitatis indicia habent, tum inprimis alio atque alio acquirendi modo tituloque distinguuntur. Verbum *adunandi* scriptores mediæ ævi dissimiliter usurpant. EGINHARDVS, atque ex eo ADAMVS BREMENSIS ea significatione adhibet, quam MARCA intendit. Vterque enim dicit *Saxones Francis adunatos*, ille de *vita CAROLI M. Cap. VII. Hic Lib. I. Cap. VII. H. E.*

Quod vetus Poeta Saxonicus de gente & populo unius rei-publicæ exponit, & assensu suo excipit MONACHVS CORBEIENSIS *Lib. I. annal. Sax.* Id vero hic locum non habet, quoniam HADRIANVS hoc vocabulum porrigit ad omnes Imperii Carolini populos, quorum plerique, ut Romani, separatam a Francis rempublicam constituebant, ut Senatus populusque Romanus: alii salva libertate, in Francorum regnum coalescebant, quod Saxonibus evenit, quos sine dubio quoque designavit ac innuit, dum *omnis Hesperie occiduæque partis barbaras nationes* nominavit, atque ibi Longobardos, hic Saxones potissimum intellexit, qui moderante sedem HADRIANO I. ad cœtum Christi pariter, atque ad Francorum rempublicam accesserunt, vid. *Annales Fr. ad A. DCCLXXV. & DCCLXXXV.*

XIX. Neque rationes prudentiæ civilis patiuntur, ut cum MARCA sentiamus, quod firmo divisionis Carolinæ argumento stabilimus. Nam regnum Italiæ sejunxit a Romanorum imperio CAROLVS, & natu minori filio attribuit, duxitque eo loco, quo ducere solent victores regna armis occupata. Atenim Franciæ non innexuit, neque adunavit, quandoquidem ab ea separatum esse voluit, & reipsa etiam, facto testamento, separavit. Vnde non modo consilium voluntatemque separandi elicimus, sed actum eventumque hujus rei evidenter designamus. Neque id non evincunt *tabulæ testamenti Carolini §. Italiam vero.*

XX. Amplius hinc colligimus, CAROLVM M. non voluisse, nec potuisse omnibus regnis suis hanc legem dicere, ut pari & eodem jure regnarentur. Etenim prudens sciensque distinguit regna & regiones ex diversa causa acquisitas, quod sine dubio intelligebat, non licere per rationes juris, ut talis lex pacto dicatur, invitis paciscentibus, quippe

quippe quorum voluntas intentioque semper & necessario velut regula quædam spectari debebant. Proinde Senatus populusque Romanus, qui pacto dominium CAROLO M. cessit ac tradidit, invitus adstringi non poterat, ut cum Francis in unam rempublicam coalesceret, quippe qui ex alia causa regno CAROLI subiecti erant, ac diverso jure censebantur. Multo minus aliis Europæ Christianæ populis lex dici potuit, ut Imperii Carolini arbitria sequerentur: nedum ut in ejus fidem ditionemque redigi se paterentur. Quanquam confecto Saxonum bello, regna Septentrionis vix tuta esse poterant, Britonesque, datis obsidibus, eum plusquam comiter habere cœperant, & aditus jam usque in Hispaniam patebat. vid. EGINHARDVS *de vita CAROLI M. Cap. VII. VIII. IX. X.*

XXI. JOHANNES MARIANA tradit, ALFONSVM Hispaniæ Regem, prolis expertem cogitasse de hoc regno in Francos transferendo, idque consilium eo pertinuisse, ut totam Hispaniam e Maurorum jugo eriperet ac liberaret, *de rebus Hispan. Lib. VII. Cap. XI.* Cujus sententiæ alii, nec vulgares Hispanici scriptores accedunt. Nec diffiteor, Francorum Principes & Reges inde a CAROLO MARTELLO usque ad CAROLVM M. ad Saracenos ab Europa depellendos plurimum attulisse, sed regni Hispaniæ adipiscendi causa venisse ad ALFONSVM, pactionemque cum eo de successionem in regnum fecisse, nulli, præterquam Hispani, affirmant. EGINHARDVS ALFONSVM Gallæciæ & Asturiæ regem CAROLO amicitia & societate conjunctum memorat, & producto vocabulo ALDEFONSVM vocat, *Cap. XVI. de vita CAROLI M.* Præter eum de pacto hoc tacent omnes antiqui, neque suspecti Francorum scriptores, qui a temporibus CAROLI M. usque ad ætatem FRIDERICI II.

historiam condiderunt. Multo minus approbari potest, quod Hispani tradunt, CAROLVM, orto ea ex causa bello, armis ALFONSI fuisse superatum. RODERICVS SANCTIVS *hist. Hispan. Part. III. Cap. IX.* RODERICVS TOLETANVS *de reb. Hispan. Lib. IV. Cap. X.* Quæ omnia non modo incerta, sed etiam falsa sunt, & actis horum temporum plane adversantur. Inter recentiores nostram opinionem probat JOH. PHIL. VORBVRGICVS, qui tametsi Cæsaris BARONII vestigia secutus, de CAROLI M. summo in Romanos jure perperam scribit ac judicat, tamen hic veram, & consentaneam antiquis monumentis sententiam tuetur, *in histor. volumine decimo pag. 91.*

XXI. Alioqui certum est, Hispanos universe sumtos nunquam coaluisse cum Francis, &, quod MARIANA scribit, non Maurorum magis, quam Francorum servitutem timuisse, *Lib. VII. Cap. XI.* Idoneum inde peti argumentum potest ad refellendos *monarchiæ universalis* architectos, qui persuadere cupiunt, Francorum leges & jura omnes orbis Christiani nationes & gentes obligare, ut uno imperio, aut unius certe Imperii arbitrio se regi patiantur. Unus enim populus, qui suis institutis utitur, alii populo, paris conditionis & libertatis, nihil præcipere, nedum invito jure constituere potest. Nam qui suis legibus vivit populus, non tenetur jure ejus reipublicæ, extra quam consistit: multo minus adigi debet ad unius populi placitum contra jus fasque omnium populorum admittendum, siquidem ejusmodi sit, ut salutis gentium adversetur, & pax quiesque populorum turbetur, securitasque imperiorum, sublata *præscriptione*, tollatur.

XXII. Sicut autem per id tempus Hispani Francis metam obicemque regni posuerunt, ita Franci postea conversam

sam moderandæ potentia rationem adhibuerunt, Hispanisque regem suæ gentis, vel minimum sibi obnoxium in Francia creari cupientibus, atque hoc obtentu amicitiam necessitudinesque inde a CLODOVAEO M. contractas exaggerantibus contradixerunt, palamque affirmarunt, *recusare se regem exteræ nationis*, apud ANGELVM GALLVCIVM *de bello Belg. Lib. II.* Conf. JAC. AVG. THVANVS *hisor. Lib. CVI.* PETR. BERTHAULT. *in Flor. Franc. Lib. IV. Cap. 37.*

XXIII. Quamobrem non accurate, nec caute tradunt, qui arbitrantur, CAROLI M. leges cum totius orbis Christiani obligatione fuisse conjunctas. Atenim in diversum tendit GOLDASTVS, & plane non dubitat, quin ea mens CAROLO M. fuerit, cum An. DCCCXIII. Aquisgrani promulgaret constitutionem, quæ ad Brittones, Gothos Hispanosque pertineret. Quæ etiamnum integra superest, & laudatur ab eodem, *in repl. pro imperio Cap. XV.* & bona fide adducitur *in const. imp. Tom. III. ad b. A.* Sed Gothos, Hispanosque non intelligit alios, quam quos per occasionem belli Saracenici & Vasconici e tyrannide & perfidia ereptos cum ditione Francica conjunxerat, quorum trans Pyrenæum sane insignis Cisiberanæ Hispaniæ tractus in CAROLI M. jus potestatemque venit, sed Astures & Gallæci ALFONSO, reliqui, & inprimis diutissime Bætici, Saracenis parebant, EGINHARDVS *Cap. IX. & XV.* Brittones designat Cismarinos, qui multis ante seculis ex antiquo Britannia regno egressi, Britannia Cismarinæ nomen dederunt, C. X. conf. *Annales Francorum A. DCCLXXXVI. & DCCXCII.* Quam CAROLO M. defuncto, rebus novis studentem in ordinem redegit LVDOVICVS PIVS, vid. *Annales Franc. A. DCCCXII.*

XXIV. Nimum digredior hactenus, & proinde ad divisionem redeo, eamque novam & magis perniciosam exponere instituo, ut vera & idonea conversi Francorum imperii causa perspiciatur. Decefferant, velut confecto ROMVLI seculo, PIPINVS & CAROLVS M. postquam Numæ ævum auspicatus est LVDOVICVS PIVS, atque ita se gessit, ut sacro Ordini, quam imperio aptior existimari posset. Affirmat THEGANVS, in sacro studio, & *psalmodia* occupatum, atque in lectionibus assiduum, hoc unum, & nihil fere aliud egisse, aut agendum suscepisse, & credulum nimis, ac ut res ipsa indicat, simplicem fuisse, & Consiliariis atque Episcopis nihil non indulgisse, *de gestis LVDOVICI Imperatoris Cap. XX.* Hinc sprete auctoritas, nomenque regnantis eviluit, & cura ac disciplina belli neglecta est, et ducum praelectorumque desidia invaluit, superiorisque ævi gloriam commutavit. Omnium malorum, quæ evenerunt, caput fuit divisio, quæ a LVDOVICO pio imprudenter facta, & deinde ob filium ex altero connubio natum inauspicato mutata, animos trium priorum filiorum distraxit, & defuncto patre, dissidia magis auxit. *Annales Francorum ad anno DCCCXXI. seqq. DCCCXXVII.* cum quibus conf. AIMONVS, THEGANVS, & alii. Non capio, quamobrem vir præclare doctus JO. ISACIVS PONTANVS LVDOVICVM PIVM, quo regnante potentia Francorum insigniter deminuta est, florentissimo seculo includat, *orig. Franc. Lib. V. Cap. VIII.* Nam respublicam tunc valde prolapsam scriptores eorum temporum indicant satis.

XXV. Planius loquendum est, ut imprudentia dividendis, & calamitas exinde orta apertius intelligantur. Et enim semel & iterum erravit LVDOVICVS PIVS, imperium-

riumque bis partitus est, & priori divisione, quæ de multorum sententia in annum DCCCXVII. incidit, successores & reges appellavit LOTHARIVM, PIPINVM, & LVDOVICVM, qui deinceps Germanicus dicebatur. Posterior anno DCCCXXXVII. facta narratur, quum pro amore & studio in filium natu minimum, quem ex altera conjuge JVDITHA susceperat, rescissa priori sententia, quam Ordines jurejurando confirmaverunt, optimam regni partem CAROLO, qui CALVVS nominatur, assignavit, magnumque procerum & filiorum odium ea re sibi conflavit. Vid. *Annales Francorum* DCCCXVII. DCCCXXXI. DCCCXXXVII. DCCCXXXIIX. *Annales BERTINIANIANI*, *vita LVDOVICI PII*, & *THEGANVS Cap. XXXV.* In *Chronologia ordinanda* aliqui dissentiunt, *tubularumque publicarum fide nixi priorem LVDOVICI PII divisionem An. DCCCXV. includunt, inter quos sunt eruditi Viri BESLIUS & BLONDELLVS.*

XXVI. Interea PIPINVS, cui ex superiori partitione regnum Aquitaniæ obtigit, e vita excessit, relicto ejusdem nominis filio & successore PIPINO, quem CAROLVS CALVVS, qui ex altera LVDOVICI PII divisione Franciam occidentalem consecutus est, regione multavit, Aquitaniamque ipsi ereptam ditioni suæ adjecit. Non melius cum PIPINI fratre CAROLO actum est, qui cum inviscendi causa in Aquitaniam cogitaret, ex itinere retractus CAROLO CALVO deditus, tonsusque & sacro ordini adscriptus, perpetua custodia asservatur. *Annales Franc. ad Anno DCCCXXXVII. & DCCCLI.* CAROLVS posthac sedi Moguntinæ præfuit, apud PETR. MERSSAEVM in *analibus Archiep. Mogunt.* Consentiunt CASP. BRVSCHIVS in *Catalogo*, & NIC. SERARIUS in *anal. rerum Mogunt. Lib. IV. pag. 651.*

XXVII.

XXVII. Atenim vero post LVDOVICI PII excessum omnis fere Francorum CAROLINI generis concordia defuit, bellumque civile, quod gliscebatur haecenus, repente exarsit, omnesque huius imperii vires imminuit & consumpsit. Nam ut acerrima propinquorum odia sunt, altiusque insident, ita magis concitant impelluntque animos, & sanata, etiam, opinione citius recrudescent. LOTHARIUS antehac fratri LVDOVICO GERMAN. concors, parique æmulatione CAROLO juniori infensus, suscepto deinde Romanorum imperio, jus in fratres sumere sibi voluit, ut arbitrio beneficioque suo omnes eorum res ordinaret, & quas vellet, partes utrisque assignaret. Sive autem AVGVSTA dignitas, cujus hæres a Patre LVDOVICO scriptus erat, sive major ætas, cujus alioqui insigne momentum est, sive alia, regnandi causa LOTHARIUM incitaret, resistebant tamen ejus voluntati fratres, & nihil tale imponi sibi patiebantur. His superiora exempla & prior LVDOVICI PII divisio ante oculos erant, mutuaque concordia & fœdus, consiliaque & vires Procerum, quos sibi obnoxios habebant, Francorumque mores præcipue animos fecerunt. LOTHARIUS suprema Patris sententia nitebatur, eamque ex missis regni insignibus colligere, & aliis persuadere cupiebat. Sed illi justam hæreditatem, sic interverti sibi querebantur, sumptisque armis pro jure suo pugnabant, congressique acie florem Franciæ & robur atterebant, atque iis rebus efficiebant, ut æquiori divisione hæc controversia transigeretur, Aquitania autem PIPINO relinqueretur. *Annales Francorum* An. DCCCXXIX. DCCCXL. DCCCXLI. DCCCXLII. DCCCXLIII. *Ado Viennensis* indicat, LVDOVICI PII consilium de regno ad LOTHARIUM I. deferendo fuisse mutatum, quod patrem a se abalienasset, & vix ægreque regni patrem obtinisset. Est ergo tripartita hæc

hæc divisio, passim celebris, & Viroduni promulgata. In transitu hic mihi venit in mentem argumenti, quod ex divisione in plures partes facta afferri potest ad castigandum ISIDORI HISPALENSIS locum, qui extat in ejus Chronico ERA DLIX. Nominat ibi Francorum reges quinque Cæsaraugustam obsidentes, qui scire debuit, apud Francos tunc solum quatuor reges fuisse, atque vel hoc uno indicio fraudem alienæ manus & fucum interpolatoris ISIDORI nunc ostendi & agnosci posse.

XXVII. Potissima erroris culpa in LUDOVICO PIO residebat, qui vel indulgentia, dum injurias celerius condonaret, vel negligentia, dum regni negotia omitteret, vel facilitate sua, dum JUDITHAE consilio nimis obsequeretur, regnum in discrimen adduxit, omnemque prope suam auctoritatem evertit. Occasionem infelicitis indulgentiæ repetunt a dolore, quem ex superiori severitate erga BERNHARDUM nepotem concepisset, ut deinceps eum hujus facti pœniteret, filiisque adeo peccati veniam, & lenitate hac peccandi licentiam daret. *Annales Francorum Anno DCCCXVIII. & THEGANVS Cap. XXIII. JOAN. DE BVSSIERES Fl. histor. ad an. 814.*

XXIIX. Dum hæc fiunt, Mauri se infundunt in Italiam, & occasionem diffidii in commoda sua vertunt, atque oras imperii deprædantur. BARTHOLOMAEVS SCALA, Eques Florentinus, hanc Maurorum irruptionem refert ad LUDOVICI PII tempora, quibus inter eum atque LOTHARIUM filium multæ & graves dissensiones extiterunt. Scite enim scribit: *Auctores sunt, non convenisse per id tempus LUDOVICO Imperatori cum LOTHARIO filio, ac per eam occasionem aggressos Italiam Mauros, in historia Florentinorum, quam pro summo in literas amore ac studio*
C *trans-*

transmisit Cl. MAGLIABECHIVS *Lib. II. pag. 53.* At scriptores rerum Francicarum affirmant, HLVTHARIO imperante Mauros trajecisse in Italiam, & vastandæ ejus fecisse initium, & urbe Roma prohibitos, expilasse S. PETRI templum. *Annales Francorum ad annum DCCCXLVI. ante quem fatis concessit* LVDOVICVS PIVS. *His assentitur* Jo. Is. PONTANVS, *orig. Franc. Lib. V. Cap. VIII. Cum Scala conf.* SIGEBERTVS *ad A. 830.*

XXIX. Cum respublica his diffidiis non leviter turbaretur, Abotriti irruebant in Saxoniam transalbinam, quæ Francorum provincia erat, nec eadem libertate cum cetera Saxonia fruebatur. Vix enim LVDOVICVS PIVS divisionem auspicatus est, quum Venedi fines eos vastare incipiunt, excitisque Danis calamitatem augent. *Hinc Scriptor vite* LVDOVICI PII *trahit sequentia.* Postquam Imperator (LVDOVICVS PIVS) in eodem placito filium primogenitum Lotharium, Imperatorem appellari & esse voluit, & duorum filiorum suorum, PIPINVM in Aquitaniam, LVDOVICVM in Bajoariam misit, (ut scilicet sciret populus, cujus deberet potestati parere) statim ei Abodritorum defectio nunciatur. Qui cum filiis GODEFRIDI (regis Danorum) amicitias jungentes, Saxoniam transalbinam vexabant. Quibus facilis opportunusque aditus ad Holsatiam fuit. *Vita* LVDOVICI PII *edit. Pith. pag. 369. 370.* Hi Obotriti ab ADELMO numerantur in Slavis Orientalibus *ad An. DCCCXXII.* In CAROLI M. fide obsequioque manserunt, sed ab ejus excessu arrepta diffidorum & neglecti limitis occasione desciverunt.

XXX. Magnus in eo LVDOVICI PII error cernitur, quod duces comitesque suo fere arbitratu agere partes, & obire munia permisit, quorum aliquos ambitio, aliquos ignavia

ignavia corruptit, ut vel nihil modicum cuperent, vel belli studia omitterent, vel turbida consilia foverent. Leges quidem latae sunt, quae eos officii admonerent, neque eas praetermisit HINC MARVS Remensis, idemque in LVDOVICI PII aula & rebus consiliisque Francorum apprime versatus Antistes. *Qui autem, inquit, post Regem populum regere debent, id est, Duces & Comites necesse est, ut tales instituantur, qui sine periculo ejus, qui eos constituit, quos sub se habent cum iustitia & equitate gubernare intelligant, atque cum bona voluntate, quod intelligunt, adimplere procurent.* Ep. IV. Cap. X. & XV. Sed haec tam circumspccta regendi ratio & disciplina LVDOVICI PII ævo sensim paulatimque imminuta, ac deinde inclinatis filiorum rebus magis prolapsa, & denique fatum occasumque CAROLINAE stirpis secuta, pariter expiravit.

XXXI. Omnium maximus atque formidolosissimus erat Normannorum impetus, quo Francia diu & vehementer turbata est, quarum irruptionum hic fuit exitus, ut CAROLVS Calvus datis muneribus discessum eorum pacisceretur. Cujus deinde nepos Carolus simplex armis viribusque impar, & consilii inops sedes ipsis apud SEQUANAM attribuit, cessaque Neustriæ parte longum & anceps bellum non gloriosa pactione finivit. Quod est initium Normanniae Gallicæ, cujus *ducatum* primus suscepit Rollo, eumque transmisit ad successores, quem ducentis & sexaginta fere annis tenuerunt, postquam PHILIPPVS AVGVSTVS repetiit, Franciæque rursus conjunxit, SIGEBERTVS *an.* 846. 853. 866. 875. 882. 888. ROBERTVS GAGVINVS *hist. Franc. Lib. V.* Cl. MOLINET *ad STEPHANI Tornacensis Epist. CXLVI.*

XXXII. Magna autem cumprimis rerum Francicarum conversio accidit post *Fontanidicum* praelium, quod Anno DCCCXLI. commissum, & magna utrinque strage finitum est, ut tradunt omnes eorum temporum scriptores, nisi quod aliqui annum DCCCXL. constituunt & signant. Annales PITHOEANI Francorum ad *septimum Kalend. Julii* referunt hanc pugnam plane fatalem & exitu foedam. Simul & indicant, post hominum memoriam non editam fuisse tantum Francorum stragem. Itaque Barbari animis sublati, regionum limites praesidio nudatos invadunt, & per occasionem illius discordiae & cladis in viscera regni progrediuntur, quos viribus animisque distractis vix repellere, nedum domare potuerunt. Eadem res Ordinibus regni profuit, & spem conatumque altius enitendi adjuvit, ut inclinata CAROLINI generis fortuna, suam quisque potentiam augeret.

XXXIII. Haec deinceps Proceribus erat via & prestandi & suscipiendi regni, postquam filii LUDOVICI PII de imperii divisione acerrime certarant. Qua peracta, equidem concordia instaurata est, sed ab eo tempore divisa haec regna nunquam conjungi, multo minus pristinae adunataeque vires recuperari potuerunt.

XXXIV. Cum hoc pacto imperium inter se partiti essent fratres, quilibet eorum Rex Francorum appellatus est, nemoque in alium potestatem habuit, sed suam quisque partem suo & pari jure tenuit, atque eam ob causam *Pares* appellatos fuisse constat. Sed Imperatoris AUGUSTI titulus LOTHARIO I. singulariter & solum attributus est, adeo ut huius ratione prerogativam cum insigni veneratione conjunctam retineret. Declarat hoc eventus illorum temporum, quibus CAROLVS Calvus nomen Imperatoris
magnae

magnæ auctoritatis esse ultro agnoscit & fatetur, LOTHARIVMque fratrem ut natu maximum veneratur & colit, dum moderationem præferret, apud NITHARDVM *Lib. I. & II.* Sed LOTHARIUS I. nomine tituloque Imperatoris omnia in se trahere, fratribusque leges dare cupiebat, & victus inclinatusque ad pacem, ex capite huius tituli aliquid ultra tertiam partem in regni divisione a fratribus suis petebat. Id quod *testatur præcipue NITHARDVS: conf. Annales PITHOEANI, BERTINIANI, METENSES, & ADO Viennensis.*

XXXV. Verum ille Imperatoris AVGVSTI titulus non dabat ei jus in fratres, quippe ex divisione & pacti formula pares, sed summum duntaxat in Romanos dominium complectebatur. Igitur summum Franciæ imperium triplicem Franciam continebat Occidentalem, Orientalem & mediam, atque ab imperio Romanorum ac regno Italiæ, sive Longobardia distinguebatur, diversumque erat.

XXXVI. Necdum incepto desistebat LOTHARIUS I. victusque sibi non temperabat, quin jus, quod sibi arrogabat, persequeretur. Id quo minus perficeret, res adversæ impediabant, & ambitionem pertinaciamque ejus frangebant, ut jam de pacis compositione cogitaret, fratribusque æqua divisione satisfaceret. Initio quidem inter eos non conveniebat, neque expedita hujus rei conficiendæ ratio in promptu erat. Itaque negotium in aliud tempus dilatum, & tandem apud Virodunum est transactum. *Hinc annales Francorum An. DCCCXLIII. Apud Virodunum Galliæ civitatem, tres Reges mense Augusto convenientes regnum inter se dissipant: & HLVDOVICVS quidem Orientalem partem accepit, KARLVS vero Occidentalem tenuit, HLVTARIUS, qui major natu erat, mediam inter eos sortitus est*

est portionem. JACOBVS MARCHANTIVS pacificationem Virodunensem vocat, eamque in annum 844. rejicit, in Flandriae descript. Lib. II. pag. 182. Ad nostra supputatio congruit predictis annalibus, & omnibus fere antiquis monumentis.

XXXVII. Quæ pactio ut firma rataque esset, mutua jurisjurandi religione munita est, nec paucae difficultates objectæ sunt, priusquam coalesceret, eo quod LOTHARIVS I. nimia regnandi cupiditate incensus, æquis postularis resisteret, tempusque traheret, & more suo tergiversaretur. Præclare id pro captu seculi, & integra fide enarravit NITHARDVS *Lib. IV.* Distributas regni portiones ea qua decet diligentia consignavit auctor annalium Bertinianorum, cum reliqui annalium scriptores generatim nimis & cursim hanc tam insignem memorabilemque divisionem persequantur.

XXXVIII. Si ratio prudentiæ ineunda est, apparet, LOTHARIVM præcipiti festinatione corrupisse fortunam, nec vitæ regnique servasse modum, & vehementi ferocique ingenio irritasse fratres, & invitos stimulas ad arma, ac uttorumque ditioni obnoxios commovisse Ordines, hæcenus leniori patris LYDOVICI PII imperio assuetos, eorumque alienasse animos, atque initia regni contra regnandi prudentiam duxisse ab ambitione & severitate. Parum abfuit, quin cogeretur minimus natus CAROLVS, ut fortunæ cederet, LOTHARIOque obsecundaret, nisi LYDOVICVS Germanicus cum reliquis Franciæ proceribus tuendam hujus divisionis causam suscepisset. Memorat NITHARDVS LOTHARIVM I. rebus his non bene gestis, iram Dei pariter, & injusta sua facta agnovisse, *hist. Lib. IV.*

XXXIX.

XXXIX. Postquam enim divisio semel recepta, & a LUDOVICO PIO etiam probata ac repetita erat, unius deinde arbitrio & importuna regnandi cupiditate convelli non potuit, quando ea in re cum juris, tum honoris ratio versabatur. Hinc LUDOVICVS, qui superioribus annis LOTHARIO sociatus odit oppugnavitque CAROLVM, nunc ab illo averfus, hunc fœdere sibi conjunxit ad repellendum LOTHARIVM, qui majori animo, quam prudentia bellum fecit, fratresque infestavit. vid. *annales Francorum*, NITHARDVS, *atque inter recentiores doctus diligensque rerum Brabanticarum scriptor* PETRVS DIVAEVS *Lib. IV.*

XL. Non tamen propterea excusaverim LUDOVICVM PIVM, cujus divisio omnes horum temporum dissensiones factionesque peperit, quas firma & constanti voluntate, declinare potuisset. Idcirco ejus pietas ab administratione imperii distinguenda est, ne idem mihi eveniat, quod FRANCISCO BALDVINO, qui cum de *legibus ecclesiasticis atque civilibus* CONSTANTINI M. tradidit, tum fere omnia ejus laudanda, vel minimum excusanda esse censuit, & simul inutilem perniciosamque ipsius divisionem approbavit. Ac ille quidem ea re fuit LUDOVICO PIO similis, quod Faustæ conjugii nimium indulsit & credidit, ut *in epitome indicat* SEXTVS AVRELIVS Victor. Non enim fuit JVDITHA melior, & consilia suggessit, unde seditiones natæ sunt, quæ magnas deinde calamitates excitarunt, *Annales Fuld.* DCCCXXXIX. DCCCXL. DCCCXLI. *Regino innuit quoque* JVDITHAE libidines, *Chron. Lib. II.* A. DCCCXXXVIII. Jo. DE BECKA illicitum matrimonium vocat, in *Catal. Episcop. Trajectens. VII. & VIII.* Jo. NAVCLERVS JVDITHAM omnium malorum originem appellat, *chronograph. Vol. III. Gen. XXVIII.*

XLI. Inter hæc crevit Pontificum auctoritas, atque excessit venerationis modum. Non enim satis, nec secure habere sibi videbantur Romani Antistites, nisi ad effusas superiorum temporum donationes cumulum adiecisset LVDOVICVS PIVS. Quo tempore non tam aperiendus, quam obstruendus erat liberalitati aditus, hoc magis, quod Paschalis I. LVDOVICI PII patientia abutebatur. Qui tamen non expectata Imperatoris confirmatione consecratus est, tamen hoc exemplo jus convelli non potuit, idque agnovit deinde Pontifex, factumque purgavit. Igitur fides abroganda est narrationibus, quæ de cesso confirmationis jure circumferuntur. Nullæ enim tabulæ in hanc sententiam extant, nec donatio rerum temporumque veritati congruit, quæ legitur *in C. ego LVDOVICVS Dist. LXIII.*

XLII. Retinuit profecto LVDOVICVS summum urbis dominium titulo Imperatorio ad se pertinens, atque jus confirmandi Romanos Pontifices transmisit ad filium nepotemque LOTHARIVM & LVDOVICVM II. vid. MARQ. FREHERI *Comment. ad OTHONIS III. donationem p. 41.* & PAVL. SARPIVS *Tr. de materiis beneficiariis ex versione CAR. CAFFAE pag. 64.* Proinde LEO Ostiensis, qui aliquot seculis post tempora CAROLINA scripsit, & *Cassinense Chronicon* composuit, nullum cessi juris confirmandi documentum profert, & prodit se studio ac assentatione erga HILDEBRANDVM. Vt alia omittam, tacent ea de re omnes LVDOVICO PIO æquales & supiores scriptores, & loci temporisve argumenta non quadrant, nec instrumentorum exempla consentiunt, stylusque & subscriptio indicant fraudem. Sed quam nos fictam & falsam, eam contra veram germanamque esse LVDOVICI PII constitutionem, post Casarem BARONIVM, affirmat JOAN. CABASSVTIVS *in Notitia Ecclesiastica pag. 339.*

XLIII.

XLIII. Cætera LUDOVICI PII acta non vocamus in dubium, & debile ejus judicium, potentiamque diminutam, & ævo paterno dissimilem, prudentiamque tantæ rerum & regnorum moli imparem ultro confitemur. Sed longe aliud ingenium LOTHARIO I. contigit, quippe qui potentiæ famæque nimis serviebat, tituloque primogeniti & Imperatoris non modo anteire fratres, sed etiam subjicere sibi cupiebat. Vid. HINCMAVVS *Remensis Epist. I. Cap. IV.* & NITHARDVS *jam sæpe eam in rem adductus, qui fratrum dissidia, & causas gnæviter enarravit.*

XLIV. Quod hucusque magna animi contentione egit destinavitque LOTHARIUS I. id deinde morum consiliorum mutatione facta, in dolorem atque miserationem vertit, quando eum belli intestini atque superiorum actorum ita pœnituit, ut, quod nemo speraverat, sponte imperio se abdicaret. Non multo aliter evenit CAROLO V. quem rerum in Germania conversarum deinceps tæduit, finemque molestiarum & portum atque perfugium in fano S. JUSTI quæsit. Haud dubie autem LOTHARIO in mentem veniebat tristium infeliciumque bellorum, & ingratae necessariaeque pacis, quam cum dedecore suo conjunctam existimabat, ægreque ad hanc faciendam adducebatur. Neque jam admissorum immemor, neque fortunæ suæ ignarus erat, quum rebus seculi nuncium mittebat. Præterire non debeo, quod scribit in Chronico JOAN. DE BEKA. LOTHARIUS *Imperator tyrannidem Danorum expugnare nequens, & soli Deo militare desiderans, de consensu Principum terræ LUDOVICO primogenito suo dedit imperium, ac in Prumiensi cænobio sacrae religionis suscepit habitum, ubi sub monastica disciplina sacram professionem fecit. Per Danos intelligit Normannos, quorum crudelitate permotum*
D esse

esse dicit **LOTHARIVM**, ut de imperio decederet, seculo-
que renunciaret. Sed hoc non congruit rationibus tem-
porum, propterea quod Normanni sub id tempus tota
Francia excefferant, atque adeo nullum **LOTHARIO** me-
tum incutere, neque causam abdicationi dare poterant.
Abdicavit enim Anno **DCCCLV**. **LOTHARIVS**, in quo
consentiunt *annales Francorum Pithæani*, *Regino abbas ejus*
monasterii, quod intravit **LOTHARIVS**, **SIGEBERTVS**.
At vero anno priore **DCCCLIV**. Normanni bello inte-
stino commissi confectique ad sedes domosque patrias re-
migrarant.

XLV. Priusquam hoc fiebat, nova & superioribus
consiliis contraria ratione usus est **LOTHARIVS I.** & vires
Francorum superiori divisione inclinatas magis distraxit &
labefactavit, regnoque in tres partes distributo, **LVDOVICO**
majori Italiam cum imperii dignitate, **LOTHARIO** juniore
Australiam, recentiori hujus ævi vocabulo dictam Lotharin-
giam, **CAROLO** natu minimo Burgundiam cum parte Pro-
vinciæ addixit. *Regino ad A. DCCCLV*. **OTTO Frisingensis Lib. VI. Cap. II.**

XLVI. Hic fuit **LOTHARII I.** five tædio, five pœ-
nitentia rerum præteritarum ad sacrum Ordinem converfi
exitus, cujus pietatem religionisque studium impense lauda-
vit **SERVATVS LVPVS in Epist. CVIII**. Consentit **HRA-
BANVS MAVRVS**, itemque **LOTHARIANI epitaphii au-
tor**, qui hunc Imperatorem propter sapientiæ artiumque
amorem commendavit, *in opusculo, quod de anima inscri-
bitur*. Observo, scriptores hujus ævi multis elogiis ornasse
LOTHARIVM I. qui sine dubio respexere tempus, quo
pace cum fratribus inita mores & animum mutavit. Vnde
intelligi potest, quamobrem a **CAROLO Calvo** alieniores
sint,

sint, quem belli studia, quæ doctis religiosisque viris ingrata sunt, avertabant. Quorsum spectat exemplum LVPI necessitatem proficiscendi in bellum deprecantis, *in Epist. LXXVII. ibidem* Cel. STEPH. BALVZII *notæ*. Quamquam & alia causa suberat, quæ plerosque etiam scriptores Francos a CAROLO Calvo abalienavit, præsertim injustitia, quam partim conatu, partim opere declaravit, quando totum LOTHARII regnum ditioni suæ conjungere voluit, imperiumque Romanorum intercepit. Vid. OTTO *Frisingens. Chr. Lib. VI. Cap. VI.* & præcipue *annales Francorum Fuldenses ad A. DCCCLXXV. DCCCLXXVII.* quorum fides & auctoritas convelli non debet, etsi in argumento historiae controverso proximi & suppare CAROLINAE ætatis scriptores ideo negligendi non sunt, & inprimis quoque alias BERTINIANI annales legi merentur.

XLVII. Posthac LUDOVICVS II. imperium a patre LOTHARIO I. abdicatum tenuit, cujus frater LOTHARIVS junior, repudiata uxore Thietberga, mox pœnitendi divortii documentum præbuit, & aliquanto post sine hærede decessit. Cujus regnum quin ad LUDOVICVM II. Imperatorem pertineret, dubitare non poterat, nec causa deficiebat, cur injustis CAROLI Calvi conatibus obniteretur. Sed illo intra belli metum orbitatisque fastidium nihil movere auso, LUDOVICVS Germaniæ Rex, patruusque ipsius, æquam regni divisionem a fratre CAROLO Calvo postulat, nunciisque missis significat, nolle se cedere suo jure. Jamque res ad arma spectabat, nisi CAROLVS Calvus justo æquove modo in divisionem consensisset, fratremque rei militaris peritum & fortem, bellisque præcipue Slavicis & Normannicis egregie defunctum placasset. Igitur Anno DCCCLXX. habitus apud Marsanam conventus, &

instituta regni Lothariani divisio, & datis acceptisque sacramentis firmata est, quam *Regino* Prumiæ Abbas monumentis commendavit. Conf. *AIMOINI appendix, quæ ex annalibus Bertinianis confecta est, & charta Bithæana p. 488. & 489. inter recentiores CHRISTOPH. BROWERVS in annal. Trevirens. Lib. VIII.*

XLVIII. At vero ea portio, quæ *LVDOVICO* Germanico ad Marfanam ex pactione cum *CAROLO* Calvo inita obvenit, interpellante subinde *LVDOVICO* II. Imperatore, vehementerque annitente *Ingelberga* ejus conjuge, non satis caute, sed tamen ex capite æquitatis restituta, non diu apud verum legitimumque hæredem permansit, sed eo fine virili prole extincto, ad superiorem paciscentem *LVDOVICUM* Germanicum, eumque jure agnationis proximum rediit, atque hoc vivo deinceps nihil ex parte Lotharingiæ disceptatum fuit. Sed postquam *LVDOVICVS* II. Imperator virilis sobolis expers decessit, iræ æmulationisque materiam *LVDOVICO* Germanico, & *CAROLO* Calvo fratribus reliquit. Mox lis de Romanorum imperio cœpit, quod jure quidem spectabat ad fratrem natu majorem *LVDOV.* Germaniæ regem, & moribus hætenus ita receptum erat, ut in eo capiendo inde a primo acquirente ætatis præcipue ratio haberetur. Atenim vero *CAROLVS* Calvus in occasionem intentior prævertit, & *SPQR.* largitionibus conciliato, & imprimis annitente *JOANNE* VIII. augustam dignitatem præripuit, atque *A. DCCCLXXVI.* consecratus primordia imperandi cepit. Eodem anno e vita migravit *LVDOVICVS* Germanicus, cujus morte audita *CAROLVS* Calvus magis elatus est, perinde a si amoto eo obice nemo deinde futurus esset, qui sibi obsistere, & armatum impedire posset. *Annales Fuldenses An. DCCCLXXV. DCCCLXXVI.*
Regino,

Regino, SIGEBERTVS, Annorum supputatio plerumque metachronisimis conturbata est, prout apparet in Chronico Reginonis, cujus Chronologiam fere sequitur SIGEBERTVS Gemblacensis, ac saepe discrepat ab annis, qui numerantur in annalibus Franc. Pithæanis & Fuldensis. Etiam in genealogia LVDOVICI II. Imperatoris error est apud RAPHAEL. VOLATERRANVM, duos illi filios tribuentem, Lib. III. commentariorum Urbanorum. Nulla enim sextus virilis prolem genuit, atque hac de causa orbitatem ipsi assignamus, non ignari, alioquin filia Hermingardis, quam ex Lutgarde uxore suscepit.

XLIX. Dehinc major flagrantiorque cupiditas incessebat CAROLI Calvi animum, jamque imperio, quod astu interceperat, non contentus, ad reliquam regni Lothariani partem aspirabat, perinde ac si divisio superior non attineret LVDOVICI Germanici filios, sed cum patre eorum statim extincta sublataque esset. Ita modum non habet ambitio, & cum fortuna meliori vires sumit, sanguinisque jura utilitati posthabet, & fidem pactorumque religionem contemnit. Nil enim gravius accidere potuit superstitibus LVDOVICI Regis Germaniæ filiis LVDOVICO juniore, CAROLO & CAROLOMANNO, quam quod vix elato funere, & vix dum rationibus paternæ hæreditatis recte confectis, patrum tam inique secum agere viderent, & malo suo experirentur. Prima LVDOVICO juniore cura fuit, precibus inflectere CAROLI Calvi animum, tum more rudis credulique seculi *judicio Dei* experiri, postremo, omni spe restitutionis adempta, jus ab armis sumere, ut nihil sive culpa, sive desidia sua committeret, quod sibi fratribusque fraudi esset. Proinde collatis cum patruo signis, justii belli fructum cepit, et pariter æquitate causæ, ac gloria rei gestæ

superior fuit. Multi in eo praelio desiderati, nec pauci capti abductique sunt, & vix evasit ex periculo CAROLVS Calvus, atque eo rerum statu ad mitiora inclinatus, consilia patruelium, regnum paternum dividere volentium probavit, ac deinceps acquievit. Hinc ratione instituta Lotharingiam, quæ superiori divisione LVDOVICO Germanico cesserat, partiti sunt, ut iuperior ejus pars CAROLO Crasso, inferior LVDOVICO juniore obtingeret, reliqua hæreditatis portio CAROLOMANNO attribueretur. *Regino in Chronico A. DCCCLXXXVI. FRANC. GVILLIMANNVS de reb. Helvet. Lib. II. CHRISTOPH. BROWERVS anal. Trevirens. Lib. VIII. Addendum hic de LVD. GERMANICO, atque hujus filio LVDOVICO juniore, eos in tabulis historiisque Carolinis nunquam appellari Imperatores Romanorum, sive Imperatores Augustos. Quamquam longe aliter existimant recentes quidam, & ignari mediæ ætatis scriptores. Nec tamen inficior, eos quoque interdum nominatos esse Imperatores, qui revera Romanorum imperium non habuerunt, quod vel solum LVD. BALBI exemplum indicat, qui vulgo quidem, sed perperam in Romanorum Imperatorum serie collocatur. SIGEBERTVS in Chron. an. 878. AVBERTVS MIRAEVS nihilominus probare studet, BALBVM in Imperatorem fuisse coronatum, in anal. Belg. ad an. 878. idque Auctore AIMOINO, Lib. V. Cap. XXXVII. Sed is, aut potius ejus Continuator de coronatione imperatoria nihil tradit, scribere contentus: & post hæc coronatus LVDOVICVS a Papa JOANNE VII. al. VIII. vocant. Rectius omnino doctissimus STEPH. BALVZIVS in Not. ad PETRI MARCÆ de concordia sacerdot. & imperii Lib. VI. Cap. XXV. Affert ibidem exemplum CAROLI Calvi, qui tredecim annis prius, quam Imperator Romanorum declaratus est, nomen Imperatoris sumsit. Sed quod addere mihi liceat,*

liceat, non fumsit nomen Imperatoris Romanorum, priusquam Romæ Imperator est consalutatus. Neque tamen ignoro, quod apud Reginonem extat, CAROLVM Calvum jampridem ante acquisitum Romanorum imperium, *Imperatoris nomen a præsule sedis Apostolicæ JOANNE ingenti pretio emisse*, An. DCCCLXXVII. Merum ergo sine re nomen habuit, antequam Romam secundum profectus est, & quod diu multumque destinaverat, tandem perfecit.

L. Sublato scelere medici CAROLO Calvo, Imperium Romanorum rediit ad LUDOVICI Regis propaginem, ex qua CAROLVS Crassus Romanorum Imperator creatus est, in quo vires corporis animique defecerunt, & vigor aviti generis pariter, atque auctoritas Imperatorii nominis, & post tot casus ægre servata felicitas, prorsus a veteri fastigio recesserunt. Id temporis effusi iterum Normanni per Galliam Belgiumque immaniter grassati sunt, & tenera CAROLI simplicis ætate, datam irrumpendi occasionem rati, multa vastitatis crudelitatisque exempla ediderunt. Proinde CAROLVS Crassus Rex Francorum occidentalium constitutus est, qui lapsis rebus opem ferret, hostesque repelleret, & vim populationesque arceret. Sed quia hunc non minus salubre consilium, quam fortuna destituit, de voluntate Procerum regno privatus, spe retinendæ conjunctim utriusque Franciæ excidit, & simul quoque Romanorum imperium amisit. Quibus rebus evenit, ut Italia distraheretur factionibus, & mutua æmulatione BERENGARIVS & GVIDO de imperio contenderent, bellisque omnia turbarent. In ARNVLPHO demum augusta dignitas concidit, & imperium tumultibus concussum & fractum finem habuit, quando SPQR. illud a stirpe Carolina ad se reduxit ac revocavit, & interprete Formoso Pont. pro Gvidone sententiam

tentiam dixit. Sed ARNVLPHVS Crassi ex fratre Nepos abnuit & aperte restitit, ac deinde Romam properavit, atque ultimus Karolini generis Imperator inauguratus, supremum jus armis asseruit, & Formoso peragente solennia, imperii insignia suscepit. Vid. *Regino, horum temporum scriptor*, An. DCCCLXXXVII. DCCCLXXXVIII. seq. A. DCCCXCIV. DCCCXCVI. Ex eo SIGEBERTVS, qui tantum in annis discrepat: ex utroque LVD. HARÆVS. Sed hunc fefellit interpretatio AIMOINI pariter atque CAROL. SIGONIVM, itemque FRANC. GVILLIMANNVM, CH. BROWERVm, & quem paulo ante adducimus AVB. MIRÆVM, quos coronationem regiam ab imperatoria distinguere oportuit, id quod abunde colligitur ex JOANNIS VIII. & HINCMMARI *epistolis*, atque hoc etiam doctioris Galli ipsimet hodie agnoscunt & confitentur. De CAROLO Crasso addendum est, eum pro CAROLO simplice administrasse Franciam occiduam, & tutoris nomine procurasse regnum, at aliquando post ejus procures atque populum non invitos ditioni suæ conjunxisse. Quanquam ne sic quidem omne jus CAROLI simplicis extinctum videri poterat, siquidem ratio sanguinis & successionis haberi debet. Ad hæc NEVSTRII, de quorum cessione agebatur, CAROLO Crasso reclamarunt, nec multo post obsequium denegarunt, propterea quod is potestate abutebatur, quam ex occasione impuberis CAROLI simplicis ad salutem commodumque regni promovendum consecutus erat, *ut ex PAVLO ÆMILIO constat*. Tum vero CAROLVS Crassus, omnibus suis regnis cedere coactus, Franciam occiduam reliquit in statu pristino, quantum ad jus CAROLI simplicis, quod insecuta Crassi abdicatione postliminio convalescebat. Et si deinceps multæ & graves rerum temporumque mutationes affligerunt CAROLVM simplicem, quæ tamen non prohibuerunt,

buerunt, quominus regnum jure sanguinis successionisque ad se pertinens, annitente tandem ipsomet ARNVLPHO, CAROLI Crassi successore, procerumque consensu reciperet, armisque persequeretur, REGINO A. DCCCXCIII. & DCCCXCVIII. OTTO *Frising. Chron. Lib. VI. Cap. XII.* & scriptores Francogallici recentiores ROBERT. GAGVINVS, PAVL. ÆMILIVS, JO. TILIVS, quorum testimoniis consulto supersedemus. ARNVLPHVS equidem ex capite patui, cui ob imbecillitatem animi & corporis curator successorque datus est, prætere jure potuit, sed quia id neglexit, & ODoni regnum prensanti non contradixit, sed favit atque consensit, vel non agnovit, vel temporum necessitati remisit. Ex his, opinor, lucem accipit CLAVDIVS DU MOLINET CAROLO simplici cessionem Neustriæ tribuens, quam alioqui scriptores Karolini omnes CAROLO Crasso Imperatori tribuunt, vid. *notæ ad STEPHANVM Tornacensem pag. 220.* Quod recte habet, si CAROLVS Crassus tunc propinquo suo tutoris nomine præfuit, qui tamen deinceps ex tutore Franciæ occidentis rex factus est, quanquam justum æquumque fuerat, ut CAROLVS Crassus pupillo suo ex *contractu* tutoris legitime facto obligaretur, atque adeo CAROLO simplici citra suum factum jus sanguine successionemque traditum ac derivatum certe in solidum non eriperetur. Sed neque hic in dubium vocabo epitaphium CAROLI Crassi, quod extat apud JO. IS. PONTANVM in *Libro V. originum Francicarum sub finem*, atque apud CHR. AD. RVPERTVM in *observ. ad Synopsin CHR. BESOLDI Cap. XVII.* Quod non congruit ingenio ætatis Carolingicæ, & discrepat a stylo pragmatico illorum temporum, atque adeo mirari subit, quamobrem Vir Cl. THOMAS REINESIVS ea de re non commoverit RVPERTVM, quem alioqui sæpe & familiariter, dum
E illud

illud opusculum scriberet, commonere solebat. Similem in modum Carolina monumenta a supplementis & *continuatione* sequiorum temporum discernenda sunt, quod vel solus AIMOINI codex indicat, ac veluti ad oculum demonstrat, quum *in Libro V.* ortum genusque CAROLI simplicis exponit.

LI. Cum vero CAROLVS Crassus regnorum multitudine jam fere æquaret CAROLVM M. eumque splendore potentiae quam proxime imitaretur, tum duabus praecipue in rebus erravit, & erga Normannos velut superiori Francorum virtuti diffusus, nimis facilem se in paciscendo praebuit, & torpore, quem ea tempora non ferebant, occasionem persequendi belli neglexit, offenditque proceres, qui viderent his rebus incendi audaciam hostium, & sperni auctoritatem Imperii, quod moribus in mollitiem languoremque versis feliciter contineri non posset. Neque rationes domesticæ CAROLI Crassi meliores erant, quando infelix matrimonium habuit, conjugemque RICHARDIM adulterii suspectam repudiavit, atque augendæ perinde & firmandæ familiæ spem, & maximi momenti commoda, privata pariter & publica suo periculo & culpa amisit. Quare illo rerum statu, qui omnem diligentiam fortitudinemque requirebat, vehementer commoti Ordines, erubescendam Imperatoris ignaviam, atque cum dedecore & damno conjunctam stupiditatem pati non potuerunt, regnumque indigne & inutiliter gestum abrogarunt. Mox Romani Itali-que exemplum secuti, Imperium sibi vindicarunt, atque ad Langobardici generis Principes transtulerunt. Nec multo post eandem fortunam tentarunt Burgundiones, regnumque separatum ductu auspicioque RVDOLPHI inchoarunt. Inter has mutationes Normanni & Slavi Moravique non mittebant, ut occasionem hanc negligerent, cupiditatesque
suas

suas cohiberent. Cum hæc relanguescentis regni vices Reginoni ante oculos essent, non potuit rejicere hunc tristem miserumque eventum, quando dissolutam tanti imperii molem describit. *Post cujus (CAROLI Crassi) mortem regna, quæ ejus ditioni paruerant, veluti legitimo destituta herede (innuit ARNULPHVM nothum CAROLOMANNI filium) in partes a compage resolvuntur, & jam non naturalem dominum præstolantur, sed unumquodque de suis visceribus regem sibi creari disponit.* Hinc causas subjungit, quas erudite sapienterque aperit, ut semina initiaque harum conversionum planius intelligantur. Namque dum propter æqualitatem dignitatis & generis omnes regnum affectabant, singuli obsequium recusantes, æmulatione potentiæ collidebantur. Non quod superior virtus fracta prorsus extinctaque esset, sed quia ambitione, & ira odioque prensantium distrahebantur consilia & vires, quæ gentem ad felicitatis culmen perductam erroris imprudentiæque admonebant. Morbi interne corrumpentes a corpore reipublicæ prius arcendi erant, quam membra ejus conjuncta fervarentur. Familiam Crassi Zelotypia evertit, fatali sane quodam malo hujus stirpis, quam matrimonia sæpe infelicia affligerunt, quod **LVDOVICI PII & LOTHARII junioris** præcipue testantur exempla, & ipsius etiam **CAROLI M.** haud fortunata solis educatio confirmat. Imperium deinde otio languoreque dissolvit, atque adeo occasionem & fortunam, quæ ab initio se dabant, circumspecte non adhibuit, postquam in tempestiva pacis quietisque cupido animum ejus incessabat, atque ex superiori fastigio deprimebat. Aliena isthæc cogitatio erat ab instituto primi acquirentis, & tota repugnabat Imperatoris officio, neque conveniebat statui temporum, ut arma, quibus res Karolina hætenus steterat, omitterentur. Versabatur in eo negotio salus omnium, servitusque

metuebatur, si CAROLVS indigne transigendo tutum se fore existimaret, qui nescire non posset, quemadmodum Norman- in superioribus annis contra pactiōem cum Carolomanno Francorum rege initam fecissent, fidemque violassent, apud REGINONEM DCCCLXXXIV. & SIGEBERTVM 885. Neglectas belli artes sequebatur contemptus, atque AVGV- STI socordiam indignatio procerum excipiebat. Quem enim liberatorem sibi asciverant, non modo non certamini se offerre, sed ne hostibus quidem obviam ire, urbemque caput rerum destituere, & erepta non repetere, sed fortu- næ & pudendæ pactiōi omnia permittere, graviter fere- bant, quippe quos reliquit incertos, redemptione, an de- ditione urbis principis, an alio modo sibi consulerent, re- gnumque servarent. Cum hæc fierent, Optimates dolebant spes suas ad irritum recidere, aliumque regem circumspicie- bant, qui lapsis rebus opem ferret. Nullius equidem delicti, nedum tyrannidis accusari poterat Crassus, sed quia reipu- blicæ conditio per eum deterior facta est, damnumque ejus culpa datum sarciri non potuit, regnumque, quod servan- dum tuendumque susceperat, per ignaviam torporemque incursionibus hostium expositum, prorsusque a ratione & regula regni sapienter administrandi, omnique meliore mo- do conservandi descitum est, Optimates temporum necessi- tati condonandum esse censuerunt, ut regnum, quod sine armis defendi non posset, in alium transferretur. Nam qui ipsum se regere non valebat, propterque hanc causam cura- tore egebat, indignus regno visus est, ut gloria superioris libertatis indigna servitute ne permutaretur. Quæ magna subitaque commutatio ostendit, multos & insignes conatus sæpe fieri irritos, & inclinari subinde imperia ac labi, si reges solo potestatis nomine se tutos credant, solaque benevolentia se satis munitos putent, nec præsidia legionesque sibi cir- cudent,

cudent, etiam in regnis non mere hereditariis, & non patrimonialibus, & pacto providentiaque constitutis, in quibus vel capitum conventorum, vel si ea expressa non sunt, *præsumta* Ordinum voluntatis ratio haberi debet: præsertim quum *res odiosa* tractatur & transigitur qualis est *cessionum, alienationum & translationum*, maxime earum, in quibus summa rerum, & salus finium versatur. Mobiles enim sunt procerum animi, & multum in regnantium fortuna ponunt, atque eorum focordiam spernunt, facileque ad res novas impelluntur, quatenus per eam fieri intelligunt, ut status suus non modo non melior fieri, sed ne salvus quidem manere possit. Parco exemplis, quando CAROLI Crassi sufficit, quod moneat reges, quam lubrico stent fastigio, qui armis se non muniant ac tueantur. Graviter OTTO Frisingensis scripsit. *Mirum dictu, Imperatorem, qui post CAROLVM M. inter omnes Reges Francorum maximæ fuit potestatis, in brevi ad tantam tenuitatem venisse cerneret, ut panis quoque egens, ab ARNOLFO jam Rege facto stipendia miserabiliter exigeret, ac ab ipso paucos fiscos in Alamannia gratanter susciperet. Chron. Lib. VI. Cap. IX.* Locus egregius, & ad denotandam imperii humani inconstantiam idoneus aptusque est, quem ante eum gnaviter expressit REGINO An. DCCCLXXXVII. conf. VITERBIENSIS *Chron. Part. XVII.* De cetero iussu Crassi patrata GODOFREDI cædes, & severior animadversio in Hugonem crudelitate non vacant, & excusari non possunt, atque eventu diviniore pœnæ in præsens notari debent. Vid. REGINO An. DCCCLXXXV. PETR. DIVÆVS *Lib. IV. rer. Brab.*

LII. Mali quidem & regnantibus periculosi exempli fuit Crassi exauguratio, reverentiamque excussit procerum animis, & regni successoribus valde nocuit, cum his modis

deinde regum auctoritas intercideret, summaque potestas
repentinis subinde motibus labefactaretur. Quam ob causam
Romani a Francorum Imperio desciverunt, cujus rei initium
paulo altius ducam, primamque occasionem pro instituti
ratione describam.

LIII. Simul atque CAROLVS Calvus imperium
Romanorum adeptus est, creavit Ducem Italiae Bosonem,
eumque Mediolano imposuit, ut pro se urbem regionem-
que administraret, apud AIMOINVM *Lib. V. Cap. XXXII.*
Similem in modum Guidonem Berengariumque instituit
duces, atque ipsis Spoletum Forumque Julium nomine
suo regendum attribuit, potentiamque successoribus postea
infestam incaute fundavit. CAROLVS SIGONIVS *de regno*
Italiae Lib. V. Bosoni quoque deinceps regium insigne addi-
dit, Provinciamque profusa & improvida liberalitate con-
cessit, atque iis rebus non minus Italiae, quam Burgundiae
periculum attulit, cum per ignaviam socordiamque CARO-
LI Crassi fieret, ut res Francorum prolaberentur. Auctor est
REGINO, hoc tale CAROLI Calvi consilium & ambitione
plenum, & imprimis cum incauta æmulatione fuisse conjun-
ctum, dum vellet imperare regibus, multumque sibi in se-
cunda fortuna indulgeret, Græcorumque vanitatem affecta-
ret, & luxum imitaretur. REGINO An. DCCCLXXVII.
SIGEBERTVS *an. 876.*

LIV. ARNVLPHVS equidem non statim de injuria sibi
per Italos illata questus est, & bellis aliis distractus sero Ro-
mam pervenit, & urbe in potestatem redacta, Imperatoris
AVGVSTI nomen dignitatemque suscepit. Itaque non ami-
sit jus in Romam, nec ignavia sua perire passus est, sed oc-
casionem nactus, acri fortique animo asseruit, atque ab hac
sententia non discessit, & retinendi animum titulo declara-
vit. Quare iniqui in eum animi signum est, quod dedit
CAROL.

CAROL. SIGONIVS, quum ARNVLPHV M non adscripsit tabulis Imperatorum Romanorum, *de regno Italia Lib. V.* Clara enim sunt REGINONIS verba, & non sinunt, ut ea de re adhuc dubitemus, ad A. DCCCXCVI. LVITHPRANDVS quoque commemorat, Romam ab ARNVLPHO captam, seditiososque supplicio affectos, *Lib. I. Cap. 7.* Omnino hoc repetiti juris indicium est, propter quod arma sumsit, urbemque ingressus est, ut more exemploque majorum suam atque imperii auctoritatem firmaret. Non habuit ergo SIGONIVS, quamobrem ARNVLPHV M ex Imperatorum ordine amoveret, statimque a CAROLO Crasso ad BERENGARIVM GVIDONEMque transfiret, *de regno Italia Lib. V. fin. & Lib. VI. princ.* Neque hic sermo est, quam diu, sed quam vere ARNVLPHV S recuperatum jus imperatorium tenuerit, quod, posteaquam Roma abiit, morbo impeditus defendere non potuit, atque aliis occupandum reliquit. Nec multo post insurrexit novus BERENGARII æmulus LVDOV. BOSONIDES, Imperatorque Romæ creatus est, atque sic tandem antiquum illud imperii Karolini decus plane exolevit. Vid. REGINO *d. A. & seq.*

LV. Cujus rei causæ mihi aperiendæ sunt, ut conversæ fortunæ ratio manifestius perspiciatur. Etenim ARNVLPHO tota quidem & individua Francia Orientalis obtigit, & Occidentalis quoque ipsum comiter habuit, & auctoritatem inprimis æstimavit. Id quod secundum scriptores Karolinos agnoscit & probat GOTFRIDVS *Viterbiensis*, quum omnes regni Orientalis provincias ei vindicat, simulque affirmat, ODONEM auctoritate ipsius tenuisse Franciam Occidentalem, *Chron. Part. XVII.* Omittam hic superiorem CAROLI Crassi contemptum, qui non mediocriter impulit Principes Langobardicos, ut spernerent successorem, atque adeo studerent

derent rebus novis. Accessit alia, nec plane nulla ad minuendam dignitatis opinionem causa, quam prodit natalium labes, eamque designant REGINO An. DCCCLXXX. OTTO FRISINGENSIS *Chron. Lib. VI. Cap. VII.* GOTFRID. VITERBIENSIS *Part. XVII. pag. 467.* Quanquam non sum nescius, plerosque dissentire, & putare, legitimum CAROLOMANNI fuisse filium, apud Jo. STUMPHIVM *Chron. Helvet. Lib. III. Cap. 97.* Ad hæc prudentia eum destituit, quando victorias armis manuque partas, ratione & consilio non perfecit, quibus vel maxime securitatem constitui oportebat. Literis mandavit LVITHPRANDVS, quid cum eo in Italia actum fuerit, cum non esset cautus contra insidias, nec metueret sibi a veneno & philtris, biberetque non explorato liquore poculum, ignarusque fraudis exponeret se ludibrio hostium, repentinoque sopore opprimeretur. Mox vires languore & morbo, quem paralyfin nominant, solutæ exhaustæque sunt, neque hic miseræ finem habuit, & pediculis deinde corpus erodentibus scedum in modum consumptus fuit. REGINO Anno DCCCXCVI. LVITHPRANDVS *Lib. I. Cap. IX.* Sunt, qui vim divini ultionis afferant, atque injuriam in patrum admistam exaggerent, ejusque pœnam & languoris, quamlibet ex diversa causa orti, similitudine æstiment, explicatamque reddant. Aliqui ambitionem ejus crimini dant, qua & nimis incitasset animum, & a Deo avertisset, atque ad ultimum non impune tulisset. Nec me fugit, acrius ferociusque agere solitum, quam ratio fortitudinis pateretur. Qua re factum est, ut ei *feritas* vitio verteretur, cujus mulcendæ consilium præ se tulit GVIDONIS uxor callideque persuasit cuidam ipsius familiari, apud LVITHPRANDVM *d. l.* Nihil autem magis perniciosum fuit, quam quod ARNOLPHVS Hungaros ab Scythia profectos ad instan-

standum Moraviæ regnum excivit, perque imprudentiam regni Germanici fines aperuit, & magnis atque diuturnis incursionibus patriam objecit. Nam post ARNOLPHI mortem effusi, fecerunt irruptiones longe immanissimas, quas ejus successor & filius suis viribus reprimere non potuit, temporumque calamitate & animi mœrore fractus sine prole obiit, & suam Karolinæ gentis propaginem finivit. LVITHPRANDVS sibi non temperavit, quin scriberet, *immensum scelus Hungarorum emissione* ab ARNOLPHO admissum fuisse. *hist. Lib. I. Cap. IX.* Omnino tamen fateri necesse habeo, LVITHPRANDVM in rebus actisque ARNOLPHI sæpe quædam ab aliis diversa narrasse, & Imperatoris nomen titulumque ARNOLPHO non tribuisse, sed consulto & revera detraxisse contra fidem diplomatum, in quibus ARNOLPHVS se Imperatorem AVGVSTVM appellat, & annos regni atque imperii distinguit, apud WIGVLEJVM HVNDIVM *in metrop. Salisburg. Tom. I. pag. 248. 249. Tom. II. pag. 19. 20. T. III. pag. 59.* Contra auctoritatem synodorum Romæ Ravennæque habitarum, apud AND. BRVNER. *annal. Boicor. Part. II. Lib. VII. pag. 319.* Contra assensum denique REGINONIS, qui ARNOLPHO imperante floruit, testisque veluti oculatus fuit, & Chronicon usque ad annum DCCCCVII. perduxit, atque adeo regnante LVDOVICO ultimo, ARNOLPHI filio e vita migravit. LVITHPRANDVS autem OTTONVM I. & II. tempora attigit, eorumque nomine legatione perfunctus est, atque in rebus actisque sui ævi magnopere probatur. Eominus de SIGONIO laboramus, qui nullo ætatis Karolinæ monumento causam suam tueri potest. Rectius Jo. AVENTINVS, multo labore diligentiaque & assiduitate antiquas Bojorum tabulas perscrutatus, tradit, ARNOLPHVM, qui Reginoburgi apud Bojos domicilium, & posthac de multorum sententia tumu-

lum quoque habuit, Imperatorem appellatum consecratum-
que fuisse, *ann. Boj. Lib. IV. conf. Jo. CVSPINIANVS de*
Cæs. & Imp. Rom. in ARNVLPHO.

LVI. Simulac vero ARNVLPHVS in vivis esse desit,
imperium Romanorum vehementius turbatum est, regnum-
que Germaniæ deinceps sejunctum mansit, cui tunc qui-
dem imminabat ZVENDEBALDVS nothus ARNOLPHI
filius, & nihil non pro libidine agebat, rapinisque & in-
cendiis omnia vastabat. Hujus crudelitatis pertæsi proceres,
animos in LVDOVICVM legitimum ARNVLPHI filium in-
clinarunt, eumque concordibus suffragiis regem renuncia-
runt, & quia id opportunum fortuna dabat, hoc suæ in
legitimum sanguinem Carolinum voluntatis reverentiæque
publicum & in signe, monumentum extare voluerunt. Inde
sublato ZVENDEBALDO, primum & ingens periculum ef-
fugit, seditionemque oppressit, sed brevi post respublica
in maius discrimen adducta est, quum Hungari Bajoariam
ingressi, agros vicosque ferro & igni late vastarunt, tem-
plisque non pepercerunt. Cum ita grassarentur barbari,
Rex LVDOVICVS pro salute & patria dimicandum cen-
suit, prælioque apud LYCVN inito, impetum eorum ali-
quandiu sustinuit, sed inclinata post acie, omnes Franco-
rum vires confectæ sunt, totaque Germania incursantibus
patuit, nec facile unquam tristior foediorque clades fuit.
Francis eorumque sociis non animus, sed consilium defuit,
ut qui somnum potius, quam arma caperent, securitate-
que res suas everterent, & instaurata acie nihilo circum-
spectius agerent simulataque hostium fuga decepti, vincerentur.
Quam cladem maximæ direptiones secutæ sunt, atque eo
rerum statu æstimari potuit, quam ignari bellorum incau-
tique sint, qui non prælio, quod nimia, nec sapienti victo-
riæ

riæ fiducia instruunt, summæ rei periculum facere audent. Sive autem ira Dei securitatem ulcipientis, Bojos Francosque & Suevos urgeret, sive perfidia in ADELBERTVM admissa regis populique Francorum fortunam converteret, sive regnum, quod avi & dominatione creverat, discordiis diu fatigatum, nunc seipsum sustinere non posset, unum omnibus exitium ante oculos erat, orbitasque LVDOVICI Regis, non ambiguum magnæ conversioni omen dabat & multis gravibusque malis veluti cumulum afferebat. Neque inter regni procures diu conveniebat, neque ADALBERTI obstinatio honesta ratione vinci poterat, atque his & aliis indiciis manifesta Dei ira apparebat, quum regnum, quod vix dum a calamitate per Hungaros illata respiraverat, Regem prolis expertem amisit, brevemque & ignominiosam sensit esse pacem, quam ille fecerat, vel potius argento emerat, ut inita servitutis pactio videri posset. Vid. LVITHPRANDVS, *hist. Lib. II. Cap. I. II. III.* REGINONIS supplementum, quod perantiquum, & fide dignum est, cujus initium in hodierna editione ab Anno DCCCVII. ducitur, quanquam SIGEBERTVS auctor est, REGINONEM desisse in Anno DCCCCX. HEPIDANNVS Hungaros nominavit Agarenos, in *annal. Alaman. a MELCH. GOLDASTO editis*, quod fortasse a scriptoribus Græco-Romanis sumsit, inter quos CONSTANTINVS PORPHYROGENNETVS eos sane Turcas appellavit, apud JO. LVCIVM de regno Dalmat. & Croat *Lib. II. Cap. III.* Gentes Panonicas vocat HERMANNVS Contractus nempe ab eo tempore, quo in Pannoniam, antea ab Hunnis inessam venerunt.

LVII. Ab excessu LVDOVICI IV. Lotharingia desit habere reges, ac deinceps Ducibus paruit, jamque regni Germanici deterior fortuna, & regum minor vis atque

potestas fuit. Atenimvero jus dominiumque supremum Lotharingiæ, quatenus in ditionem Germaniæ venit, regibus Germanorum non creptum est, neque GISELBERTO licuit, Lotharingiam, omnium Procerum consensu regi LVDOVICO IV. concessam & traditam, suo arbitratu adimere legitimo regi, & transferre aliorum. Præterquam enim quod id non erat in potestate GISELBERTI LVDOVICVS quoque summoto ZVENDEBALDO jure proximus extitit, & voluntate suffragioque procerum, ad quos ea res pertinuit, Lotharingiam obtinuit, eamque Germaniæ rursus addidit, atque hinc non ad alios, quam ad successores Germaniæ Reges, nominatimque ad CONRADVM I. transit, cui GISELBERTI motus fraudi esse non potuit, multo minus prohibuit, quin post CONRADI I. mortem jure suo uteretur HENRICVS Auceps, regnique ad se delati accessionem & partem, juste repeteret ac vindicaret. Vid. LVITHPRANDVS *hyst. Lib. II. Cap. VII.* OTTO FRISING. *Chron. Lib. VI. Cap. XIX.*

LVIII. Non tamen sibi defuit CAROLVS simplex, & Lotharingiam regno Germaniæ subtraxit ad tempus, & citra justam possidendi rationem, aliquandiu retinuit, sed tandem causæ diffusus, pace inita, vero eique supremo domino HENRICO AUCVPI reddidit, vitiumque *invasionis* agnovit, & facta restitutione, sustulit penitus atque amovit. REGINONIS *supplementum* An. DCCCCXXIV. SIGEBERTVS *an. 923.*

LIX. E contrario quidam movent omnes machinas, ut probare possint regnum Lotharingiæ jure devolutum fuisse ad CAROLVM simplicem, idque vel eo argumento conficere volunt, quod post LVDOVICI IV. obitum Lotharingi sui juris facti, liberum eligendi jus acceperint, & revera
etiam

etiam sibi regem elegerint, atque adeo Lotharingiam a regno Germaniæ separarint. Pro qua sententia propugnat DAV. BLONDELLVS in *assertione genealogiæ Franciæ*, pariterque FRANC. HARÆVS, qui affirmat, *traditionem*, five cessionem CAROLI simplicis non fuisse validam, neque hinc Germanos jus in Lotharingiam acquisivisse, in *annal. Brabant. in CAR. Simpl. XVI. Brab. Princip.* Quam ob causam scriptor *dissertationis historicæ & politicæ* Anno DCLXII. Gallica lingua editæ appellavit HENRICVM I. & OTTONEM I. *Lotharingiæ usurpatores*, ut nota manifestaue eorum jura oppugnaret, quæ etsi omnium veterum historicorum consensu tradita comprobataque sunt, tamen ab horum sententiis longissime discedunt, vel quia persuasione gloriæ atque studio in suam gentem, vel spe quadam utilitatis eo se adduci patiuntur.

LX. Illud quidem largior, Lotharingiam, priusquam LVDOVICO Germanico suo & proprio jure regenda obtigit, rationes a regno Germaniæ separatas habuisse. At postquam ab eo acquisita est, portionem regni Germanici factam, ac deinde inter LVDOVICI Germanici filios LVDOVICVM CAROLVMque divisam, atque adeo pro rata utriusque parte finibus Germaniæ conclusam atque comprehensam fuisse. Hinc rursus in CAROLO Crasso, qua rege Germaniæ coaluit, atque inde ad ARNOLPHVM in regno Germaniæ successorem pervenit. Ab eo tempore ARNOLPHVS ZVENDEBALDVM regno LOTHARII, quatenus ad ditionem Germaniæ accesserat, voluntate & assensu Ordinum præfecit. Extincto post ARNOLPHO, Ordines, a ZVENDEBALDO ob graves & cum salute sua conjunctas causas alienati, LVDOVICO vero legitimoque ARNOLPHI filio, ac nuper apud FORCHEMIUM creato Germanorum regi se tradi-

tradiderunt, prorsusque iterum cum Germania coaluerunt. Aptus idoneusque testis est REGINO, Lotharingæ Optimates noluisse a Germania sejungi, & ARNOLPHO etiam Lotharingiam ZVENDEBALDO assignare volenti initio contradixisse, nec nisi anno sequenti consensisse, Anno DCCCLXXXIV. DCCCLXXXV. *Brevis ZVENDEBALDI historia extat apud WILHELMVM, HEDAM, qui hic REGINONEM exscripsit, in catal. Episcop. Trajectensium pag. 67. 68.*

LXI. Itaque salvo jure suo Lotharingi in ditionem ZVENDEBALDI transferunt. II. Non coacti, sed rogati ipsum admiserunt. III. Fundamentum hujus rei non in plena ARNOLPHI potestate, sed in libero suffragio suo posuerunt. IV. Jus *postliminii* retinuerunt, idque etiam usu probarunt, quum in regni Germaniæ fidem obsequium redierunt. V. Causæ fuerunt multæ, & inter eas profecto gravissima hæc, quod ZVENDEBALDVS regnum ex procerum populique consensu delatum præter & contra eorum voluntatem injustitia & crudelitate polluisse, procerumque dignitates & jura violasset, neque regis, sed hostis animum rebus factisque declarasset. VI. Cernitur hic necessitas evidens, quæ movit Ordines, ut ZVENDEBALDVM privarent regno, cujus ea tunc ratio erat, ut ab assensu & suffragio Ordinum penderet. VII. Proinde bello, quod eo rerum statu extremum erat servandæ libertatis remedium, jura atque immunitates suas propugnarunt, & in *facto* violatarum regni legum manifesto sese opposuerunt, prælioque superatum interemerunt. VIII. Zæso ZVENDEBALDO, adhuc supremum jus potestatemque regni Germanici agnoverunt, & LUDOVICVM IV. pro rege suo legitimo habuerunt, solenniterque declararunt. IX. Acta quidem hujus
conven-

conventionis deperdita sunt, sed nihilominus ex REGINONE liquet, procures regni Lothariani non aliter, quam mero liberoque suffragio regem sibi constituisse. X. Regna ergo veterum sequiorumque Germanorum vel dignitatem præcipuamque duntaxat auctoritatem, vel potestatem, eamque populi suffragiis adstrictam habuerunt, & procedente tempore etiam modum formamque mutarunt, atque adeo ad unam & communem regulam exigenda non sunt, quod vel de primo Burgundionum regno constat. GVILLIM. *de reb. Helvet. Lib. II. Cap. VIII.*

LXII. Quamobrem CAROLVS simplex nullo jure invasit Lotharingiam, quippe Germaniæ regno jampridem conjunctam, & proxime iterum *postliminio* innexam. Omni-
no enim ad CONRADI I. tanquam legitime electi in regno Germaniæ *successoris* dominium pertinuit, nec patientia, neque cessione ejus amissa est, cum priusquam id impedire posset, fatis concederet, atque omne ipsius jus, in quantum ad regnum Germaniæ spectabat, libera & legitima *electione* ad HENRICVM Aucupem devolveretur. Qui simulac repressit Hungaros, statim se comparavit a repetendam Lotharingiam, finesque regni, quos CONRADVS I. non defenderat, diligenter & animose tutatus est, atque ea res ipsi pariter gloriosa, & Germaniæ salutaris fuit. Autore WITTECHINDO constat, HENRICVM Aucupem *ob regnum* LOTHARII *movisse castra contra* CAROLVM (simplicem) *ejusque sæpius fudisse exercitum, virumque fortem adjuvisse fortunam, annal. Lib. I.* CONRADVS equidem nihil de regno Germaniæ detraxit, nihilque pro derelicto habuit, sed pro misero temporum statu limites regni non custodivit, atque hanc ob causam Principes vel maxime offendit. Indicat hoc GOBELINVS *Persona COSMODROMII etat. VI. Cap.*

Cap. XLVI. Non vero hinc iuste acquirendi titulum sumere sibi potuit CAROLVS simplex, quando CONRADVS I. componendis domi rebus intentus atque occupatus, non statim quidem ejus conatibus obistere valuit, neque tamen ullum *derelicti* juris indicium præbuit, & animo ac voluntate Lotharingiæ dominium retinuit, idque ab excessu ejus vindicavit HENRICVS Auceps, neque alia, quam hac tali ratione vindicare potuit, & firma demum mutuaque pactio-
ne prorsus atque omnino stabilivit. REGINONIS *supplem.*
DCCCCXXIV. SIGEBERTVS *an. 923.* Cujus cessionis causa sic bello accepta referri debet, ut totum ejus fundamentum ponatur in vero, nec dum extincto supremo jure, quod Germania a tempore conjunctæ Lotharingiæ obtinuit, quodque Rex Germaniæ CONRADVS I. cum omnibus partibus atque accessionibus suis transmisit atque devolvit ad HENRICVM Aucupem, Germaniæ Regem. HADR. VALESIVS studio præterit quæstionem de jure CAROLI simplicis, neque tamen inficiatur, *regnum Lotharingiæ cum regno Germaniæ fuisse conjunctum, Notit. Galliarum in Lotharii regno.* Minus sincere, & nimis audacter pronun-
ciavit scriptor *dissertationis Gallicæ anonymus*, qui regibus Germanicis, non quatenus Germanicis, sed quatenus Regum Francorum sanguine oriundis Lotharingiam fuisse obnoxiam putat, tantumque abest, ut jure possessionem concedat, ut quoque nihil præterquam ejus *usurpationem* largiatur. At vero hoc omni ratione destituitur, & repugnat divisioni superius memoratæ, quæ suum cuique jus tribuit, Germaniamque in eum statum deduxit, ut posthac ab imperio Francico libera separataque esset. Cum tali & tam iusto inter gentes titulo nixa per se consisteret, non alii & separato regno quidquam acquisivit, nec alius & separati regni rationem in acquirendo habuit, sed sibi ipsi acquisi-
vit,

vit, eo modo & juris effectū, quod omnium & acquiritur, & stabilitur inter gentes. Deinde accessit Lotharingia, postquam Germania jamdudum consensu & pacto suam & divisam a Francia ditionem tenebat. Juste ideo Germaniæ in separatos fines descriptæ Reges acquisiverunt regnum Lotharingiæ, & legitime possederunt, neque facto suo commeriti sunt, ut Lotharingiæ *usurpatores* appellentur. MICH. ANT. BAUDRANDVS in *Geographia nuper edita* Lotharingiam Galliæ regionem nominasse contentus, nihil ad hujus argumenti notitiam attulit, etsi alias in regionum urbiumque nominibus ad mediæ ætatis historiam pertinentibus sequitur HADRIANVM VALESIVM, & sine dubio innuit Galliam Belgicam, quomodo Lotharingiam appellari constat, GOTTFR. VITERBIENS. *Chron. Part. XVII. pag. 470.* Non capio quid sit, quod NICOLAUS CLEMENS TRELÆVS scripsit, LVDOVICVM, CAROLOMANNVN, CAROLVM Crassum, ARNOLPHVM, ZVENDEBALDVM LVDOVICVM IV. CONRADVM fuisse interreges, confusisque imperiis Lotharingiæ præfuisse, in *Austras. REG. pag. 61.* Non enim dici possunt interreges, qui suo & vero jure regnarunt, etsi vel maxime ponitur fuisse interregnum, antequam plerique eorum regnarent. Multo minus Lotharingiæ confusis imperiis præfuerunt, quando iidem Germaniæ & Lotharingiæ Reges fuerunt. Nec desunt tabulæ, in quibus superiores Germaniæ Reges *prædecessorum* regumque nomine appellati sunt a veris regibus, & in Lotharingia successoribus. Extat eam in rem diploma Anno DCCCCXLVI. confectum, in quo Rex Germaniæ OTTO I. ad quem supremum Lotharingiæ dominium spectabat titulo *prædecessorum* cohonestavit ARNOLPHVM, ZVENDEBALDVM, LVDOVICVM ARNOLPHI F. & jus atque supremam eorum potestatem in Lotharingiam agnovit &

G

falsus

factus est, apud WILH. KYRIANDRUM *Aug. Treviror.*
annal. Part. XI. Illud vero CONRADI I. regis juri non
 officit, quod eodem in diplomate CAROLVM simplicem,
 nulla facta CONRADI I. mentione, LVDOVICO statim sub-
 junxit. Nam & ibi omisit HENRICVM Aucupem, de
 quo tamen non ambigitur, quin Lotharingiam armis re-
 petitam, & jurata CAROLI simplicis cessione traditam in
 ditione & potestate sua habuerit. CAROLVS inferitur, non
 quod *invasionis* vitium CONRADI I. patientia aut pactione
 purgarit, sed quia in regno injuste occupato *concessionem*
 legitimorum regum per se validas contrario facto non pro-
 hibuit, atque *Abbatie* Trajectensis cum Trevirorum me-
 tropoli conjunctionem in statu, quo haecenus erat, reliquit.
 CONRADVS autem domi impeditus, nec praevenire CA-
 ROLI invadentis impetum, nec statim reprimere potuit,
 neque expectavit talem *violentiam*, quæ cum justo bello
 nihil commune habuit, quæque non Lotharingiæ jus, sed
 solam ejus administrationem intercepit. Multis enim actibus
 & signis testatum fecit CONRADVS Rex, nolle se pro de re-
 licta habere Lotharingiam, quippe quam recuperare omni-
 no voluit, atque eam ob causam GISELBERTVM Lotha-
 ringiæ principem, antea factiosum & perfidum, secum re-
 degit in gratiam, & versus Lotharingiam movit, atque il-
 lius repetendæ spem non abjecit, quod dominii non dereli-
 cti insigne fuit documentum. Quam in sententiam vel uni-
 cum, quatenus præsentī instituto sufficit, adduco LVITH-
 PRANDVM, qui simul causam affert, quamobrem GISEL-
 BERTVS ad officium fidemque CONRADI I. redierit. *Hist.*
Lib. I. Cap. VII. Suffragatur SIGEBERTVS GEMBLACEN-
sis Chronograph. an. 914. Cum hæc fierent, & reliqui etiam
 Germaniæ Principes CONRADO I. reconciliarentur, solus
 Bajoariæ Dux ARNOLDVS pertinax fuit, atque in Hunga-
 riam

riam profugit, & usque ad Regis mortem illic permansit, apud SIGEBERTVM *ibidem*, & apud ANDREAM PRESBYTER. *in Chron. Bavar. pag. 34.*

LXIII. Quamvis autem deinceps forte non idem esset animus & consilium omnibus Lotharingiæ proceribus, tamen hæc studiorum voluntatumque subsecuta dissimilitudo obligationem antea contractam non sustulit, nec efficere potuit, ut jus CONRADO I. semel libero legitimoque Procerum Lotharianorum suffragio in Lotharingiam quæsitum ullo & idoneo & sufficienti argumento labefactaretur. JOANNES quidem MONACHVS Nussiensis fide antiqui *Collectoris* refert, per hæc tempora Reges Francorum gubernasse Brabantiam & Lotharingiam, sed non diu, *Magn. Chron. Belg. in CONRADO I.* Nec modo, quod Lotharingiam attinet, non diu, sed ne juste quidem, quando jus regendi specto, quod fuit mansitque penes CONRADVM I. Præter meritum CHRISTOPH. BROWERVS, vir ceteroqui rerum Lotharingicarum peritissimus, affirmat, per ignaviam socordiamque CONRADI accidisse, ut jus Lotharingiæ transferretur ad CAROLVM simplicem, quod publica diplomatum subscriptione notum testatumque facere consuevisset, *annal. Trevir. Lib. IX. pag. 446.* Gessit, fateor, se pro Lotharingiæ domino, & sacris profanisque rebus ibi disponendis curam adhibuit, apud JOAN. CHAPEAVILLIUM *rer. Leod. Tom. I. Cap. XL.* Verum ista *usurpatio* jus dare non potuit, neque *occupationis* titulus valuit, cum Lotharingia non esset nullius, nec *civiliter* possideri desineret, eo quod de animo voluntateque CONRADI I. satis constaret. AVBERTVS MIRÆVS existimat, LVDOVICO IV. sine liberis mortuo, CAROLO simplici, *ut legitimo heredi, jure licuisse non regnum modo LOTHARII, sed Germaniam*

*maniam quoque ipsam, si par in armis vis fuisset, repetere, Cod. donat. Cap. XXVII. Eandem in sententiam JACOB. SIRMONDVS, & alii plures discesserunt. At quia Germania jamdudum Francici juris esse desierat, & superiori divisionis pacto in suos separatosque fines descripta, atque a regno Franciæ Occiduae prorsus sejuncta erat, nulla & quidem solida ratio afferri potest, quamobrem CAROLVS simplex persequendi in Germaniam Lotharingiamque juris animum retineret, propterea quod ratione ejus nullum plane jus habuit, & sine CONRADI I. voluntate etiam nihil ibi acquirere potuit, atque adeo sine titulo regnavit in Lotharingia, quatenus ea Germanicæ ditionis fuit. PAVLVS ÆMILIVS narrat, CAROLVM simpl. recisse Lotharingiam, & non obscure forsan jus *postliminii* denotasse videtur, quod tamen voluntati & pacto superiorum dividendum non congruit, & Franciæ a Germania dudum separatæ adversatur. Lib. III. de reb. gest. Franc. Sed is mea quidem opinione secutus est SIGEBERTVM, qui receptionem facti, non juris designat.*

LXIV. Quare sicut regnum Germanicum suffragio & judicio eligentium Germaniæ procerum ad CONRADVM I. non obnitente & reclamante CAROLO simplice, ex justa causa delatum est, ita Lotharingici Ordines initio cum eligentibus his consensere, & una eademque sententia jus atque potestatem in se CONRADO I. libenter meritoque assignarunt. Fuit ergo hic verus titulus & legitima *electio*, quæ animos consiliaque optimatum Lotharingiæ junxit, vel si accurate loqui cupio, fuit potius *creatio*, quæ eo valet, ut jus quæsitum significantius exprimatur, quod in tantum Germaniæ conveniebat, in quantum ei innexa erat Lotharingia atque hoc modo fiebat, ut Lothariani proceres nec transferendi Lotharingiæ dominii facultatem, neque eximendi

mendi se ab imperio regum Germaniæ potestatem haberent. Sine dubio hæc firma juris Germanici ratio movit tandem Reges CAROLVM simplicem, & LOTHARIVM ejus nepotem, ut fide jurisjurandi interposita de Lotharingiæ possessione decederent, atque ei in solidum renunciarent, idoneisque & veris dominis restituerent, atque vel his rebus justitiam causæ Germanicæ approbarent. Vtrumque testatur SIGEBERTVS, & Lotharingiam ab HENRICO I. vindicatam, atque ab OTTONE ipsius filio defensam luvulenter tradit, *an. 923. & 980.* Quod adeo certum manifestumque est, ut regni Lothariensis annos titulumque prudentes scientesque distinguant, & jus Germaniæ diu fundatum firmatumque apto & sapienti consilio ostendant atque testentur. Extant diplomata & chartæ apud MIRÆVM, CHIFFLETIVM & passim, quæ historicis lucem afferre possunt. Tanto minus habuit GVILELMVS MARLOT, cur de OTTONE Imp. dubitaret, & WILHELMO NANGIO, nugis naniisque referto assentiretur, *metropol. Remens. hist. Tom. II. pag. 30.* Etenim non fallens summæ potestatis argumentum fuit, quod OTTO I. fratrem HENRICVM Lotharingiæ præfecit, eumque nexu clientelæ sibi devinxit, apud FRODOARDVM *Chron. A. DCCCCXXXIX.* Ratio probandi in eo sita est, quoniam, qui provinciæ aliqujus Ordines populumque ad obsequium redegit, atque jus in eam a patre transmissum & roboratum justo gentium more tutatus est, & potestatem hanc revera tenuit, & usu atque exemplo comprobavit, is non potuit non habere supremum & civile ejus imperium, atque adeo nemini tanquam domino clientelæ obnoxium, vel quomodo dependens. Nunc vero quum de OTTONE M. quæritur, hoc firmis evidentibusque indiciis constat, & res ipsa loquitur, eum jure regni instituisse Lotharingiæ duces, & ducatum

concessisse ac tradidisse, & omnes summi imperii actus revera exercuisse. Vtique igitur operam perdunt omnes, quotquot existimant, OTTONEM II. a rege Francorum accepisse Lotharingiam beneficiariam, quam suo & a nemine, tanquam a superiore & concedente deducto jure, tenebat ac ruebatur. Quorsum spectat SIGEBERTVS *an. 945. & 980.* Ingenue PAULVS ÆMILIUS scribit CAROLVM LOTHARII fratrem, tradito ab OTTONE II. Lotharingæ ducatu, *beneficium Cesarum jurejurando effectum esse, Lib. III. de reb. gest. Franc.* Nec dissentit ROBERTVS GAGVINVS, qui Lotharingiam beneficio OTTONIS CAROLO datam memorat, *Lib. V. Cap. VI. hist. Franc.* Neque hic præteriri debet JO. JAC. CHIFFLETII *commentarius Lothariensis.*

LXV. Vehementer quidem Reges Francorum pro Lotharingia ditioni suæ conjungenda annitebantur, & portione, quæ ex pactione Marfanensi obtigerat, non contenti, citeriorem quoque & Germanicam contra jus fasque conatu interdum non irritò invadebant, atque ad imperata facienda adigebant. Sed cum ea deinde cederent, rationesque suas necessitate belli mutatas ad justitiam referrent, Francorum Proceres Germanici nominis æmulatione commoti, CAROLVM simplicem regni possessione multarunt, animosque sensim a propagine ejus abalienatos, in aliam, & quidem Capetinam familiam inclinarunt, atque ab excessu LUDOVICI V. nullos posthac ex genere Karolino reges habuerunt. *Causam offensæ exponunt PAUL. ÆMILIUS Lib. II. MARCHANTIVS Flandr. Lib. III. pag. 222.* De Lotharingia autem semper cum discrimine, quod ante memoratam divisionem respicit, tractandum est, quatenus vel cum Germania, vel cum Francia Gallica coaluit,

luit, atque adeo vel citerior, vel ulterior facta est: citerior deinde tributa est in superiorem, cui Alsatia, quam studiose perquisivit Cl. VLR. OBRECHTVS, accessit & innexa est, & inferiorem, quæ patebat ultra Treviros, aliosque intra Germaniæ per LVDOVICVM Germanicum ampliatae fines complectebatur. Ad quod argumentum spectant omnino BROWER *annales Trevirenses*.

LXVI. Cæterum potior juris ratio causaque fuit Germanis, ut ex alia stirpe Reges sibi eligerent, quam ea quidem esse potuit Francis, quorum familia regnans nondum defecerat, atque dubia saltem, nec omnino manifesta eligendi libertas erat. Nisi igitur, mortuo LVDOVICO V. Franciæ Gallicæ populus sui juris factus est, non apparet, quamobrem ei potestas auferendi regni tribuatur. Præsertim quum agnationis ratio intervenit, & jus succedendi notum evidensque est, maxime in eo regno, quod inde a CAROLO Calvo ad omnes ex *divisa Francorum linea* per virilem sexum descendentes pertinebat. Contra Germani defuncto LVDOVICO IV. ARNOLPHI filio, in eum sane statum devenerunt, ut suo liberoque eligendi jure uterentur. Non enim modo dudum sub Francis esse desierant, sed quoque in regno separatim constituto, & usque a LVDOVICO Germanico ad LVDOVICVM IV. *in separata serie* ultimum continuato, tantisper manserunt, dum is e vita decederet, *lineamque divisam* finiret. Hoc modo jus regum Germanorum morte LVDOVICI IV. plane extinctum est, populusque liberam eligendi potestatem obtinuit, & ruentis prope reipublicæ fulcimentum gravi & justa ex causa quæsit. Quo tempore is rerum status erat, ut reges ex Saxonia peti necesse esset, regnique insignia ad OTTONEM Saxonum ducem perferrentur. Qui
ætatis

ætatis excusatione usus, auctoritate & suffragio suo effecit,
 ut CONRADVS Rex Germanorum designaretur. Totum
electionis actum eventumque breviter & ingenue describit
 monachus Corbejæ Saxonicae WITICHINDVS: *Ultimus*
 CAROLORVM apud Orientales Francos imperantium LO-
 THOWICVS ex ARNVLFO fratruele KAROLI bujus Lotha-
 rii Regis proavi, natus erat. Et paulo post: Regi autem
 LOTHOWICO non erat filius, omnisque populus Francorum
 atque Saxonum querebat OTTONI diadema imponere regni.
 Ipse vero quasi jam gravior recusabat imperii onus: ejus ta-
 men consultu CUNRADVS quondam dux Francorum ungitur
 in regem. *Annal. I.* Quæ res quidem opportune peracta est,
 & juris apud gentes comprobati effectum habuit, & felici-
 ter etiam successit. Etenim sciebant Germani, & recte ju-
 dicabant, regnum suæ nationis separatum esse a Francis &
 liberum, atque hoc jure posse, uti in actibus jure gentium
 licitis, & extincta regnante linea, non se impediri, quin
 alios ex sua liberaque Teutonicorum natione reges eli-
 gant, remque publicam servant. Ex adverso CAROLVS sim-
 plex in regno alieno, & solenni jurataque pactione separa-
 to, armisque defenso non modo non jus prohibendi ha-
 buit, sed ne Franciæ quidem regnum tueri potuit, rerum-
 que adeo afflictarum remedium domi non reperit, sed fo-
 ris quæsit. In his CAROLI simpl. angustiis, atque in his
 procerum diffidiis sane Respublica Germanorum peritura
 erat, si consilium & auctoritatem, & regem a Francia Gal-
 lica expectare debuisset. PAUL. ÆMILIVS diffiteri non po-
 tuit, CAROLVM simplicem petiisse auxilia HENRICI Aucu-
 pis, & sibi ipsi consulere non potuisse. Profecto non stetit
 Germaniæ regnum, sed ab Hungaris Venedisque eversum
 fuisset, nisi Francorum Saxonumque populus elegisset
 HENRICVM Aucupem, regemque accepisset ad resisten-
 dum

dum barbaris manu & consilio promptum. Etenim una tunc spes in armis erat, & ignavus timidusque rex salutem publicam servare non poterat, quando non praeda solum sed libertas ipsa petebatur. Id quod consilio atque iudicio CONRAD I. & principum populique suffragio ex asse congruebat. WITICHIND. *annal. Sax. I.* DITMARVS *Merseburg. Chron. Lib. I.*

LXVII. Quamobrem iusta liberaque fuit Germanorum *electio*, & multis solidisque fundamentis innixa est, quæ nullis quidem argutiis hætenus convelli potuerunt. Ac I. Germania non fuit innexa Franciæ, neque voluit CAROLVS M. ut hanc legem acciperet, atque in Francorum provinciam redigeretur. II. Postquam vero Francica esse desiit, non mansit in eo statu, quo antehac erat conjuncta cum regno Franciæ, sed jam suo atque separato a Francia Gallica imperio utebatur. III. Non enim modo *lineæ* regnantes, sed etiam regna ipsa sejuncta sunt, cum ea res inter pares habilesque *dividentes* acta, eorumque jurejurando pariter & procerum cujusque regni consensu firmata fuerit, & jure gentium robur acceperit. IV. Speciatim moribus Germanorum tamdiu Franciæ Germanicæ imperium apud LUDOVICI Germanici propaginem mansit, donec aliquis ex ea tanquam primi in *separata linea* acquirentis superesset. V. Supremum ergo dominium Franciæ Germanicæ transactione Fontanidensi translatum alienatumque est, adeo ut deinceps *lineæ* a CAROLO Calvo descendente nulla ratio haberetur. VI. In qua causa iudicio populi Germanici standum erat, qui jus *divisæ lineæ*, quæ Germaniam acquisivit, pro natione Germanica, extra quam erat CAROLVS simplex, interpretatus est, eamque sententiam publice dixit, & inaugurationis actu declaravit. VII. Itaque nihil impediēbat agnatio, quominus *linea acquirente* sublata,
H regnum

regnum Germaniæ ad aliam, eamque nationis Germanicæ familiam transferretur. VIII. Enimvero jus regnandi, quod *pactitia cessione* acquirenti Germaniam obtigit, in gente Germanica fundatum, & iusta ac diuturna & sexaginta annos excedente possessione in LUDOVICI Germanici posteris continuatum, ac deinde post fatalem eorum casum, ad alias Germanicæ nationis familias ex gravi necessariaque causa translatum, ac septingentis & septuaginta annis sine contradictione cultarum Europæ gentium sub nomine & jure Germanico servatum fuit. IX. *Linea*, quæ a CAROLO Calvo constituta est, auxilio equidem LUDOVICI Germanici se firmavit, ac deinceps tempore irruptionis Normannicæ suis viribus se defendere non potuit, Germanorumque regno iterum se junxit & paruit, ut necessitati cederet, exitiumque vitaret. Contra Germani a Francorum imperio separati, nunquam a jure suo discedere, neque cum Francis in regni societatem redire voluerunt, atque hanc libertatem omnibus rebus potiolem duxerunt, & sobolem Karolinæ stirpi agnatam regno suæ nationis arcedam esse sapienter putarunt. X. Sive enim ex juris, five ex prudentiæ capite statuatur, consilium hoc maturum & rectum, atque in tantum cum Germaniæ salute conjunctum fuit, in quantum aditus præcludebatur Francis ad imperium in Germanos capeffendum. XI. Quod Germanorum institutum deinceps imitandum esse censuerunt Franci, cum defuncto LUDOVICO V. Karolini sanguinis nullam rationem ducerent, CAROLUMQUE ejus patrum, & Lotharingiæ ducem præterirent. Sed non pari & eodem juris momento, quo Germani se tueri potuerunt, propterea quod Francorum *linea* nondum tota defecerat, ratioque necessitudinis propior obstabat, quominus perinde liberum eligendi jus haberent, ac
Ger.

Germani. XII. Quoniam vero nihilominus Franci aliam & a Karolina diversam familiam evexerunt ad Franciæ regnum non est, cur graviter ferant, Germanos hoc jure fuisse usos, hoc magis, quod extincta LUDOVICI IV. *linea*, cui se & nationis suæ regnum addixerant, eam eligendi libertatem consecuti sunt, & reipsa demonstrarunt. XIII. Saltem enim tantundem effecit & valuit Germanorum *electio*, quantum efficere & valere potuit *electio* Francorum, qui CAROLO duci juris per agnationem quæsitæ viam aditumque intercluserunt. XIV. Etsi autem utrinque non fuit idem jus & ratio æqualiter movens, ut paulo ante dixi, tamen adducitur quoddam indicium *presumte mentis* CAROLI a regno Franciæ alienioris, idque non prorsus inane videtur, & extat apud PAULVM ÆMILIVM, qui tradit, eum *Germanorum imperii totum fuisse*, cujus auspicio beneficioque ducatum Lotharingiæ tenebat. Non minor autem metus, nec debilior conjectura fuit Germanorum CAROLVM simplicem excludentium, quippe qui ab initio præcipue in Franciam Gallicam pronior erat, nec multo post fines Germaniæ infestabat, & iniquum in Germanos animum his & aliis rebus declarabat. Quem cum postea mutaret, Germanosque sibi conciliaret, ac Lotharingiam redderet, hoc existimari cæpit non modo negligentia, sed etiam injuriæ in Francorum nomen admissæ argumentum, adeo ut traderetur in custodiam, regnique possessione privaretur. XIV. Quando sapientius ergo Germani eum regem accipere noluerunt, ad quem accipiendum nullo juris vinculo obligati erant, præsertim cum ex natione sua accersere & eligere reges idoneos utilesque possent, & omnino etiam deberent. XV. Quorsum afferri solet CONRADI I. necessitudo cum genere Karolino, ut ratio causaque *electionis* Germanorum exprimatur. Quæ non solum incerta, sed quo-

que falsa est, & refellitur auctoritate veteris Francorum Chronici, quod extat in *Bibliotheca Vindobonensi* apud P. LAMBECEVM *Lib. II. pag. 394.* Tum vero Germani lege quadam necessitatis inevitabilis non erant adstricti ad agnatam *lineam*, & ab ea interdum ratione gravissima ducti recedebant, id quod CONRADI e vita decendentis, & fratre præterito, regni insignia ad HENRICVM Aucupem perferenda tradentis exemplum abunde & evidenter commonstrat. XVI. Pariter dubia & controversa, necdum satis probata est origo familiæ Capetinæ, quatenus stirpi Carolinæ accepta fertur, & ab ea per virilem legitimumque sexum ducitur, quam non pridem sexaginta scriptorum testimoniis impugnavit Jo. LVD. SCHONLEBEN in *dissert. de prima origine Augustiss. Domus Habsburgo-Austriacæ proleg. P. II. Cap. VI. §. 4. & seqq.* XVII. Vtcunque autem se habeat KAROLINVS ille ortus, sane indubitata ac legitima fuit CAROLI Ducis Lotharingiæ agnatio, & propiori gradu LVDOVICVM V. contigit, & ad tuendam successionis ex transverso causam per se suffecit. XVIII. Illud certe futile est, & nullam veri speciem habet, quod ex sanguine KAROLI M. jus sumitur ad asserendam Capetinis successionem in imperium Romanorum, & omnia regna provinciasque ab eo possessas. XIX. Quod invertit SCHONLEBIUS, & potiori ratione de Austriis Habsburgiis affirmari posse arbitratus est, atque hos CAROLI M. *primogenitos* appellandos esse pronunciavit. Sed non distincte, nec accurate loquitur de imperio Romanorum, & regno Franciæ, & regnis atque provinciis aliis, quæ diverso acquirendi modo ad KAROLVM M. pervenerunt, & diversa etiam parendi conditione fuerunt. Simul impedita difficultatibus & dubitationibus *genealogia*, fragile lubricumque fundamentum ponit in serie descendentium sceminea, quæ in Imperio & regnis
ad

ad virilem sexum pertinentibus nec locum habet, nec jus largitur. XX. Cæterum successio, quoad ea in regno Germaniæ fuit, ex voluntate & iudicio populi intra *lineam* primi acquirentis valuit & æstimata est, sed ultra ejus posteros non duravit & continuata est, atque illis extinctis, reges non ratione Karolini sanguinis, sed suffragio constituti ac renunciati sunt, regnique hujus titulum & jus potestatemque *electione* collatam, & omnium Europæ gentium consensione approbatam perpetuo & septingentis annis amplius retinuerunt, & tam diuturna atque non dubia tot seculorum possessione se muniverunt, & ipsi denique reges Capetini, VALESII pariter & BOVRBONII agnoverunt & fassi sunt, atque ex his præcipue regnantis etiamnum *lineæ* magnus conditor HENRICVS IV. id assensu suo comprobavit, quamvis alioqui rerum consiliorumque Europæ Christianæ arbitrium summo studio captaret. Quin etiam hodierni, iique speciosi *reunionum* & *dependentiarum* tituli non spectant ad repetendam Germaniam, quæ jam ultra septingentos annos Francorum esse desiit, & nunquam Capetinis paruit, sed ob cessos pace Vestphalica Episcopatus adornantur. Proinde aliquid monstri alunt, qui seorsim instaurandum Austrasiæ regnum suspicantur & cogitant, quando & ingenium monarchiæ Gallicæ ignorant, & rerum consiliorumque imperitiam oppido testantur. Igitur mihi non satisfacit in hoc argumento GABR. SCHWEDERVS *Introd. in Jus Publ. Part. Gent. Cap. IV. pag. 108.*

LXVIII. Sed enim vero ex ruinis antiqui Lothariensis regni, duo Lotharingiæ *ducatus* exorti sunt, quorum alter insignem Mosellæ tractum, alter magnam Brabantiae partem complexus est, & uterque cum regno Germaniæ ita coaluit, ut uterque esset vera ejus pars, & eodem jure conti-

neretur. Ac ducatus quidem Mosellanus sine omni dubitatione mansit in fide & clientela Regum Germaniæ, & comprehensus est ambitu superioris Lotharingiæ, atque aliquandiu conjunctam habuit Ripuariam & Cismosanam regionem, & utramque HENRICVS Auceps, & OTTO I. in potestate sua tenuerunt, & utrique etiam supremo jure suo duces imposuerunt, apud SIGEBERTVM *an. 923. 945. GOBELIN. et. VI. Cap. XLVII.* Deinde OTTO II. Ripuariam, quæ Lotharingia fuit inferior, CAR. LOTHARII Francorum regis fratri sub auspiciis Germanicis habendam attribuit, & eo jure nunquam cessit, SIGEBERTVS *an. 977. Ibidem FRANC. HARÆVS, qui ratione hujus Lotharingiæ in reges nostrates iniquior est, ante quem PETR. DIVÆVS scripsit testatusque est nexum beneficiarium, quo devinctus erat OTTONI II. CAROLVS ob Lotharingiam inferiorem, rer. Brabant. Lib. VI.* Itaque OTTO II. omni studio illuc incubuit, ut hanc declivem Lotharingiam juri nominique Germanico fervaret, & nova, eaque jurata LOTHARII regis Francorum cessione, quæ titulum occupatione firmiorem dabat, verum atque supremum dominium sibi confirmaret, SIGEBERTVS *an. 980. CHRISTOPH. BROWERVS annal. Trev. Lib. X.* ROBERTVS GAGVINVS existimavit, Lotharingiam ad OTTONEM usque III. permanisse: quod si de supremo in eam jure ac potestate regum Germaniæ intelligere voluit, erroneum est, quoniam non ignorare debuit, Imperatores, in quantum Germaniæ reges, etiam sequentibus seculis, & continuato supremi domini jure res ducatus hujus disposuisse, & inter Saliquos HENRICVM V. ex lege majestatis eo privasse HENRICVM LIMBURGIUM, & GODOFRIDO Comiti Lovaniensi assignasse, SIGEBERTVS *an. 1106. & an. 1107. ubi exducem appellat.* Nam de conjunctione Lotharingiæ
verba

verba ea me interpretari prohibet OTTONIS II. beneficiaria *concessio*, quandoquidem ea spectabat ad inferiorem Lotharingiam, quæ jam tum a Mosellanorum tractu se-juncta erat. Postero tempore accessit ad Lovanii Comites, & Ducum Brabantiae titulum auxit, atque hinc factum est, ut GODOFREDI Lovaniensis posterius Lotharingiae pariter & Brabantiae duces sese appellarent. Quod ab ætate HENRICI IV. usu venisse tradit rerum Brabanticarum scriptor PET. DIVÆVS *Lib. VII.* Confidenter scribit JVS-TVS LIPSIVS, apud Brabantos non reperiri Ducatus nomen ante HENRICVM IV. Lovanii Comitem, *in Lovan. Lib. I. Cap. XIII.* E diverso alii primum Ducis Brabantiae titulum ab HENRICO III. sumtum affirmant, *inter quos præcipuus est JO. GERBRANDVS A LEIDIS, & causam rationemque asciti hujus tituli memorat Chron. Belg. Lib. XXIII. Cap. XIV.* Quem sequitur JAC. MEYERVS *in annali-bus Flandriae, Lib. IX. an. MCCXLVII.* Nec dissentit CAR. SCRIBANIVS, quando HENRICVM III. Brabantiae & Lotharingiae Ducem vocat, *in orig. Antwerp. Cap. IX. pag. 94.* Idemque approbant PET. LOVWIVS *in notis ad historiam JO. MOLANI Cap. LXI.* & FERREOLVS LOCRIVS *Chron. Belg. an. 1247.* Altius repetit AVBERTVS MIRÆVS ab HENRICO II. neque mihi non exploratum est, extare tabulas, quæ confirmant, HENRICVM II. nunc Brabantiae seorsim, nunc Lotharingiae & Brabantiae ducem fuisse appel-latum. *In notia Eccles. Belg. Cap. CCXI. & CCXVI.* Ali-quando tamen hos titulos variasse constat, & ipse adeo dubi-tat FRANC. HARÆVS, & ab HENRICO IV. seriem ducum auspicatur *annal. Brab. pag. 232.*

LXIX. In præsens meo instituto ostendisse sufficit, Lotharingiae inferioris Brabantiaeque ducatum & a regibus Germa-

Germaniæ institutum, & lege beneficiaria concessum & confirmatum fuisse. Quod usu probarunt OTTO II. & alii Cæsares, quorum morte hoc jus adeo non sublatum est, ut quoque post OTTONIS III. decessum HENRICVS sanctus ducatum conferret in GODOFREDVM Arduennæ Comitem, qui eum titulo beneficii suscepit atque possedit, *apud monachum Nussensem in magno Chron. Belg. pag. 96. & 97.* SIGEBERT. *an. 1005.* Is decessit sine liberis, & Imperatore consentiente fratrem a latere successorem habuit, eique deinceps CONRADVS SALIQVVS ducatum Mosellanum hætenus a Lotharingia separatum sub imperii clientela tenendum attribuit, rursusque conjunxit. Quo tempore quidem ROBERTVS Hugonis Capedi filius ad occupandam Lotharingiam animum adjecit, sed ea spes irrita fuit, quod CONRADVS hujus nominis II. in ducatu sub auspiciis Germanicis acquisito jus & leges composuit, & nihil, quod fraudi sibi esset, fieri permisit. SIGEBERTVS *an. 1026. & 1033.* Ab hujus Ducis excessu Mosellæ principatus, volente HENRICO III. Saliquo, iterum a Lotharingiæ ducatu avulsus est, magnaque rerum mutatio contigit, adeo ut GOTHOFREDVS II. per Imperatoris sententiam ducatu Lotharingiæ privaretur. SIGEBERTVS *an. 1044. seq. 1048.* Pari auctoritate jus asseruit HENRICVS IV. & defuncto sine sobole FRIDERICO, ducatum Lotharingiæ vacuum beneficiario nomine impertitus est GODOFREDO, apud eundem *an. 1065.* *Ac idem ille est, cujus meminit HERMANNVS Contractus in Chron. an. eod.* Postea Saliquorum ultimus HENRICVS V. ex capite perfidiæ vindicavit in HENRICVM Limpurgi Comitem, ducatumque ad GODOFREDVM Lovanii Comitem transtulit, atque eum nova dignitate & insigni regione auxit, SIGEBERTVS *an. 1106.* JAC. MEYERVS *in annal. Flandr. an. eod.* PET. DIVÆVS *rer. Brab.*

Brab. Lib. VI. & VII. HADRIANVS BARLANDVS *nec temporum notas, nec mutationum periodos ac intervalla accurate exequitur, ac de GODOFREDO hoc duce tradit Cap. XXVII. XXVIII. XXIX. in Chron. Brabantie ducum.* Non sibi constat PET. LOWIVS, quum Ducatum Lotharingiæ GODOFREDO in hæreditatem traditum fuisse dicit, & deinde statuit, eum ab Imp. HENRICO V. non potuisse dari GODOFREDO ipsius genero in dotem. *Not. ad histor. Molani Cap. LV.* Nam Lovanii comitatus, qui in GODOFREDI patrimonio numeratur, non erat integra Brabantia, & negari non debet, totam Lotharingiam inferiorem, in quantum ducatus nomine venit, fœmineum esse beneficium, atque adeo & dari & accipi potuisse in dotem, quatenus de jure & potestate dantis Imperatoris nunc certi sumus. Interim *de feudo Lotharingiæ fœmineo* vid. FR. HARÆVS *in Annal. Brabantie principum pag. 166.* Quibus ita gestis hic ducatus iterum GODOFRIDO ereptus, & auspiciis LOTHARII II. Saxonis Valeramo Limburgio Comiti attributus est, sed LOTHARIO vivis exempto, CONRADVS III. eum GODOFREDO barbato restituit, atque in paterna successione confirmavit, apud MONACHVM NVSSIENSEM *pag. 156. & 167.* Hujus nepoti GODOFREDO præter studium favoremque CONRADI Cæsaris, benevertit matrimonium, quod cum Margaretha Limburgia contraxit, atque eo funesta Limburgiorum odia, & omnes superiorum temporum lites finivit, apud *eundem pag. 169.* nec non P. DIVÆVM *Lib. IX.* Inde fuit mansitque penes hujus familiæ Principes, donec perveniret ad Luxemburgios, Germaniæ imperio semper obnoxios, inter quos VENCESLAVS ducta JOANNIS III. filia Brabantiam atque inferiorem Lotharingiam ratione imperii acquisitam, atque hoc modo Comitibus Lovaniensibus concessam & traditam

ac deinde per JOANNÆ ab iis oriundæ connubium assensu omnium Brabantia Ordinum delatam, sub auspiciis imperii suscepit. De Lovaniensibus a GODOFREDO barbato descendantibus illustre est RICHARDI regis Romanorum diploma, anno MCCLXVIII. confectum, in quo JOANNES I. Brabantiam & Lotharingiam, quam ratione imperii tenuit, ratione ejusdem *a Romano rege recepit in feudum, & exinde homagium præstitit. Notit. Eccles. Belg. Cap. CCXXII.* Non potuit inficiari DIVÆVS, a tempore instituti hujus ducatus, *omnes Brabantia duces inter imperii Principes fuisse connumeratos usque ad ANTONIVM Lib. X. Rer. Brab.* Haud dubie ergo VENCESLAVS LUXEMBURGIVS, qui præcessit ANTONIVM, fuit Imperii Princeps, & ratione Brabantia Imperio fidelis & obsequens fuit ac permansit, neque cum VENCESLAI morte jus imperii expiravit. Nota enim multumque agitata est controversia inter SIGISMVNDVM Imperatorem & ANTONIVM BURGUNDVM, quæ ad terras Imperii, & sigillatim quoque ad *Leucorum* ducatum attinebat, & demum ea in re stirpis Luxemburgicæ jus ex pacto convento quæsitum versabatur. Quam ob causam a VENCESLAO Rege legati missi sunt, qui defuncto patruo VENCESLAO Duce, postularent Brabantia ducatum sub imperii auspiciis possidendum, apud DIVÆVM *Lib. XV. pag. 167. Lib. XVI. pag. 208. & Lib. XVII. pag. 219.* Illud quoque memoratu dignum est, quod post decessum ANTONII, Imperator SIGISMVNDVS LUXEMBURGIVS, Imperii & suæ Domus jurium insigniter peritus, Brabantia imperialem proscriptionem minatus est, quam minari non potuisset, nisi jus imperii: & sententiam Electorum eam exposcentium plane cognitam habuisset, FR. HARÆVS *in Ducibus Brab. T. I. pag. 395. & DIVÆVS Lib. XVII.*

LXX. Non potest jam non esse manifestum, quomodo, & quo jure hætenus Brabantia possessa fuerit, quam Duces Burgundiæ non ratione Capetinæ stirpis, nec ratione ditionis & patrimonii Francorum acquisiverunt, sed extra illius fines positam, & ex diversa causa partam, ac deinde ab OTTONE II. a cætera Lotharingia separatam in fide & clientela imperii retinuerunt. Idcirco postquam CAROLVS audax Principem Imperii beneficiarium se professus est, & Imperatori FRIDERICO III. solenniter juravit de Principatibus, quos possedit intra Imperii fines, simul ei fidem nomine hujus ducatus astrinxit. JAC. MEYERVS *in annal. Flandr.* An. MCCCCLXXIII. Per magnum hic omnino pondus habet ingenua regum Francorum confessio & assensus, spectatque eo CAROLI VIII. epistola, in qua & suprema in Brabantiam jurisdictio, & legitimi Brabantiæ Principis titulus PHILIPPO Austrio MAXIMILIANI I. filio adscribuntur, apud PONTVM HEYTERVM *rer. Belg. Lib. II.* In qua sententia omnes Francorum reges sibi constant, atque id probant acta illorum temporum, quibus controversia successionis Burgundicæ contrariis studiis armisque disceptabatur. Cum enim Reges Valesii, cæso CAROLO Duce Burgundionum ultimo, plerasque Belgii provincias jure regni repeterent, tum inter eas præcipue Flandriam & Artesiam Franciæ vindicasse contenti, nullam de Brabantia litem movebant. Neque etiamnum alia videtur opinio Regis Christianissimi LUDOVICI XIV. quando ob non solutam ex pacto nuptiali dotem, solo juris *devolutionis* apud Brabantos receptæ argumento persuadere cupiebat, Brabantiam Reginae conjugii, tanquam natu maximæ PHILIPPI IV. filiae deberi. Sed hæc *devolutio* ad privatas duntaxat successiones pertinet, & locum tunc habet, si nemo ex virili genere superstes sit, qui ad successionem vocari queat, & demum

Imperio non potest esse fraudi, cujus est beneficiarius iste Brabantiae Principatus. Eodem jure continetur Limburgi Ducatus, quem JOANNES I. Brabantiae Dux, emptionis, & belli transactionisque titulo Brabantiae ditionis fecit, & perpetuo ac *inseparabiliter* junxit, PONTVS HEYTERVS *rer. Burgund. Lib. VI. pag. 259.* Quamobrem uterque ducatus lege beneficiaria Imperio obstrictus, & transactione Burgundica deinceps comprehensus, necdum a suprema imperii jurisdictione exemptus, & anno MDCLXVII. iterum una cum aliis *circuli* Burgundici provinciis publice talis habitus & agnitus, atque adeo in pristino clientelae statu relictus, ac denuo confirmatus fuit. Nulla imperii reverentia ductus est PETR. LOVWIVS, quum scripsit, Lotharingiam post HENRICVM V. non amplius pro domino agnovisse Caesarem, quod falsum esse, non dubiis rerum documentis probavi. Si quidquam posset tribui vulgatis, sed incertis aliquorum *genealogiis*, quae Karolinas Austriasque necessitudines nectunt, non absurde liceret affirmare, Austrios aequae ac veteres LOVANII Comites in Lotharingiae inferioris Brabantiaeque ducatu *postliminio* successisse. Saepius autem mutavit dominos suos, & a familia Karolina pervenit ad Arduennae Comites, hinc ad Haginoae, id est, antiquissimos Hannoniae Comites, atque per hos ad GODOFRED. BVLLONIVM, paterno genere Flandriae Comitem transit: deinde ad Limburgios, mox ad Lovanii Comites, CAROLI I. Lotharingiae inf. ducis haeredes, ut nominat MONACHVS NVSSIENSIS: postea delatus est ad LVXEMBURGIUM VENCESLAVM, dynastis Lovaniensibus necessitudine conjunctum, tum ad Burgundiae duces, genere Capetino ortos, & demum ad Austrios Habsburgios, penes quos etiamnum manet. PONTVS HEYTERVS *in Genealogia Brabantica.* Tantum addo de Limburgi ducatu, eum
Lune-

Luneburgia nomine perperam scriptum esse a MONACHO
NVSSIENSI in magno Chron. Belg. pag. 351.

LXXI. Reliquus est Mosellanorum ducatus, qui regni
quidem veteris Lothariani pars est, & inde ab ultimis Im-
perii Germanici temporibus ad Germaniam spectat, & in-
tra ejus fines jacet, & suprema illius jurisdictione contine-
tur. Etenim LVDOVICVS junior patris cognominis in re-
gno Germaniæ, parte Lotharingiæ nuper auctæ successor,
istam deinde Lotharingiæ portionem, quæ CAROLO Cal-
vo ex formula pacti Marfanensis obtigit, cessione Franco-
rum obtinuit, totamque Lotharingiam ex integro con-
juxit, & Germaniæ illigavit. Quod accurate copioseque
perscripsit REGINO, & partis Lotharingiæ, a CAROLO
Calvo acquisitæ, Francorumque regno conjunctæ cessionem
reipsa factam, jurataque pactione firmatam esse, lucu-
lenter & sincere tradit, in Chron. an. DCCCLXXXIX.
Tali pacto causam dedit bellum a LVDOVICO juniore sus-
ceptum, cujus metu LVDOVICVS & CAROLOMANNVS
inducti sunt in cessionis sententiam, cum intelligerent,
propter avum tam acerbe in se consuli, & renovari superi-
ora odia, & arma sumi, Lotharingiamque peti. Idcirco
e republica fore arbitrati sunt, si parte juris aviti cederent,
regni que servandi causa Lotharingiam ulteriorem, Francis-
que obnoxiam LVDOVICO juniore traderent, & suprema
ejus potestate in solidum se abdicarent. Sine dubio assen-
tiebantur Francorum procures, & cupiebant hac conditi-
one transigi, ut ne occupandi regni occasionem hostida-
rent. Verba ABBATIS concepta sunt, quæ sequuntur.
Per id tempus LVDOVICVS, qui Austrasiis (Francis orien-
talibus, & adscriptis innexisque eorum regno citerioribus
Lotharingis) *imperabat, cognita morte equivoci sui* (eius-
dem

dem nominis **LVDOVICI**, Balbi a linguæ vitio appellati) *regnum illius* (Franciae occidentalis) *invadere disposuit, & transvadata Mosæ imperii fines occupavit* (Lotharingiam ulteriorem, & Franciaë hucusque conjunctam, quam Brabantiaë scriptores Cismosanam nominant, armis in potestatem redegit) *cui occurrerunt duo memorati fratres* (**LVDOVICVS** & **CAROLOMANNVS**, etsi natalibus non legitimis, aut sane dubiis & incertis, tamen in regnandi conditione relictis, regnum diviserunt & administrarunt, facultatemque paciscendi habuerunt) *cum valida manu, sed intercurrentibus vicissim legationibus, nequaquam pugna committitur, sed pax roboratur. Adolescentes, quo impetu fœderatus ab eis recederet LVDOVICVS, portionem regni Lotharii, quam avus paterque* (**CAROLVS** Calvus & **LVDOVICVS** Balbus) *tenuerat, ex integro illi concesserunt.* **JO. JAC. CHIFFLETIVS**, qui Lotharingiam multa industria & perquisivit, & Imperio vindicavit, Mosæ transitum ad occupandum Barri tractum a **LVDOVICO** juniore institutum fuisse conjectat. Sed expeditio hæc inprimis ad Lotharingiam Francorum regno cessam comparata est, quorsum non pertinebat Barrum, si specto antiquum regni Lothariani limitem, intra quem Barrum fuisse, doceri potest argumentis minime infirmis, quæ causæ quoque Chiffletianæ inservire possint. Omnino igitur **LVDOVICVS** junior, Lotharingiam Cismosanam, nostri situs ratione ulteriorem, patri suo **LVDOVICO** Germanico velut propiori inique ereptam, ac deinde pacis causa pacto Marfanensi cessam, **CAROLI** Calvi, primi separatim acquirentis, nepotibus eripuit, totamque sub auspiciis Germanicis conjunxit. Namque ab eo non satagente suarum rerum lacessitus est injusto bello, quod aliquanto post regnante **LVDOVICO** Balbo sopitum, sed hoc mortuo, rursus acrius exci-

excitatum, prius congrua satisfactione componi non potuit, quam reliqua hæc regni Lothariani portio LVDOVICO juniori in perpetuum traderetur. Quare non ingenue existimat *Anonymus* scriptor *appendicum de securitate imperii publica*, quum ita partibus studet, ut persuadere velit, *pactionem* a BALBI filiis factam magis personalem, quam realem fuisse. Ad hæc LVDOVICO II. Germanico, rebus humanis exempto, totum regnum Lotharianam ipso jure rediisse ad regnum Franciæ, id est, ad suum totum, & in CAROLO Crasso unitum fuisse, Mosamque desisse esse terminum hujus divisionis. Nec temperavit sibi FRID. HARÆVS, quin plane inficiaretur hoc jus, quod LVDOVICO II. Germanico ex cessione filiorum BALBI quæsitum est: ut non possim non mirari, cur HARÆVS eidem regi sub nomine *invasoris* convitium dicat, prorsusque ita se gerat, ut non modo veritatem rei infringere, sed etiam sanctitatem pacti jurati, convellere videatur. Postquam enim bellum pace pactioneque confectum est, desit esse *invasor*, & Lotharingiam satisfactionis causa oblatam & cessam sine vitio tenuit, jureque possedit. Argutiæ huic argumento non conveniunt, neque iis immorabor. Etenim ratio acquirendi, & conditio acquirentis, & causa modusque cessionis non patiuntur, ut LVDOVICVS II. Germanicus pro se tantum acquisivisse dicatur. Sane jactura Lotharingiæ, regnum Francorum servari oportuit, atque adeo id inter partes paciscentes actum est, ut Lotharingiæ pars, quæ Francis obtigerat, nunc desineret esse Francorum, atque ejus dominium ex capite cessionis abalienatum a Francis, *in persona* paciscentis LVDOVICI junioris transferretur ad Germanos. Sive igitur suo, sive tutorum nomine, sive sumta auctoritate regia LVDOVICVS & CAROLOMANNVS pacem cum LVDOVICO juniori fecerint, rata nihilominus fir-
maque

maque manet ea pactio, quam necessitas temporum, salusque regni postulabant. Cum enim plerique Francorum proceres regnum ipsum LVDOVICO Germanico juniore destinarent, jamque de eo accersendo cognitarent, tum HUGO & THEODERICVS, aliique primores Francorum diversa consilia amplexi sunt, nec regnum, sed partem duntaxat regno nuper additam ei tribuendam tradendamque esse censuerunt. Proinde GALTERVS Aureliæ episcopus, cum his mandatis missus est ad LVDOVICVM Germaniæ regem. *Si rex eam regni partem, quam ex LOTHARII hereditate CAROLVS Calvus obtinuerat, sibi assumendam diceret, licere adire eam atque possidere, modo Franciam liberam dimittat.* Haftenus narrat ROB. GAGVINVS, nationis suæ alioqui studiosus, sed eo significantius totum hoc negotium descripsit AIMONIVS, & verbis non permissionem habendi, sed *oblationem* cessionemque denotantibus expressit, & LVDOVICVM *acceptam habuisse talem oblationem, & accepta regni (Lothariani) parte sibi oblata, ad palatium suum Franconofurth rediisse,* affirmavit, *Lib. V. Cap. XXXIX.* Cui assentiens REGINO graviter & dilucide memoravit, pactum hoc ultro citroque obligans, *datis sacramentis* insigne & sanctum fuisse, & quod inde sequitur, eo arctius paciscentium animos mutuo sibi devinxisse, quod in superiori nec diuturna pactione, inter patruales LVDOVICVM juniorem & LVDOVICVM balbum inita non usuvenit, quæ deinceps contrario, eoque jurato atque irrevocabilis domini vim habente pacto prorsus est sublata.

LXXII. Constitutis hunc in modum rebus, insequentibus Germaniæ reges Lotharingiam conjunctam & integram, iusta & continuata sex & triginta annorum successione tenuerunt, donec CAROLVS simplex foedus jurejurando firma-

firmatum rumperet, cessionemque a patre factam deinceps irritam esse vellet. Sed nondum septem anni effluxerant, quum conscientia alieni victus ablatam Lotharingiæ possessionem HENRICO Aucupi restituit & corroboravit. *ÆGIDIVS DE ROYA in annalibus Belgicis an. DCCCCXXXIII. in cujus chronologia est mendum, quod ex SIGEBERTO licet castigare.* Ab illo restitutionis tempore HENRICVS Aucups rex totius Lotharingiæ factus, primum in ea ducatum instituit, atque hunc deinde in GISELBERTVM contulit, ut suo nomine beneficioque superiori & inferiori Lotharingiæ præesset, SIGEBERT. *Chron. an. 927.* Inde nullus dux fuit, quin supremum jus regum Germaniæ agnosceret, adeo ut in utroque ducatu conjuncto pariter & diviso, imprimisque in superiori & Mosellano nullus nisi ab rege Teutonico constitutus pro legitimo Lotharingiæ possessore & duce haberetur. Quare veterem hanc regni Lothariani hæreditatem diligenter & perpetuo sartam tectam conservarunt omnes, quotquot HENRICO Aucupi in Germaniæ regno successerunt, nominatim OTTONES AVGVSTI, HENRICVS sanctus, Saliqui, Hohenstaufii, & post magnum fataleque interregnum Cæsares quoque nihil de ejus dominio, cessione saltem sua, detraxerunt, atque in hac sententia sibi constituerunt. Enimvero Habsburgii & Luxemburgii non recesserunt ab hoc suo jure, & inter hos SIGISMVNDVS Imp. in consilio Basileensi pro Renato ducatum Lotharingicum ex connubio vindicante sententiam tulit, MEYERVS *Annal. Flandr. an. MCCCCXXXI. & Chron. Brovv. Annal. Trev. Lib. XIX.* Unde colligitur, non bene eos judicasse, qui promunciarunt, solis maribus addictam esse Lotharingiam, quando in publica successionis controversia decisum est, feminas inde non excludi, quod perinde in Lotharingia inferiori valet, ut paulo ante confirmavi.

LXXIII. Dehinc imperante MAXIMILIANO I. nihil a supremo ducatus Lotharingæ dominio ablatum alienatumque est, sed imo tunc tractatum laboratumque est de jure in plerasque veteris Lotharingæ partes, valido & perpetuo foedere Germaniæ innexas, quas reges Francorum dolo malo subtraxerunt, justamque conquerendi causam dederunt. Extat etiamnum index, diligenter & ingenue excerptus ac editus, quo summatim consignata sunt, quæ Franci ante MAXIMILIANVM regno Lothariano per injuriam eripuerant, nec meliori modo cum regno Burgundico egerant, & pleraque Imperii beneficia, ac terras lege fiduciaria obnoxias ad se traxerant, eorumque ratione non aliter ac *detentores & usurpatores* denunciati fuerant, ut vel illud insigne publicumque documentum sufficere posset ad Francos, certe MAXIMILIANI I. tempore, in mala fide constituendos, apud JO. JACOB. CHIFFLETIVM in *vindiciis Hispanicis Cap. XIII.* unde repetit & laudat Clar. HERM. CONRINGIVS in *Lib. de finibus Imperii Germanici Cap. XXVI.* Posthæc MAXIMILIANI I. successor CAROLVS V. ducatum hunc nexu clientelæ non solvit, neque eo instituta est Norimbergensis transactio, ut recideretur ab Imperii corpore, & desineret ejus esse membrum, & tota adeo periret obligatio, qua beneficiarii principatus continentur. Saltem ergo ANTONIVS Lotharingæ dux ea transactione plenam libertatem non obtinuit, neque paciscentium ista mens fuit, ut a *fidelitate feudali* eximeretur. Sæpe enim privilegia & immunitates conceduntur præter *feudorum* regulam, salva nihilominus obligatione *feudali*, quæ remissa non est, totaque igitur transactio huc spectat, ut duces Lotharingæ in posterum liberi sint ab Imperii judiciis, atque ab eorum sententiis non fiant provocationes ad summum Imperii tribunal, nec teneantur lege *feudorum regularium*,

gularium, ducatusque ipsorum sine *resumptione* & *hominio* ad successores atque hæredes *feudales* perpetuo transmittantur. De cætero ad onera & tributa Imperii obligati manent, *Vasallorumque imperialium* partes & officia semper sine exceptione agant. Id quod apte ex FRANCISCO Thouvenino exponunt & illustrent CHIFFLETIVS in *Cap. X. com. Loth.* atque ex eo CONRINGIVS *Cap. XXVII. de fin. Imp.* post utrosque JAC. BERNH. MVLZIVS in *diff. de libertate omnimoda Cap. IX.* Quocirca non desit esse juris imperialis, & amplius septingentis annis Regibus Germaniæ devincta mansit, nec dum eo jure per transactionem dictam excidit, sed justum & nemini obnoxium Germaniæ dominium semper & sine contradictione inviolatum pariter atque indubitarum jam inde ab HENRICO Aucupe agnovit. Quod cur vi & *invasione* auferri non possit, & nuper etiam neque facto violento eripi & interverti potuerit, evincere licet rationibus idoneis & firmis. Nam I) juratum cessionis pactum effecit Lotharingiam æterno fœdere Germaniæ obnoxiam, ut neutra deinde ab altera sejungi alienarique posset. II) Mala fides prohibet, quo minus Franci partes ex Lotharingia detractas usuceperint, cum utique non potuerint accipere bona fide partem domini alieni, quod justa & continuata multorum seculorum possessione pertinebat ad Germanos. III) Causa acquirendi idonea & habilis deest in possessione Francorum, atque adeo non proficit ad dominium a Germanis in Francos transferendum. IV) Quando igitur, & quoad reges Germaniæ non cesserunt jure portionum Lotharingicarum, quas Franci possident, sequitur, ut sint maneatque hi tamdiu malæ fidei possessores, donec possidendi titulum probent. V) Hinc non veniunt in præsentem controversiam regiones & diceceses, quæ jure cessionis & transactionis in Francorum ditionem traditæ & acceptæ

ceptæ sunt, *instr. pac. Monaster. §. primo quod.* Nec prius vitium *invasionis & usurpationis* purgari potuit, quam Imperator & Imperium renunciarent suo juri, quod tantisper manebat, dum servaretur id nomen ac titulus, quo & supremum dominium designatur, & animus retinendi declaratur, nisi quid sigillatim aliter conventum & expresse mutatum & cessum fuit. Quæ ratio stat contra patientiam, & amolitur conjecturam derelicti, & vitiose possidentem interpellat, malamque fidem inducit, & quod summam dicendum est, *prescriptionem* interrumpit. VI) Simili ratione pronunciandum est de antiquis Lotharingiæ partibus supremo F. Belgarum dominio attributis, quæ non patientia, sed pactione plenam libertatem consequutæ sunt, & jamdudum ex corpore Imperii avulsæ, suo jure utuntur. VII) Quorsum spectant provinciæ, quæ de Imperio detractæ, ad regnum Francorum accesserunt, quas si alio, quam cessionis titulo acquisiverunt, injuste possident, & reddere omnino teneantur. VIII) Eo loco numeroque est ducatus superioris Lotharingiæ, cujus dominium non potest alienari sine concessu domini *feudalis*, sineque consensu agnati jure sanguinis causam successionis suæ fulcientis: multo minus, inconsulto & invito utroque, ejus possessio subita & injustavi auferri potuit nuper. Res quippe aliena violenter intercepta, nec pacto cessa, nec derelicti indicio amissa, non desinit esse aliena, & vero domino manet obnoxia, ejusque possessio etiam solo animo retinetur. Atqui nunquam jure suo cessit Imperium, & missa legatione ducatum hunc nuper repetiit, atque in ipsa demum novissima pace ab hac domini retinendi sententia non discessit. Negat quidem hoc *justum feudi dominium* ANONYMVS, sed contra rerum actorumque documenta loquitur, & nugas agit. IX) Similiter Alsatia non alio, quam pactionis titulo, atque iis quidem domini

dominii finibus, quibus antehac descripta & possessa ab Austria fuerat, cessione Imperatoris ex corpore imperii decerpta regno Franciæ accrevit. *Inst. Pac. Mon. §. tertio Imperator.* Nisi quod Argentoratum, & X) Alsatiæ civitates ad eam cessionem non pertinent, & etiamnum regni Germaniæ membra sunt, nec pace Neomagensi pristinum hunc statum commutarunt. Illud enim per se constat, in præfectura provinciali non inesse supremum dominium, & salva harum libertate sub auspiciis Germanicis retinenda intelligi oportere. Tanto minus juri imperiali derogat proxima *invasio*, utpote quæ non sortitur effectum acquirendi jure gentium, & convellit pacta publica, quibus Imperator & Imperii Ordines, atque una Rex Franciæ mutuo sese obligarunt: ut aliter fieri non possit, quin per talem *violentiam* possidens, in mala fide constituatur, & quod consequens est, nullum sic possidenti *jus usucapione & præscriptione* acquiratur & tribuatur. X) Alias Lotharingiæ veteris partes omitto, quæ non uno atque eodem tempore in regni Germaniæ ditionem clientelamque venerunt. Enimvero Ubiorum & Trevirorum Antistites ad annum usque DCCCLXX. in separata regni Lothariani ditione fuerunt, atque hinc sub auspicio regnoque **LYDOVICI** Germanici, unde ultima *Capitulationis* initia repetenda sunt, cum republica Germanica coaluerunt. Speciatim affirmat **BROVERVS**, Trevirorum Pontifices post annos centum & unde quadraginta sumto nomine Germanico, Lothariense omisisse, *Annal. Trev. Lib. X. pag. 480.* Sed Moguntinæ sedis Pontifex semper extra regni Lothariensis ditionem fuit, & statim, atque in ipsis regni Germaniæ incunabulis cum nomine & jure Germanico coaluit, atque ibidem & deinceps etiam facta accessione regni Lothariani Antistitum, primas tenuit inter Principes Præsulesque universos. XI) Ex eo Lotharingiæ regno ortum est *Lotharichium*,

chium, quod Brabantia ducatu angustius est, & sola Her-
 stalli ditione continetur, apud DIVÆVM *Lib. VII.* Dis-
 sentit BROVVERVS, & forte usu recentioris ævi nititur, quan-
 quam ducatus Lotharingia inferior antiquitate præstat, &
 potiori jure titulum hunc obtinet, adeo ut plerique & præ-
 stantes historici regionem Mosellanorum, cujus caput est
 Nancejum, nomenclent Lotharingiam novam. LOVVIVS
not. ad Molan. Cap. LXXI. Et HÆREVS Lotharingiam
 inferiorem a ducatu Mosellanico distinguit, & auctor est,
 Lovanium Brabantia caput, veteris Lotharingia insignia
 retinere, *Lib. I. pag. 166.* At postea Lotharingia nomen in
 ducatu inferiori sensim exolevit, titulus autem jure servatus,
 & a Brabantia ducibus Austrii sanguinis recte adhibitus
 fuit. Ut non habuerit DAVID BLONDELLVS, cur in
præfatione apologetica eo nomine inveheretur in CARO-
 LV M V. perinde ac si inconueniens fuisset, Lotharingiam
 a Brabantia tituli ratione distingui. In quo genere secutus est
 Imperator morem superiorum Brabantia ducum, qui titu-
 los Lotharingia (inferioris) & Brabantia solícite discernunt
 ac retinent, quos imitari, & nihil ex instituto majorum, &
 usu curia mutandum esse bene & sapienter judicabat. XII)
 Multa deinceps portiones ab hoc ducatu sejunctæ, atque in pri-
 mis donatione Cæsarum, & emptione Antistitum in patri-
 monium Ecclesia Coloniensis ac Leodiensis redactæ confla-
 tæque sunt, ut summo nihilominus Germania imperio con-
 tinerentur. Vid. ROB. GAGVINVS *Hist. Franc. Lib. V. p. 77.*
 Nec meliorem fortunam expertus est ducatus Lotharingia
 superioris, cum quo multis seculis vinculo clientela impe-
 rialis conjunctus fuit ducatus Barrensis, sed postea ex Cæ-
 sarum beneficio agnosci desiit, & tantum non destitutus de-
 relictusque fuit. XIII) Longum foret sigillatim exponere
 omnes regni Lothariani partes, quarum omnes ex jure
 imperii

imperii adhuc censentur & continentur, quæ neque justo
cessionis pacto, neque idoneo derelicti argumento ab-
alienatæ sunt, ut sufficienter constare possit de voluntate
& effectu domini translati. XIV) Non vacat nunc
cum CHIFFLETIO contendere de *Lotharingia Mosellani-
ca*, jure ne virili semper censeatur, nec ne? Sunt argu-
menta non pauca, nec imbecilla, quæ ad legem Salicam
Lotharingiæ oppugnandam permultum valent, quorum
pleraque attulit GAB. BARTH. GRAMONDVS *Hist. Gall.
Lib. XV.* Quæ deinde refellenda sibi sumsit CHIFFLE-
TIVS, ut probaret, Lotharingiam esse maribus propriam,
in libro singulari hoc nomine tituloque inscripto, *Cap. VIII.
Lothar. masculin.* Sed hic ipsi non assentior, fretus ratio-
nibus & exemplis, quæ Lotharingiam ad feminas devolu-
tam fuisse ostendant. Inter alia notum & insigne est Isabel-
læ connubium, quo ducatus Lotharingiæ Mosellanae ad Re-
natum Andegavensem delatus est, manifesto juris fœminei
argumento per sententiam supremi domini beneficiarii lucu-
lenter declarato, quod extat apud HENRICVM SPONDA-
NVM in *Continuat. Annal. Baron.* ad an. 1435. Nec minus
probat CONRADVS OFFENBACHIVS Jureconsultus in
erudita epistola, quam ad CAROLVM Lotharingiæ ducem
perscripsit, & commentariis MATTHÆI GRIBALDI JC.
præmisit, an. MDLXXVII. *edit. Francofurt.* Nisi quod
Idæ exemplum ibi allatum non congruit probando juri fœ-
mineo ducatus Mosellani, sed omnino spectat ad Ripua-
riam, cujus dux fuit GODOFREDVS BVLIONIVS. Illud
etiam a vero abest, quod eodem in loco tradit, Lotharin-
giam ab Imperii vinculo plane absolutam fuisse usque ad
Ducem ANTONIVM, qui primus se cum Germanis de-
vinxisset. Quod revellere supervacuum duco, quando jam
publice notum, & satis confirmatum est, Duces Mosella-
nos

nos semper in fide & clientela imperii fuisse. Alioqui de controversia RENATICUM ANTONIO Comite Vallemontano, vid. PAVLVS ÆMILIVS *Lib. X.* JAC. MEYERVS *Annal. Fl.* an. MCCCCXXXII. Haud diversa ratio est ducatus Barrensis, etsi quidam dissentiunt, & fœminas ab eo excludi existimant, apud FR. BELCARIVM in *commentariis rerum Gallicarum Lib. V. Cap. VII.* Quod eo magis nunc concedendum est, postquam ducatus Barrensis ditioris Gallicæ fieri cœpit, nec dispar ratio futura est ducatus Lotharingiæ, si aliquando Francogalliæ juste acquiri & innecti queat. XVI) Conjunctionem utriusque Lotharingiæ in animo molitus est CAROLVS audax, prensavitque regis Burgundiæ titulum, jamque habuit FRIDERICVM III. Imperatorem valde propensum ac promptum, unde, si hoc evenisset, ad regnum Lotharingiæ instaurandum facilis expeditaque via fuisset. Quæ occasio amissa est, postquam LVDOVICI XI. Imperatorem ab incepto dehortantis, hostiumque CAROLI consilia fovantis, & suspicionem metumque passim augentis sollicitudo impendebat, quominus hæc destinata perficerentur. PONTVS HEUTERVS *Rer. Burgund. Lib. V. Cap. VIII. seqq.* ex eoque CHR. BROUVERVS *Annal. Trev. Lib. XIX.* JACOB MEYER *Annal. Flandr.* an. MCCCCLXXIII. Non erat dubium, quin ea res periculosum ancipitemque exitum habuisset, si CAROLVS nihil modicum cupiens promissum a FRIDERICO regiæ dignitatis gradum, quamvis ex beneficio Imperatoris agnoscendum, obtinuisset. Etenim ratio prudentiæ non ferebat, ut eveheretur ad tantum fastigium, qui Cæsari foret potentia par, & forte data occasione fieret æmulus, ac deinceps non modo Augustæ domui terribilis, sed etiam facile major evaderet, ac forsan ambitiose peteret, quod pater PHILIPPVS recusaverat Imperium, siquidem
ea

ea non moderata consilia prospero rerum successu adjuva-
rentur. Cujus animi indicium fuit, quod se continere non
potuit, quin jus creandorum Comitum sibi novo exemplo
sumeret, regnandique cupiditatem publice testatam faceret,
& JOHANNEM Crojum Chimaci Comitem solenni ritu re-
nunciaret. AVB. MIRÆVS in *Not. Eccl. Belg. Cap.*
CCXXXVII. Sed FRIDERICI Imperatoris cunctatio, &
LUDOVICI XI. calliditas totam hanc CAROLO spem, &
CAMPOBACCHII simulatio ac perfidia vitam quoque ei ademe-
runt. PAVLVS ÆMILIVS *Lib. X.* PHIL. COMINÆVS *Lib. VII.*
PONTVS HEVTERVS *Lib. V. Cap. XIV.* CAROLVS a
MARCA in CAROLO *bellicoso.*

§. LXXV. Satis pro instituti ratione explicatum vin-
dicatumque est Germaniæ jus, quatenus pertinet, cum ad
regnum hoc per se liberum ac nemini obnoxium, tum si-
gillatim ad Lotharingiam ditioni dominioque ejus subjectam.
Reliquum est, ut de Imperio Romanorum, quod cum
regno Germaniæ æterno fœdere conjunctum est, aliquid
subjungam, ut veris certisque indiciis intelligatur, omni
ejus jure excidisse Francos. Nam defuncto sine liberis
CAROLO CRASSO, atque inprimis digresso ex Italia AR-
NOLPHO, Augustum illud Imperii decus de voluntate po-
puli Romani repetitum, & ad Italiæ Principes bello pacto-
que delatum, ac deinceps a Karolina gente destitutum
derelictumque est, ut nemo posthac esset inter Francos,
qui vel in Italiam redeundi, vel juris repetundi animum pu-
blico & evidenti signo declararet. Postea autem accidit, ut
reges Italiæ valde inter se diffiderent, & crudeliter omnia
facerent, & fidem pactaque violarent, atque eam ob cau-
sam Pontifex populusque Romanus defensorem & vindicem
circumspicerent, OTTONEMQUE I. ad opem sibi ferendam
L invi-

invitarent. Non recusavit Saxo, & movit in Italiam, & BERENGARIUM juniorem armis ad officium redegit, sed pacis leges non diu ab eo servatae sunt, & ad hanc perfidiam multae & graves illatae populo Romano injuriae, praesertim superbia & saevitia accesserunt. Sic illi uni ex omnibus Germanis contigit, quod ante eum nemini, ut Imperium Romanorum a tyrannide defenderet, & BERENGARIO juniore ereptum juste constitueret, primusque augustam hanc dignitatem Germaniae perpetuo retinendam inferret. FRODOARDVS in *Chron. an. 962*. REGINO *Chron. an. eod.* LVITHPRANDVS *Hist. Lib. VI. Cap. VI.* CAROLVS SIGONIUS *de Regno Italiae Lib. VI.*

§. LXXVI. Hinc sequitur, ut eliciam I) Imperium Romanorum non una & eadem acquirendi ratione pervenisse ad Germanos & Francos: quandoquidem CAROLVS M. Francorum Rex summam Romae potestatem titulo pacti obtinuit: OTTO autem, qui ceteroqui CAROLUM M. factis & nomine æquavit, jure belli acquisivit Imperium, & perduxit ad Germanos. II) Quæ OTTONIS M. occupatio permultum differt a *translatione*, quippe quæ spectabat ad CAROLUM M. & pacto fiebat, & ratione acquirendi derivata continebatur. III) Nec æque late patet utraque acquirendi ratio, nec idem plane utriusque effectus est, propterea quod titulus belli plenum & *patrimoniale* jus tribuit, idque consensu & usu moratorum gentium comprobatur. Quæ res aliter se habet, quum agitur de jure certa pactione translato, ubi paciscens tantum acquirit, quantum & quousque is vult, qui transferendi potestatem habet. IV) Igitur *translatio* imperii Romanorum, quatenus ad CAROLUM M. pertinebat, verum quidem summumque jus ex mente & voluntate paciscentium CAROLO traditum designabat.

gnabat. Sed quam late patuerit, & utrum id CAROLVS M. sibi tantum & aliquibus successoribus, an toti familiæ suæ acquisiverit, ex pacto *translationis* sane est decidendum. HUGO GROTIUS, vir in judicandis gentium controversiis maximus, non veretur dicere, fuisse *electionem personalem* in CAROLVM M. & quosdam ejus successores. *J. B. & P. Lib. II. Cap. IX. XI.* Nihil temere affirmaverim, sed nec temere negaverim actorum eventa, quæ omnino conciliari non possunt cum jure Imperii mere hæreditario, quod ponitur delatum esse ad CAROLVM M. Tum vero nullo heredum mentio fit in eo pacto, quo augusta hæc dignitas ad CAROLVM M. transfertur. Ut alia taceam, id saltem nunc evincere cupio, quod SPQR. ita se in toto hoc negotio gessit, ut nollet imperium deferri ad omnes CAROLI M. successores. Id quod certe erat indicio, populum Romanum non insolidum jus Imperii alienasse, nec genti Karolinæ hæreditaria lege possidendum attribuisse, multo minus universæ Francorum nationi perpetuo retinendum addixisse. Quorsum vero non spectat regnum Italiæ, quod bello, non pacto CAROLVS M. acquisivit. V) Idcirco Franci Capetini, nullum jus in Imperium Rom. sumere sibi possunt ex capite Francorum Karolinæ gentis, quippe quorum jam diu ante desierat esse Imperium Romanum, cum id OTTO M. justo bello occuparet. Nam sine dubitatione Reges Italici inde ab ARNOLPHI tempore Imperium Romanorum tenuerunt, & saltem plerique eorum legitimi Imperatores fuerunt, donec BERENGARIUS junior fidem & pacta convelleret, tyrannide oppressurus populum, nisi OTTO M. adjutor liberatorque contigisset. Extant numi, diplomata, legumque tabulæ, quæ testantur & probant, BERENGARIVM Seniore, GVIDONEM, LAMBERTVM, LVDOVICVM BOSONIDEN & electos & consecratos fuisse Romanorum Impera-

peratores, quos sine discrimine non licet tyrannos appellare. Sed BERENGARIUS junior merito his adnumeratur, qui non modo non servavit conventas leges, sed quoque admisit in clientelam, quam victus ob redditum & relictum Italiae regnum OTTONI M. professus erat, *supplementum* REGINONIS An. DCCCCLII. SIGEBERTVS *an.* 955. 961. 963. In hanc sententiam scribit SIGEBERTVS: *tyranni* (BERENGARIUS junior, & ejus filius ADELBERTVS) *a Papa* (JOANNE XII. urbis Antistite & primo cive) & *Romanis* (Senatu populoque Romano) *abjurantur*. Ista autem BERENGARII *abjuratio* non fuit causa acquirendi Rom. Imperii, sed consequens, ideo quod OTTO M. jure belli summam potestatem fundavit & tenuit, ac proinde aliter fieri non potuit, quin populus BERENGARIUM *abjuraret*, cum sane duos Imperatores habere non posset. VII) Amplius apparet, sub hoc tempus nullas eligendi partes habuisse populum, ut qui nihil in OTTONEM M. conferre posset, quod non jam tum possidere, quippe quem sciret, belli victoriaeque titulo subnixum, jure suo imperare, & quod ratio acquirendi *originaria* exigit, nulla electione, aut pacto ad jus Imperii consequendum indigere. VIII) Proinde tunc non idem, qui antea, fuit Romani populi status, quoniam jus eligendi quod superiori tempore habuit, quodque post mortem CAROLI M. & quorundam ejus successorum reipsa exercuit, hac OTTONIS M. occupatione est extinctum. IX) Non modo igitur OTTO M. non successit in Imperio ratione Francorum, sed ne successit quidem Francis, quorum jus de sententia populi Romani antiquatum, & nova *electione* ad Principes Longobardici sanguinis vere ac solenniter delatum fuit. X) Illud vero non necessitatis, sed cautionis fuit, quod OTTO M. jure belli firmatus & fultus, cum SPQR. pactiorem faciendam esse duxit, quæ quidem non spectabat ad causam

causam possidendi, sed ad securitatem retinendi Imperii, dum Romani ultro fatebantur, OTTONEM M. jure armis quæsito uti, & ex eo capite etiam juste sibi imperare. Quibus rebus agnoverunt testatique sunt, se pacto suo non dare ei summam potestatem, quippe quam justo bello acquisitam plene tenebat, sed solum declarare suam jure belli introductam parendi obligationem. XI) Ceterum pacti cum OTTONE M. initi, vis præcipue in eo sita erat, ut præter verum validumque belli jus, voluntaria quoque populi Romani cessione omnis in universum potestas repetendi ac revocandi Imperii prorsus in posterum extingueretur, Imperiumque Romanorum æterno fœdere cum regno Germaniæ conjungeretur, adeo ut Germani deinceps eadem *electione* Reges sibi, & Imperatores Romanis summa, & in perpetuum mansura potestate statuerent & crearent. Ubi distinguendi sunt anni occupationis Imperii, & pacti de Imperio, quorum illa A. DCCCCLXII. contigit, hoc A. DCCCCLXIV. insignitur. Quod observari par est, & facit, ut clarius intelligatur LVITHPRANDVS, qui sexti libri sexto capite notat priorem annum verbis, *dehinc Romam*: posteriorem designat sequentibus. *Juxta urbem Imperator castra metatus est. Roma Papa simul atque Adelbertus aufugiunt. Cives vero sanctum Imperatorem cum suis omnibus in urbem suscipiunt, fidelitatemque promittunt: hæc addentes, & firmiter jurantes, nunquam se Papam electuros, aut ordinaturos præter consensum atque electionem domini Imperatoris.* Quod expressum publicumque pactum justitiam Ottoniani belli, & potestatem victoris indicat, populi que assensu declarat, qui non vero similiter, sed certo supremum OTTONIS M. dominium agnoscebat, & fidem atque conscientiam *subjectionis* jurejurando quoque solenni profitebatur & confirmabat. XII) Ad hos belli & pacti titulos accessit

prescriptio, eaque non longissimi temporis saltem, aut *centenaria* forsan, aut illa demum, cujus temporis memoria non extat, sed quæ cum diuturnitate longe major, tum effectu certe valentior est, propterea quod septem integra *continuataque* secula excedit. Enimvero hoc tam diuturnæ possessionis *prescriptionisque* præsidium valet firmumque est inter quaslibet cultiores gentes, ut servetur earum tranquillitas, & litium bellorumque finis sit, parcaturque sanguini hominum, ipsorumque inter ipsos societas ne dissolvatur. Contra quod commune jus gentium nulli populo, quamtumvis florentissimo, datum relictumve est privilegium, quo ab ejus obligatione se eximat, aut quomodo immunem reddat. Eo minus quidam novi scriptores habent, cur hoc in dubium vocare possint, ne vel sic aliis populis, qui ante eos Galliam tenuerunt, recuperandæ Galliæ jus concedere videantur. Aut enim non convellenda est *prescriptio*, aut Romani, Vandali, Alani, Burgundiones & Gothi, eorumque successores & posterii audebunt venire repetitum, quod ante Francos habuerunt. XIII) Veruntamen superiori Romanorum pacto non est comprehensum Italiæ regnum, quod dudum Romanæ ditionis esse desierat, nec minus a Francis deperditum derelictumque fuerat, & diversam a Romanorum Imperio rempublicam constituebat. Hinc ratione ejus nihil egit promissive OTTONI Romanus populus, & ipse etiam victor in *acquisitione originaria*, jure gentium, tutus acquievit, nec *declarationem subjectionis*, nedum pactum aliquod voluit aut flagitavit. Omnino autem hæc OTTONIS AVGVSTI mens fuit, ut nunquam deinde istud Italiæ Longobardicæ regnum, ab Imperio Romanorum sejungeretur, multo minus ad alios, quam ad Germanos transferretur. Docet hoc continuata Cæsarum nationis Germanicæ possessio, qua summum huius regni dominium
semper

semper & eodem juris tenore servarunt, nec unquam separarunt, nedum alienarunt, & ratione primi acquirendis OTTONIS M. ad se delatum vere & constanter usque ad hoc tempus retinuerunt. Quorsum vid. HERM. CONRINGIVS in *erudito libro de Germanorum Imperio Romano*. XIV) Proinde in eo regno nihil juris habuit HENRICVS Auceps, utpote qui regno Germaniæ contentus non venit, nec movit in Italiam, nec regnum Italiæ armis aut pactione quadam capeffivit ac tenuit, neque consilium adeundi Romam nisi sub ultimum vitæ tempus suscepit, neque sic vero illud morte ereptus perfecit, ut auctor est WITTECH. *Corb. Annal. I. & ex eo Abbas Urspergensis*. Nam *unctio & diadema*, quæ ei ab summo Pontifice HERIGERO offerebantur, spectabant ad consecrationem titulo regni Germaniæ peragendam, apud WITECHINDVM *lib. eodem atque ex hoc Abb. Stadenf. an. DCCCCXX*. Etenim HERIGERVVS erat summus Pontifex Germaniæ, & nihil offerebat præter solemnia Regni Germaniæ, in quo primarii præfulis dignitate fungebatur. Quo tempore cum dignitate Archiepiscoporum Mediolanensi Ecclesiæ præfuerunt GARIMBERTVS, LAMBERTVS, qui RODVLPHVM Italiæ Regem Ticini inauguravit, & HILDVINVS, a quo consecratus est Mediolani Hugo, qui contra RODVLPHVM Burgundionem & accitus, & Rex Italiæ declaratus, cum HENRICO Aucupe Germaniæ Rege amicitiam junxit, id quod liquet ex CONRADO URSPERGENSI, CAROLO SIGONIO, & CAROLO BORRONÆO. Illorum æqualis IOANNES RAVENNAS tunc Romæ Pontificatum gessit, ac seniore BERENGARIUM Cæsareo insigni ornavit & consecravit. Post huius Pontificis decessum a LEONE VI. & STEPHANO VIII. ac JOANNE XI. & LEONE VII. tum STEPHANO VIII. nec non MARTINO II. atque AGAPETO II. omissa est Cæsarea

Cæsarea consecratio usque ad JOANNEM XII. eo quod Regum Italiae mores Pontifici & populo Romano non placerent, & inter eos præcipue BERENGARIUS junior, filiusque ADELBERTVS ad tyrannidem niterentur, perque Italiae regnum velut gradum ad exitium Ro. urbis grassarentur. Quamobrem JOANNES XII. de sententia SPQR. unxit & inauguravit OTTONEM M. ut constat ex LVITHPRANDO & MONACHO HERVELDENSI in *Chron. an. 962.* BLONDVS FLAVIVS *Dec. II. Lib. III. ubi & recenset opinionem dissensumque Gratiani errore decepti.* Ante eum nemo fuit omni memoria inter Germanorum Reges, ARNOLPHVM secutos, qui jus titulumque possideret Regis Italiae, vel Imperatoris Romanorum. Quod indicio est, mendosum esse initium diplomatis, quod reperitur apud AVB. MIRÆVM *Cap. XXX. Codicis donationum piarum.* HENRICVS *divina favente clementia Romanorum Imperator.* Si, ut manifestum est, rerum, personarum, temporumque rationes congruunt, legendum est, HENRICVS *divina favente clementia Rex.* Cujusmodi nummos vidi veteres & veros in vicina Marchia apud BRENNABVRGVM erutos, qui solum Regis titulum habent. Idcirco jam satis, me non monente, intelligitur, HENRICVM, & *præcessores* ipsius CONRADVM I. & LVDOVICVM IV. perperam dici Cæsares, & Imperatores Romanorum; quod tamen non felicite distinguunt plerique hodierni, nec ab his studiis alieni scriptores, JO. PALATIVS, JO. WOLFG. TEXTOR, SAMVEL RACHELIVS, & perplures. Nam quod a WITICHINDO *Imperator* nominatus est, id non pertinet ad Augustam Romanorum dignitatem, sed ad summum rei militaris elogium, designatque fortitudinem pariter & felicitatem Regis, belli gloria & rerum gestarum amplitudine in Europa tunc facile eminentioris. Hinc tradit WITICHINDVS. *Pater patriæ,*
rerum

rerum dominus, Imperatorque ab exercitu appellatus, famam potentie virtutisque cunctis gentibus & regibus longe lateque diffudit, *Annal. I.* Nihil hic egit & dedit SPQR. nihilque pacto aut transactione attribuit & cessit, sed exercitus duntaxat Germanicus his verbis Regi suo solenniter acclamavit, & plausum gratulationemque ob tot & tanta bella feliciter confecta lætus libensque significavit. Nullum autem jus, ne in Germaniam quidem dare potuit, quippe quod non de voluntate exercitus, sed ex *electione* procerum populi-que Germaniæ jam ante hanc acclamationem HENRICVS Rex obtinebat. Neque melius de *coronatione Casarea* judicat JO. BERNH. MVLZIVS, quum tradit, Imperatores electos noluisse per hunc ritum discerni a *coronatis*, eo quod CAROLVS V. etiam post *coronationem* voluisset dici electus Imperator. Voluit, fateor, & prudens sciensque distinxit Coronam Germanicam a Corona Romana, quarum illa quidem A. MDXX. Aquisgrani, hac A. MDXXX. Bononiæ insignitus inauguratusque est, ut constat ex *actis coronationum publice editis* & FR. GVICCIARD. *Hist. Lib. XIII.* PAUL. JOVIO, *Lib. XXVII.* JO. SLEIDAN. *com. de statu relig. Lib. I. & VII.* Conf. CATELL. COTTA, Jctus Mediolan. in *memorial. voc. Imperator.* Quas diversas coronationes non apte discernit MVLZIVS, rationesque & causas discriminis non assequitur. Fert hic occasio, ut aliquid addam de *corona* Langobardica, quam dicto loco ferream nominat JOVIVS. Consentunt JO. CVSPINIANVS, CAROLVS SIGONIVS de *Regn. Ital. Lib. VII.* BARTHOLOMÆVS SCALA, quem supra laudavi, *Hist. Florent. Lib. II. p. 58.* Auctor glossæ ad HENRICVM REBDORFF. an. MCCCXLVIII. ERYCIVS PVTEANVS *Hist. Insubr. Lib. II. Cap. VII. & Lib. VI. Cap. XI.* Ante hos PETRVS DE ANDLO de *Imperio Romano Lib. II. Cap. VI. ibidem Not.* MARQ. FREHER.

pag. 165. 166. At penitus inspicienti hujus *coronæ* materiam non potest esse dubium, quin ea juxta cum ceteris coronis aurea dicatur. Nisi quod non licet inficiari, *circulo ferreo interiore fuisse intextam*, quod narrat & fatetur ipsemet SIGONIVS de *Regn. Ital. Lib. I. an. 591.* Ex quo repetit JO. LIMNÆVS in *Addit. ad I. P. Lib. II. Cap. IV. n. 51.* Unde sumta est occasio populariter appellandi *coronam ferream*, quæ revera ex auro confecta est, & jure igitur aurea appellatur. Non dissentit RVD. GOTH. KNICHENIVS in *notis* ad ER. PVTEANVM *Lib. II. Cap. VII.* & alibi. Veterem & diversam sententiam sequitur Clar. AVGVSTVS BVCHNERVS *Ep. CXI. Part. I. XV*) Illud quoque non omittendum est, quod sanctiones Imperatoriæ, in quantum hoc nomine per se veniunt, non pertineant ad Germaniam, quippe quæ nec Imperio Romano subiecta, neque pars accessiove ejus facta est, neque unquam leges Romanorum cum obligatione parendi, sive expresse, sive tacite declarata accepit, sed earum duntaxat usum salva libertate sua admittit, & aliquot abhinc seculis in curias forumque introduxit. Imperatorum ergo veterum CONSTANTINI, THEODOSII, JUSTINIANI, & aliorum *Constitutiones* non modo non porrectæ sunt in Germaniam, sed ne semper quidem in Italia universa obtinuerunt, aut precario saltem in aliqua ejus parte relictæ fuerunt. Id quod Papiensibus usu venit, postquam Langobardi Italiam infederunt, BERNARDVS SACCVS *Ticin. Hist. Lib. VIII. Cap. XII.* XVI) Amplius notum atque perspicuum est, regnum Germaniæ non esse surrogatum Imperio Romanorum: multo minus cum eo commutatum confusumque esse, sed per se consistere, suisque finibus contineri, nec nisi perpetuo fœdere cum illo conjungi atque consociari. Neutrum ceteroqui alterius pars est, neutrumque alteri imperat aut paret, sed utrumque diversa

diversa ratione regitur, & diverso quoque titulo possidetur. Non dignas refutatione nugas prætereo, quæ sive antiquitatis ignorantiam, sive ingenii vanitatem ac ambitionem produnt, & plerisque sic transversos agunt, ut nec reverenter & contumeliose de summo Imperatoris Rom. jure loquantur. In quo genere nihil non sibi indulgit DAVID BLONDELLVS, nec argumentis, sed captionibus rem tanti momenti conficere voluit, neque eo melius causæ hujus præsidium constituit DISSERTATOR ANONYMVS, in quibus refellendis dudum homines docti diligenter elaborarunt, operamque nostram occuparunt. Tanto minus attinet referri *Aubriana axiomata*, plena ineptiarum, quæ si falsa esse conarer ostendere, exhiberem sane auctorem omnis judicii expertem. Proinde est manetque adhuc Imperium Romanum, & quidem est manetque in perpetuum apud Germanos, & nomine, titulo ac dignitate inter omnia Imperia & regna eminet, atque in iis rebus actibusque etiamnum cernitur, quibus omnino summa & augusta potestas continetur, & æterno fœdere cum regno Germaniæ continuatur. Quamobrem *donationes* Imperatorum semper cum exceptione supremi dominii factæ sunt, quarum interpretatio liquet ex Francorum Germanorumque diplomatis, quibus addita est expressa clausula, qua reservatur & retinetur supremum jus Cæsareum, id quod CONRINGIVS & BOECLERVS nuper erudite vindicarunt. Pontificem urbis Episcopum multa sane constituunt in mala fide, & quominus usucapere possit, præter alia impediunt quoque Cæsarearum confirmationum tabulæ, quæ etiamnum ab electo Imperatore non frustra, & evidenti *agnitæ subjectionis* documento petuntur. Nec officit sola diuturna possessio, neque obtendi potest *præscriptio*, quam Cæsares tamdiu interrumpunt, quamdiu Romanorum Imperatores vero, nec imaginario jure se appellant,

domínosque urbis, & Pontificis *patrimonii*que *Ecclesiastici* haud dubio summæ potestatis indicio se demonstrant. Id quod ipsimet Romani Pontifices agnoscunt ac reputant, & tam insignem augustumque titulum Regibus Germaniæ servant, atque Imperatores Romanos vere & merito appellant. Neque huic juri fraudi esse possunt, quæ ANNOTATOR BECKERIANVS pro asserenda Pontificis causa adversus CONRINGIVM attulit, quando omne præsidium in præscriptione collocavit HENNIGES ad *Lib. I. Cap. II. Synops. jur. publ.* GVIL. BECKERI. XVII) Pariter Romanus Imperator habet in regno Italiæ obnoxios sibi lege beneficiaria Principes, ac de iis suo & supremo jure disponit, & de perfidia in se admissa cognoscit, & causa cognita vindicat mulctatque. IOACH. HAIEMEIER *I. P. E. ep. sexta.* Quorsum spectabat expeditio FERDINANDI II. auspiciis suscepta, ut CAROLVS GONZAGA NIVERNI dux supremum Cæsaris dominium agnosceret, & Mantuæ Ducatum, ac Montisferrati Marchionatum jure fiduciario ab eo acciperet, & deinceps, parte ejus duntaxat Sabauda cessa, retineret. PAVLVS PLASECIVS, & AD. BRACHELIVS An. MDCXXVIII. & MDCXXX. *ibidem* TH. CARVÆVS, EV. WASSENBERGIUS *in bello Italico.* Neque hic, *belli in Vasallum moti Imperatori color erat, ut refert in libro hist. decimo octavo* GRAMONDVS, sed in eo jus supremi domini versabatur. Nostra memoria FERDINANDVS III. ex capite supremi ac *directi* hujus domini in causa Ducis Mutinæ & Regii judicem se tulit, & obnitentem severe commonuit, pœnamque proscriptionis imperialis minatus est, nisi desineret laceßere ducatum Mediolanensem, tanquam beneficiarium Imperii membrum. Formulæ mandatorum avocantium passim vulgatæ sunt, & extant quoque *in scripto de justitia armorum Imperatoriorum.*

Neque

Neque id non indicat *Archicancellariatus* per Italiam, qui supremum Italiae dominium arguit, & clientelas ab Imperio dependentes respicit ac designat. *MVLZIVS de lib. omnimod. Cap. VIII.* Quanquam nunc in effectu solus Moguntinus eo munere perfungitur, & aulae Imperialis curiae praest, & acta decretave publica, & beneficiarias concessionem, quatenus ad Imperii ditionem pertinent, expedit ac subsignat, unde & in perquirendis *feudorum* Italiae alienationibus praecipua ratio est *Cancellaria Moguntinae, Capitul. LEOPOLD. Art. XII.* Quin & *Vicariatus* Italiae refert Imperatorem, denotatque dignitatem ab eo tanquam Rege Italico concessam, quam Dux Sabaudiae ab excessu FERDINANDI III. sibi restitutam, in suis atque Italiae terris insigni cum praerogativa habet & administrat, *noviss. Capitulat. Art. IV.* Etenim ille Dux saltem nomine ducatus Sabaudiae, itemque Pedemontii & ratione eorum, quae ex regno Arelatensi possidet, est Princeps regni Germanici beneficiarius, Germaniaeque judiciis obnoxius, & Caesarem quatenus Italiae Longobardicae Regem, dominum judicemque non agnoscit. Sed propter Rocheveranum Olnum & Caesolam obtinuit *superioritatem*, quam, non improbante Io. LIMNAEO, de supremo dominio communiter exponunt, & inter hos sunt ANDR. OLDENBURGER, in *LIMNAEO enucleato, Lib. III. Cap. XXII. n. 2.* JAC. BERN. *MVLZIVS* & plures. E diverso alii interpretantur, non quod tres praedicti tractus ab Imperii suprema jurisdictione in universum exempti, & nulla prorsus ratione eidem devincti sint, sed quod nulla ratione nexus beneficiarii proxima, quae tunc quidem in controversiam veniebat, ab Imperio dependeant & suscipiantur, atque adeo salvo Imperii supremo jure intelligantur. Post multos & graves scriptores, inter quos est HERMANNVS CONRINGIVS, hanc senten-

tiam probant JO. VOL. BECHMANNVS, & GAB. SCHWEDERVS jureconfulti. Utcunque sit, Sabaudus est Imperii Princeps, & per Italiam Vicarius, & argumento hujus muneris habet agnoscitque superiorem, cujus vices gerit. Subscribit ANONYMVS apud GRAMONDVM, & recte judicat de hoc Duce, nominatque *Imperii* (per Italiam) *Vicarium*, & affirmat, PEDEMONTIVM Imperio subjacere, *Hist. Lib. I.* Imprudenter, & sine discrimine loquuntur & censent, qui Ducem hunc eo loco & numero, quo ceteros Italiae Principes, habent, regionesque ipsius non discernunt, propter quas ad Germaniam spectat. Nam insignes eæ portiones, quas ille Dux ex regno Burgundico residuas habet, non sunt membra regni Italiae, sed corpori Germanico accreuerunt, necdum ab eo sejunguntur. Unde oritur jus veniendi ad Comitata Germanica, quod non obtinet, in quantum est regni Italiae membrum, sed in quantum habet clientelas & partes Germanici regni. Simul ex hac ratione ad eum attinent sententiae Tribunalis Spirensis, & mandata publica decernuntur. BANNI in Sabaudum promulgati exemplum est apud ADRIANVM GYLMANNVM, *magnae auctoritatis jureconsultum, & in suprema Spirensi Curia Assessorem, in praedictis Cameralibus p. 56. De Pedemontio dubitat* JO. THEOD. SPRENGERVS *Instit. jur. publ. Lib. III. Cap. XXIII.* Multi exemptum putant, titulumque occupationis adferunt, & supremum ejus dominium Duci Sabaudiae adscribunt, apud CHR. FVNCIVM, *Orb. Imp. Part. III. Cap. II.* At Pedemontium quoque inter regni Burgundiae reliquias superest, & ratione hujus principatus Dux Sabaudiae sortitur in Germania forum, & veniendi jus habet ad Comitata nostratis Reipublicae, & Princeps imperii salutatur. Hinc lucem accipit JACOBVS BLVMIVS in *Proc. Cameral. Tit. XXVII. n. 23.* Ante quem diu OCT. CACHERANVS scripsit

scripsit agnovitque Pedemontium Imperio subiectum. MARTINVS ZEILLERVS non distinguit, neque explicat causas modosque diversos, quibus hæ & aliæ Ducis Sabaudi regiones continentur, in *Itinerar. Italiae Cap. I. & II.* Imprudenter, ut satis apparet. Imperite autem scriptor ANONYMVS apud GRAMONDVM pronunciat, solum hunc Ducem Imperio teneri, cæteros Italiae Principes esse sui juris. Illud certe hic extra disceptationem est, quod Principes regni Italiae non experiantur jure in supremo Germaniæ tribunali, nec ibi fortiantur forum, neque conveniri possint in judicio *Austregarum*, in quo tamen jus redditur *Electores* & aliis Principibus Germanici regni. Etsi non defuerunt hætenus, qui suaderent, ut Imperio Germanico se innecti paterentur. Sed illi non recogitant ultima initia, nec ponderant recte respublicas fœdere conjunctas, & optant, quod Italiae Principes non volent. De cætero quoque *Vicariatus* Imperii per Italiam diversus est ab eo *Vicariatu*, qui pertinet sigillatim ad Sabaudiam, tanquam portionem regni Burgundici, & distinguitur etiam ab utroque *Vicariatu* Imperii per Germaniam, cui alioquin illa portio est innexa. Ac priorem, eumque latius patentem Italiae *Vicariatum* intelligere & æstimare licet ex concessionum Cæsarearum tabulis, quæ terras Italiae & partes designant, in quibus ille valet, locumque habet. Etenim non est generalis per universam Italiam, quod *investitura* diplomata commonstrant, & sine dubio non porrigitur ad urbem Romanam, & ditionem Ecclesiasticam, ubi Pontifex Rom. Vicarii partes agit, & vel sic quoque fatetur & habet supremum dominium, cujus vices gerit. Sed illum Italiae *Vicariatum* Dux Mantuæ sibi vindicat, ac nomen titulumque saltem *Vicarii perpetui S. R. Imperii* retinet usurpatque. Auctor *dialog. histor. Part. II. pag. 258.* In quam disceptationem non vocatur *Vicariatus Sabaudia*

Sabaudia specialis, atque hanc ob causam de eo nihil actum dispositumque est in *Capit. Leopold. §. 4.* Ne attingam nunc *Vicarios* veteres, Cæsarum arbitrio passim institutos, quorum mentio est in epistolis PETRI DE VINEIS, qui FRIDERICI II. Imp. consilia moderatus est, & Tusciae, ducatus Spoletani, & Romangia *Vicarios* commemoravit, *Lib. II. Epist. X. Lib. V. Epist. XLVI. & lib. eodem Epist. CXXVI. CXXVII.* Spectatque huc diploma RUDOLPHI I. Habsburgii, quo HENRICVM FÜRSTENBERGH Comitem vice sua constituit Rectorem Romaniolæ & Maritimæ, atque vel hoc indicio Romanas Italicasque regiones non habuit pro derelictis, multo minus expresse abalienavit. Exemplum diplomatis extat apud LAMBECEVM *bibl. Vindobon. Lib. III. additamento octavo.* Nihil addo de regni Arelatensis *Vicario*, cujus meminuit PETRVS DE VINEIS *Lib. III. Epist. LXXV.* Nisi quod inde relictum est quoddam vestigium vicariæ dignitatis, quæ complectitur Sabaudiam, quatenus antiquum regni Burgundici membrum. Alieni ab instituto præsentis sunt Vicarii in veteri Romanorum Imperio, vid. *Notitia Imperii Orientis Cap. CXXII. & Notitia Occidentis Cap. XLVIII. & LVII. CASSIODORVS var. Lib. V. Cap. XV.* Quorsum pertinet *lex C. de officio Vicarii. XVIII)* Reliqui Italiae Principes vel concessu, vel consensu Cæsarum ducatus ditionesque habent. Plerique horum profitentur se Clientes Cæsarum, atque ab his ducatus & regiones suas lege beneficiaria capiunt & tenent. Ac quidem de Lombardia tradit PETRVS DE VINEIS, *Provinciam utique nobilem, & partem Romani Imperii esse pretiosam, in prima epistola libri quinti.* Neque eo secius Lombardiæ ducatus supremo Cæsarum jure reguntur, eorumque beneficio accipiuntur & possidentur. Inter quos citra controversiam est Ducatus Insubricus, sive Mediolanensis, qui a VENCESLAO Roma-

Romanorum Rege institutus, & JOANNI GALEACIO clientelari lege attributus est, quem LUDOVICVS SFORTIA ad Imperium pertinere dixit, & Cæsari MAXIMILIANO I. acceptum ferre voluit, atque ex eo capite CAROLVS V. eum sibi asseruit & gravi de causa tabulas beneficiarias FRANCISCO SFORTIÆ dare distulit, & postea reconciliato Mediolanum restituit, ac rite addixit. Quo deinde mortuo, Cæsar ducatum ad Imperii jura devolutum, titulo supremi domini vindicavit, etsi illum ex diversa causa ad se spectare contendit FRANCISCVS I. Franciæ Rex, qui apud TICINVM victus, juri suo in eum enunciavit. FRANCISCVS GVICCIARDINVS *Hist. Lib. I. XII. & XVI.* ANTONIVS MARIA GRATIANVS in LUDOVICO SFORTIA. PAVLVS JOVIVS *Lib. VII.* in vita FERDINANDI DAVALI. MARTINVS BELLAJVS *commentar. Lib. III. & IV.* JAC. THVANVS *Hist. Lib. I.* Apud quem *Lib. LXXXI.* NOALLIVS studio partium differit pro FRANCISCO I. Ab hoc tempore is ducatus Cæsarium beneficio Regibus Hispaniæ concessus collatusque est, quem juxta cum MARCHIONATV FINALIS & ditione SENENSI patrum memoria PHILIPPVS IV. in fide & clientela Imperii tenendum tuendumque a FERDINANDO III. Cæsare suscepit. P. PIA-SECIVS in *Chron. ad an. 1622.* Pertinentque eo mandata publica de securitate Italiæ promulgata, in quibus FERDINANDVS Pacificus ducatum Mediolanensem appellavit *nobile suum, & sac. Imperii feudum*, atque ex hac causa præcepit FRANCISCO Mutinæ Duci, ut quamprimum cohortes militares de Mediolanensi ducatu deduceret, armaque poneret, & nihil hostile moliretur, in *scripto, cui titulus est, justitia armorum Imperatoriorum.* Nec perite, & incaute GEORGIVS HORNIVS Mediolanum inter *titulares* Hispani ducatus refert, in *Orb. pol. Part. II.* Quem fugere non debuit, Mediolanensem principatum Cæsarium semper fuisse *beneficiarium*, & ita jurasse

CAROLVM Quintum, *ut se de jure suo nihil decessurum testaretur*, P. JOVIVS *Hist. Lib. XXVII*. Tum vero hujus ducatus antiquæ, Cæsarumque beneficio attributæ partes fuere *Parmæ & Placentiæ urbes*, id quod apud JOVIVM legitur ibidem. Neque aliter visum est Senatoribus & Jureconsultis Mediolanensibus, qui documenta superiorum temporum, & fines Mediolanensis ducatus accurate perquisiverunt, & re diligenter perspecta cognitaque pronunciarunt, eas urbes omnino jure beneficiario pertinere ad CAROLVM V. Quod dissimulare non potuit SFORTIA PALLAVICINVS, quamlibet sedi Romanæ devinctus conductusque scriptor in *Historia Concilii Tridentini Lib. XI. Cap. X. & XI*. Narrat quidem purpuratus, eam sententiam a jureconsultis Romanis fuisse oppugnatam, sed id causæ Cæsaris non officiebat, quando probatum explicatumque dederat, superiores Mediolani duces diuturna & multis rationibus roborata harum urbium possessione nixos, satis sibi constitisse, nec jure suo unquam cessisse. Proinde Cæsar CAROLVS V. nulla arte, nullaque persuasione adduci potuit, ut PAVLO III. annueret, filiumque ejus nothum ritu beneficiario in possessionem Parmæ & Placentiæ mitteret, & utriusque ratione ducem agnosceret & confirmaret. Nam Cæsar his postulatis non dedit locum, & voluit statusque est, salvas manere suas Imperio rationes, & hoc dissensu ac publica contradictione asseruit corroboravitque jus, quod cum Imperatoris, tum Ducis Mediolanensis titulo habebat. THVANVS *Hist. Lib. IV. VII. & XVII*. H. SPONDANVS contin. BARON. *an. 1547. n. 6*. Illud vero haud dubiis argumentis compertum est, Pontificem Romanum ea in re causaque non potuisse haberi pro supremo Principe, quemadmodum existimat PALLAVICINVS, ideo quod Parma & Placentia numerantur in Æmiliæ urbibus, partesque sunt Longobardiæ Cispadanæ, & ad Cæsarem, ut supremum Italiæ dominum spectant, atque ab Hispanis, qua Mediolani

lani ducibus, afferuntur antiquæ ducatus illius portiones, sine dubio repetendæ, si contingat extingui universam Farnesiorum gentem. Tum vero Pontifex ratione Romæ & ditionis Ecclesiasticæ Imperatori Romanorum obnoxius subjectusque est, atque ob hanc causam non debet appellari supremus Princeps, & quod hinc sequitur, non potest esse supremus iudex & arbiter, præsertim in controversia juris beneficiarii, quæ ad Imperatorem Romanum, tanquam supremum dominum pertinebat. XIX) Magnum Florentiæ ducatum præterire constitueram, nisi jam mihi in mentem veniret Thusciam, quam *nobile Imperii membrum* dixit PETRVS DE VINEIS in *quinti libri epistola CXXVI*. At non est dubium, quin Thusciam ambitu Hetruria contineatur, & vetus Imperii portio sit, & inprimis Florentia eo loco numeroque habeatur. Quod probare supervacuum existimo, siquidem respicio acta decretaque CAROLI V. quæ ad ALEXANDRUM & COSMUM Duces pertinent, & Cæsari atque Imperio jus supremum reservant. Neque omittendum ex MAXIMILIANI II. negotium, quatenus ad titulum magni Ducis COSMO attributi confirmationem spectat, quippe quod cum evidenti clausula & exceptione juris Cæsarei conjunctum est, & posteritati testatum facit, principatum Florentiæ obnoxium devinctumque esse Imperio, & agnoscere Imperatoris auctoritatem, apud JAC. AVG. THUANVM *Lib. IV. VIII. XVII. XLVI*. Pariter hoc attigit NATALIS COMES *Histor. Lib. XXVI*. Florentiæ cæteroquin descriptio ex FR. GVICCIARDINI codice detracta est, *Hist. Lib. XIX*. Cujus fortunam statusque mutationem tradit *Lib. XX*. & sane indicat, omnia quæ ibi gesta sunt, Cæsaris præcipue auctoritate subnixa fuisse. JULIANVS GOSELLINVS scribit, CAROLVM V. Florentiæ castellum vendidisse COSMO, in vita FERDINANDI GONZAGAE *pag. 16*. Sed nunc quæstio est de supremo dominio Urbis principatusque Florentiæ, quod minime a CAROLO V. abalienatum & ven-

ditum, sed integro jure Cæsareo concessum Cosmo & traditum, ac deinceps quoque conservatum roboratumque fuit. Proinde MAXIMILIANVS II. Cæsar dato eam ad rem diplomate ratum habuit magni Ducis titulum, FRANCISCO attributum, sed ea lege, ut confirmatio ad eum, tanquam ad Imperii beneficium attineret, nec alio modo facta concessave intelligeretur, ut cum aperte, tum ingenue refert THYANVS *Lib. LX.* Perperam G. HORNIVS ratione dominii FLORENTINI *absolutum* & nulli subiectum dominum nominat, *Orb. pol. Part. II.* Nihilo rectius de urbe ac ditione Pisana id affirmat, cum quo consentit JO. TH. SPRENGER *Font. I. P. pag. 253.* Sed ea quoque vera & vetus Imperii portio est, & Cæsarum potestati imperioque tamdiu obnoxia manet, quoad nulla *exemptio* ostendi potest ex concessionum tabulis, quibus non modo supremum jus non alienatum, sed etiam, sine veteris & novi dominii FLORENTINI discrimine, verbis clausulisque significantibus a MAXIMILIANO II. est reservatum. Diti *Senarum* clientelari jure devincta est Hispaniæ regi, quatenus Principi beneficiarios in regno Italiæ ob ducatum Mediolanensem, atque hoc interjecto, ad Imperium spectat, Cæsariumque concessu tribuitur & possidetur, literisque fiduciariis etiamnum comprobatur. Pari jure tenetur Iera Insula, quæ *Elba* populari lingua dicitur, Hispanisque eodem clientelæ vinculo accepta fertur. Reliqua Mediceorum *territoria* vel proxime, vel remote, & interveniente alio, ad Imperium pertinent, & clientelam profitentur, de quibus videantur scriptores passim, & *feudorum Italiæ Index.* De *Montisferratensi* ducatu addendum est, ejus causam negotiumque in novissima pace Neomagensi fuisse confirmatum. §. XXXI. *In quantum respicit Instrum. pacis Monast. §. Item ne Controversiæ.* Nec modo certæ, & ibi designatæ, sed omnes etiam reliquæ & illic non expressæ istius ducatus partes atque accessiones, excepto duntaxat

duntaxat Pignarolo, ditionis imperialis sunt, & inconsulto supremo Domino alienari, aut interverti non possunt. Quare pacta super iis facta non intelliguntur esse valida, neque fraudi esse queunt Imperio, nec prius firma sunt, vimque juris habent, quam a Cesare approbentur, rataque habeantur. Quæ res maxime ad Casalini castrum ducatus hujus insigne munitumque spectat, in quo & jus imperii, & Cesaris auctoritas, & ipsa totius Italiae vertitur salus. Quorsum pertinet ratio Legati Hispanici apud VITT. SIRI MERCVR. *L. II. p. 304.* XX) Tum extra controversiam in Italia Langobardorum Imperii beneficio recipiuntur & agnoscuntur MIRANDULA, PLOMBINVM BOZZOLO, GVASTALDA, SABIONETTA, MASSA, MALESPINA, TORREGLIA, CASTIGLIONE, NOVELLARA, quæ possident Principes minores, comitesque & Marchiones. In quorum controversiis ad *regalia* pertinentibus supremus iudex est Cesar, & de successione dubia pronunciat ac decedit. Quorsum spectat *adjudicatio* CAROLI V. in causa Montisferrateni, constatque, sequentium AVGVSTORVM exemplis, & jure Cesareo peragitur ac declaratur. Nec solum Italiae principatus, sed etiam Italiae *vicariatus*, & annexæ dignitates, negotiaque *regalibus* conjuncta Cesarum suprema jurisdictione continentur. Ducatus Ferrariae & Urbini quidem Romanæ sedi innexi sunt, neque tamen ideo supremam Cesaris auctoritatem non agnoscunt. Nam ut de controversa Mathildis donatione, & acquirendi modo, cui publice & merito contradictum est, nihil asseram, sane *directum* utriusque ducatus dominium, quod Romana sedes asseruit, posteaque *consolidavit* non desit ideo Cesaribus esse obnoxium, propter supremum eorum dominium, quod pontifices non modo comiter habere, sed etiam lege *subiectionis* agnoscere tenentur. Ducatum Ferrariae repetiit conjunxitque CLEMENS VIII. Pontifex, eo quod Cesar ATESTINVS ALFONSI II. filius non legitimus

mus esset, atque adeo non capax successionis iudicaretur, apud THUANVM *Hist. CXIX.* Unde error temporum ab HAGEMEIERO admissus corrigi potest, in *Epist. VI. pag. 3.* Sed RVDOLPHVS II. Imp. ei natalium gratiam fecit, & Regum LEPIDI Mutinamque in regno Italiae lege beneficiaria possidenda attribuit, PIASECIVS *Chron. an. 1598.* Nec vero propterea RVDOLPHVS, qua Romanorum Imperator, derogavit supremo juri suo in Exarchatum Ravennatem, cujus membrum est Ferrara, quam JULIVS II. sibi ac sedi Romanae subjecit, FR. GVICCIARD. *hist. Lib. XVI.* Quod jus a me non impugnatur, dummodo salvo Caesaris supremo dominio prout par est, intelligatur. Similem in modum Urbini ducatus ab excessu FRANCISCI Mariae ad sedem Romanam ex capite caduci est devolutus H. SPONDANVS, conf. BARON. an. MDCXXVI. P. PIASEC. *chron. an. 1630.* sed contradixit FERDINANDVS II. magnus FLORENTIAE Dux, & praeter jus ex concessione beneficiaria LEONIS X. quaesitum collatumque in LAVRENTIVM MEDICEVM, connubii quoque necessitudinem cum ultimi ducis nepte contractam exaggeravit, dominiumque utile hujus ducatus sibi destinavit. Neque tamen hoc *directo*, & deinceps *consolidato* sedis Romanae dominio supremum jus aliunde pendens convellitur, sed titulo & auctoritate Imperii Caesaris retinetur, & concessionum augustarum tabulis renovatur, & non extinctum semper continuatur. XXI) Ad ultimum de plerisque Italiae urbibus ditioni Imperiali obnoxiiis extat. *Notitia status Hetvuriae*, regnante CAROLO LVTZELBURGICO confecta, quam ex *bibliotheca Vindobonensi* edidit PETRVS LAMBEIVS *Lib. II. Cap. VIII.* Tum vero omnia, quae Veneti in continenti Italiae possident, Caesarum beneficio antiquitus suscepta & collata sunt, atque etiamnum hoc jure agnosci debent. Eo respexit MICHAEL COCCINIVS in *libro de rebus gestis per Italiam*, quem Imperante MAXIMILIANO I. scripsit, & in publicum emisit.

Schurzfleisch, Konrad Samuel,

Conradi Sam. Schurzfleischii commentatio de divisione Imperii Carolini

Francofurti u.a. 1756

4 Diss. 2443#Beibd.2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10837116-0

VD18 14804832-001